

Tuija Koivukoski

LIIKE JA LIIKKUMATTOMUUS PALVELUKOKEMUSTEN PEILINÄ

Tulkitseva fenomenologinen analyysi
yksin tulleiden turvapaikanhakijoiden kokemuksista

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Syyskuu 2023

TIIVISTELMÄ

Tuija Koivukoski: ”Liike ja liikkumattomuus palvelukokemusten peilinä. Tulkitseva fenomenologinen analyysi yksin tulleiden turvapaikanhakijoiden kokemuksista”

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Sosiaalityö

Syyskuu 2023

Tutkielmassa selvitetään tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuuksia tutkittaessa alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen turvapaikanhakijoina saapuneiden 18–24-vuotiaiden nuorten kokemuksia kotoutumislain mukaisissa tukipalveluissa. Tutkielmassa hyödynnetään taideperustaisen tutkimuksen menetelmiä tarkastellessa fenomenologisesti sitä, millaisia kokemuksia yksin tulleilla nuorilla on heille tarjottavista tukipalveluista.

Tutkielman aineisto koostuu tanssi- ja liikeimprovisaatioharjoituksia, elävää musiikkia ja purkukeskusteluja sisältävästä työpajasta sekä työpajan jälkeisestä yhteisestä puhelinhaastattelusta, joihin osallistui kaksi afganistanilaista yksin tullutta nuorta. Tutkielman aineisto analysoitiin tulkitsevan fenomenologisen analyysin avulla.

Analyysin tulokset jakaantuvat neljään eri lopulliseen teemaan, jotka ovat elämäntilanteet, kokemusten ilmaiseminen, tanssimisen kokemukset ja palvelukokemukset. Tutkielman tulosten mukaan tanssi- ja liikeimprovisaatio ei suoraan ilmennä tutkimukseen osallistuneiden yksin tulleiden nuorten palvelukokemuksia, vaikka se voi välillisesti auttaa palvelukokemusten ilmaisussa. Tanssi- ja liikeimprovisaation hyödyllisyyttä kokemusten käsittelyssä korostaa etenkin ruumiillisuus, joka voi avata uusia portteja erilaisen olemisen ja tiedon tuottamisen tapaan. Tanssi- ja liikeimprovisaatio ilmentää nuorten yksilökohtaista tapaa ja tarvetta sanoittaa ja tanssia heidän omia palvelukokemuksiaan. Tulosten mukaan tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpaja vahvisti siihen osallistuneiden nuorten tunnetta kohdatuksi tulemisesta.

Tutkielman tulokset puoltavat luovien menetelmien käyttöönottoa osana kotouttavaa työtä, sillä ne voivat edistää yksin tulleiden nuorten tyytyväisyyttä tukipalveluihin, kotoutumista yhteiskuntaan ja siten heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Lisäksi tulokset korostavat nuorten tarvetta tulla kohdatuiksi juuri yksilöinä heidän vaihtelevissa elämäntilanteissaan.

Avainsanat: Tanssi ja liike, improvisaatio, taideperustainen, turvapaikanhakija, yksin tullut, fenomenologia

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

ABSTRACT

Tuija Koivukoski: "Movement and stillness reflecting service experiences. Interpretative phenomenological analysis of the experiences of unaccompanied asylum seekers"

Master's Thesis

Tampere University

Social Work

September 2023

The thesis explores the possibilities of dance and movement improvisation in examining the experiences of young individuals aged 18-24 who arrived in Finland as unaccompanied minors seeking asylum in the support services provided under the Integration Act. Employing art-based research, the study aims to phenomenologically investigate their encounters with the support services they have received.

The data consists of a workshop featuring dance and movement improvisation exercises, live music and debriefing discussions, and a post-workshop joint telephone interview with two solitary Afghan youths. The data of the study was analysed using an interpretative phenomenological analysis method.

The findings are categorised into four overarching themes: life situations, expressing experiences, dancing experiences, and service experiences. The results of the study suggest that dance and movement improvisation does not directly express the service experiences of the participants. However, it may indirectly aid in conveying service experiences. The embodiment aspect emphasises the efficacy of dance and movement improvisation in facilitating diverse modes of existence and knowledge creation. This approach allows individuals to uniquely articulate and dance their personal service-related encounters. The result demonstrates that the dance and movement improvisation workshop enhanced the participants' sense of being acknowledged and engaged.

Consequently, the results advocate for integrating creative methodologies within the support framework for young unaccompanied arrivals. Such approaches can enhance contentment with support services, foster societal integration, and promote well-being. Furthermore, the findings underscore the need for young people to be treated as individuals in different situations.

Keywords: Dance and movement, improvisation, arts-based research, asylum seeker, unaccompanied minor, phenomenology

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	6
2 YKSIN TULLEET 18–24-VUOTIAAT NUORET	8
2.1 Alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen saapuneet turvapaikanhakijat.....	8
<i>Yksin tulleiden erityisen tuen tarve</i>	10
2.2 Kotoutumislain mukaiset tukipalvelut	12
<i>Nuorten aiempia kokemuksia tukipalveluista</i>	15
3 FENOMENOLOGIAN LÄHTÖKOHTIA	17
3.1 Fenomenologinen elämismaailma	17
3.1.1 <i>Ruumiinfenomenologia</i>	19
3.1.2 <i>Fenomenologia tanssissa</i>	20
3.2 Ihmisen ja todellisuuden suhteessa syntyvä kokemus.....	21
<i>Kokemuksen tutkiminen</i>	22
4 TAIDEPERUSTAISEN TUTKIMUKSEN JALANJÄLJILLÄ.....	24
4.1 Taideperustaisen tutkimuksen taustaa	24
4.2 Luovat tutkimusmenetelmät.....	25
4.2.1 <i>Hetkessä syntyvä tanssi- ja liikeimprovisaatio</i>	26
4.2.2 <i>Tanssi ja liike tutkimusmenetelmänä</i>	28
5 TUTKIMUSASETELMA.....	30
5.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	30
5.2 Tutkimusaineisto	31
5.2.1 <i>Tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpaja</i>	32
5.2.2 <i>Puhelinhaastattelu</i>	37
5.3 Tutkimuseettinen pohdinta.....	38
5.4 Tulkitseva fenomenologinen analyysi	41
6 TULOKSET.....	48
6.1 Elämäntilanteet	48
6.1.1 <i>Yksilökohtaiset merkityssuhteet</i>	49
6.1.2 <i>Yleiset merkityssuhteet</i>	56
6.2 Kokemusten ilmaiseminen	57
6.2.1 <i>Kokemusten sanoittaminen</i>	58
6.2.2 <i>Kokemusten tanssiminen</i>	61
6.3 Tanssimisen kokemukset	62
6.3.1 <i>Aiemmat tanssimisen kokemukset</i>	62
6.3.2 <i>Tanssimisen kokemukset työpajassa</i>	64
6.4 Palvelukokemukset	68
6.4.1 <i>Kokemus autetuksi tulemisesta</i>	68
6.4.2 <i>Saatu apu ja tuki</i>	70
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	73
7.1 Tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuudet palvelukokemusten selvittämisessä	73
7.2 Pohdinta	77
LÄHTEET	80
LIITTEET	86

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Alaikäisenä ilman huoltajaa Suomesta turvapaikkaa hakeneet	8
TAULUKKO 2. Tanssityöpajan säännöt.....	33
TAULUKKO 3. Työpajan toteutunut aikataulu.....	34
TAULUKKO 4. Esimerkki analyysivaiheista 1–2: alustavat kommentit ja teemoittelu	42
TAULUKKO 5. Analyysivaihe 3: teemojen väliset yhteydet	43
TAULUKKO 6. Esimerkki analyysivaiheesta 4: teemataulukon muodostaminen	45
TAULUKKO 7. Analyysivaihe 5: yhteinen teemataulukko.....	47

KUVIOT

KUVIO 1. "Tärkeä aihe" - liiketehtävässä käytetyt kuvakortit.....	35
KUVIO 2. "Unelmien palvelu" -liiketehtävässä käytetyt valokuvat	36
KUVIO 3. Nuoren 1 elämäntilanne: Liiketehtävä "Tärkeä aihe"	50
KUVIO 4. Nuoren 1 elämäntilanne: Liiketehtävä "Unelmien palvelu"	51
KUVIO 5. Nuoren 2 elämäntilanne: Liiketehtävä "Tärkeä aihe"	53
KUVIO 6. Nuoren 2 elämäntilanne: Liiketehtävä "Unelmien palvelu"	54

1 JOHDANTO

*“Mitä sinä pelkää?
Niin. Mitä minä pelkäsin?
Kenties, että minun sisuksistani paljastuisi jotain uutta.
Kenties askel luopumiseen vanhasta, tutusta, turvallisesta, totutusta.
Askel johonkin uuteen... Askel kohti vapautta.”*

(Päiväkirjamerkintä 3.9.2008)

Ennen hakeutumistani sosiaalialalle opiskelin luovan tanssin ohjaajaksi vuoden kestävässä koulutuksessa Itä-Suomen liikuntaopistossa keväällä 2009. Maailmani keikahti täysin ympäri peilittömässä tanssisalissa, jossa musiikin useimmiten korvasi tanssijoiden liikkeen ja liikkumattomuuden vuoropuhelusta syntynyt äänimaailma. Aiempi mallioppimiseen ja baletin tekniikkaan perustuva tanssillinen maailmankatsomukseni mullistui, kun fokukseni siirtyi ulkoisesta tarkastelusta sisäiseen kokemukseen. Erilaisten tanssi- ja liikeimprovisaatioon pohjautuvien tanssitekniikoiden parissa vietetty vuosi jätti minuun niin syvän kosketuksen, että palaan tuohon kokemukseen vuosi toisensa jälkeen, kaivaten sitä kokemusmaailmaa, jossa tanssi- ja liikeimprovisaatio mahdollisti uusia oivalluksia ja vapautumisen hetkiä.

Sosiaalityön pro gradu -tutkielmani on syntynyt halusta ottaa selvää, millaista potentiaalia tanssi- ja liikeimprovisaatio tarjoaa menetelmänä yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa ja sosiaalityön ammatillisessa kontekstissa. Lähestyn laadullisen tutkielmani aihetta fenomenologiasta eli kokemuskäytännöstä käsin. Tavoitteenani on selvittää tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuuksia aineistonkeruun menetelmänä ja sen soveltuvuutta palvelukokemusten tutkimiseen. Tutkielmani paikantuu alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen turvapaikanhakijoina saapuneiden 18–24-vuotiaiden nuorten palvelukokemuksiin. Se on toteutettu yhteistyössä kotoutumislain mukaisia tukipalveluita järjestävän organisaation kanssa. Tutkielmani aineisto koostuu tanssi- ja liikemateriaalista, jota tutkielmaan osallistuneet nuoret tuottivat heille ohjaamassani tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajassa sekä työpajan liiketehtäviin liittyvistä purkukeskusteluista ja työpajan jälkeisestä osallistujien yhteisestä puhelinhaastattelusta.

Tutkielman tehtävänä on tuoda näkyväksi niitä mahdollisuuksia, joita tanssi- ja liikeimprovisaatio luovana tutkimusmenetelmänä vaihtoehtoisesti tarjoaa yksin tulleiden nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja osana kotouttavaa työtä. Tutkielmassa tuotetulla tiedolla voidaan kiinnittää huomiota tukipalveluiden laatuun, joiden tehtävänä on edistää yksin tulleiden nuorten kotoutumista yhteiskuntaan. Nuorille tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajaan ja tutkielmaan osallistuminen voi toimia myös kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävänä itseilmaisun väylänä.

Kiinnostus yksin tulleiden nuorten palvelukokemuksia kohtaan viriää omasta sosiaalityön käytännön työkokemuksestani kotoutumislain mukaisissa tukipalveluissa. Lisäksi minua innostaa erityisesti sosiaali- ja terveysalalla yhä enemmän jalansijaa saaneiden luovien menetelmien mahdollisuudet tutkimus-, kehittämis- ja asiakastyön yhdyspinnoilla (ks. THL 2022). Tanssi- ja liikeimprovisaatiossa minua kiinnostaa etenkin kokemuksellisuus ja tutkimuksellisuus. Tanssi- ja liikeimprovisaatio voi olla seikkailu ja sisäinen matka uusiin oivalluksiin. Tutkielmassani pyrin hyödyntämään ennakkoluulottomasti ja luontevasti luovaa osaamistani sekä asiantuntemustani sosiaalityöstä ja tanssista.

Tutkielman luvussa kaksi avaan alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen turvapaikanhakijoina saapuneiden lasten ja nuorten kokemushorisonttia sekä 18–24-vuotiaille nuorille tarjottavien kotoutumislain mukaisten tukipalveluiden nykytilaa. Luvussa kolme käsittelem fenomenologian lähtökohtia. Luvussa neljä kerron taideperustaisen tutkimuksen ja tanssi- ja liikeimprovisaation taustoista. Luvussa viisi esittelen tutkimustehtävän ja tutkimuskysymykset, tutkielman aineiston ja aineiston analyysimenetelmän sekä tutkimuseettiset pohdinnat. Tutkielman tulokset avaan luvussa kuusi, ja johtopäätökset luvussa seitsemän. Tutkielman mukana kuljetan luovan tanssin ohjauskoulutuksen aikana kirjoittamiani päiväkirjamerkintöjä omista tanssimisen kokemuksistani ja oivalluksistani. Päiväkirjamerkintöjen tehtävänä on tuoda näkyväksi suhdettani tanssiin ja todellisuuteen, joka on myös oleellinen osa onnistunutta fenomenologista tutkimusprosessia.

2 YKSIN TULLEET 18–24-VUOTIAAT NUORET

*“Mikä on ihminen?
Ruumista ainakin. Sielu. Henki.
Melkein ymmärsin. Sain väläyksen, mutta sitten se hävisi.”*

(Päiväkirjamerkintä 31.10.2008)

2.1 Alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen saapuneet turvapaikanhakijat

Tutkielmani kiinnittyy alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen turvapaikanhakijoina saapuneiden 18–24-vuotiaiden nuorten kokemuksiin lastensuojelun jälkihuoltoon rinnastettavissa kotoutumislain mukaisissa tukipalveluissa (laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 27.§). Tutkielmassani viittaan tähän kohderyhmään yleisesti käytössä olevalla käsitteellä *yksin tulleet*.

Vuonna 2022 Suomi vastaanotti 227 turvapaikkahakemusta alaikäisenä ilman huoltajaa maahan saapuneilta turvapaikanhakijoilta (Maahanmuuttovirasto 2023a). Vuoden 2015 ”maahanmuuttokriisin” jälkeen Suomen vastaanottama hakemusten määrä on pysynyt maltillisena sisäministeriön vuonna 2020 laatiman arvion mukaan. Arvion mukaan Suomeen oli vuosien 2020–2023 aikana odotettavissa vuosittain noin 120–200 alaikäistä ilman huoltajaa tulevaa turvapaikanhakijaa. (HE 79/2020.) Turvapaikkahakemusten määrän kehittyminen Suomessa vuosien 2015–2022 aikana on esitelty taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Alaikäisenä ilman huoltajaa Suomesta turvapaikkaa hakeneet

Vuosi	2015	2016	2017	2018	2019	2020	202	2022
Hakemukset	3014	292	142	109	98	146	136	227
Myönteinen päätös	112	1515	187	88	55	91	135	96
Kielteinen päätös	2	141	21	2	2	2	1	-

Lähde: Maahanmuuttovirasto 2023a.

Maahanmuuttoviraston (2023a) tilastojen mukaan suurin osa vuonna 2022 Suomeen saapuneista yksin tulleista lapsista ja nuorista tuli Somaliasta, Ukrainasta, Afganistanista ja Syyriasta. Yleensä lasten kotoa lähdön ja heidän turvaan lähettämisen motiivina on koti- tai lähtömaan heikko turvallisuustilanne (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 9). Turvapaikan saamiselle Suomessa on tiettyjä edellytyksiä. Ulkomaalaislain (301/2004 87.§) mukaan turvapaikka voidaan myöntää henkilölle, joka

...oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella sen johdosta, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, ja jos hän pelkonsa vuoksi on haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun.

Suomessa turvapaikanhakuprosessista ja oleskeluluvista vastaava viranomainen on Maahanmuuttovirasto. Ilman huoltajaa saapuneen alaikäisen turvapaikanhakijan turvapaikanhakuprosessi alkaa ilmoittautumalla henkilökohtaisesti joko poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle Suomessa. Turvapaikanhakuprosessi etenee turvapaikkapuhuttelun jälkeen hakemuksen käsittelyllä, mikäli mikään toinen EU:n jäsenvaltio ei ole vastuussa lapsen hakemuksen käsittelystä. Hakemuksen käsittelyn jälkeen turvapaikanhakijaa tiedotetaan päätöksestä. (Maahanmuuttovirasto 2023b.)

Turvapaikanhakijalle voidaan myöntää joko 1) kansainvälistä suojelua vaativa pakolaisasema eli turvapaikka; 2) toissijainen suojeluasema tai 3) oleskelulupa jollain muulla perusteella (Maahanmuuttovirasto 2023b). Myönnetty oleskeluluvan tyyppi ensimmäisen oleskeluluvan pituudesta alkaen vaikuttaa moniin nuoren oikeuksiin ja palveluihin, kuten perheenyhdistämisen hakemiseen ja toimeentulon edellytykseen. Tämä aiheuttaa herkästi huolta ja epävarmuutta nuorena. (Lepola 2019, 7–8.) Kaikille turvapaikkaa hakeville lapsille ja nuorille ei myönnetä turvapaikkaa tai toissijaista suojeluasemaa. Taulukossa 1 on esitelty yksin tulleiden saamien myönteiset ja kielteiset päätökset ajalta 2015–2022. Osa hakemuksista raukesi tai jätettiin käsittelemättä. Vuonna 2022 Maahanmuuttovirasto antoi 96 myönteistä, mutta ei yhtään kielteistä päätöstä. (Maahanmuuttovirasto 2023a.) Turvapaikkaprosessi itsessään on monivaiheinen, stressaava ja jopa vaikeasti ymmärrettävä tapahtuma, joka sisältää laajaa viranomaisyhteistyötä (Kuusisto & Korjonen-Kuusipuro 2018, 370–371).

Yksin tulleiden erityisen tuen tarve

Yksin tulleiden elämässä on useita syrjäytymisen riskiä lisääviä kuormitustekijöitä. Ensinnäkin yksin tulleet nuoret ovat joutuneet jättämään kotinsa ja perheensä koti- ja/tai lähtömaassa vallitsevan levottoman tai hankalan tilanteen vuoksi. He ovat voineet kokea myös vaaraa ja väkivaltaa pakomatallaan. Turvapaikkaprosessi ja kotoutumiseen liittyvät kokemukset vaikuttavat herkästi nuorten hyvinvointiin. (Martiskainen 2016, 94.) Turvapaikkaprosessiin liittyviä kuormitustekijöitä ovat esimerkiksi turvapaikka- ja oleskelulupaprosessien pitkittyminen sekä lyhyiden oleskelulupien vaikutus nuorten elämään, kielteinen oleskelulupapäätös tai jopa käännytys Suomesta. Kotoutumiseen vaikuttavia kuormitustekijöitä ovat esimerkiksi siirtymät alaikäisyksikköjen välillä ja siirtymiin liittyvä koulujen ja harrastusten vaihtuminen sekä puute suomalaisista ystävistä. Ero omasta perheestä ja vastuunotto heistä esimerkiksi taloudellisesti, lähiomaisten kadoksissa oleminen tai heidän kuolemansa sekä perheenyhdistämiseen liittyvät haasteet vaikuttavat herkästi nuorten terveyteen. Epävarmuus ja huoli omasta tulevaisuudesta ovat erittäin kuormittavia tekijöitä lasten ja nuorten elämässä. (THL 2023.) Kaikkien näiden syiden lisäksi myös aikuisuuden kynnyksellä oleminen on yksi epävarmuutta luova tekijä (de Arruda Camara ym. 2022, 45). Yksin tulleet elävät siis monin eri tavoin marginaalisessa asemassa.

Lastensuojelulain (417/200 2.§) mukaan ”lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista”. Hirschovits-Gerz kumppaneineen (2022b, 27) esittävät, että yksin tulleilla ei ole välttämättä taustalla sitä perheen tukea, jota itsenäistyvät nuoret normaalisti vanhemmiltaan, huoltajiltaan ja kasvattajiltaan saavat. Riski syrjäytymiseen on suuri, mikäli yksin tulleilla ei ole saatavilla riittävästi tukipalveluita. Siksi suomalaisen yhteiskunnan on tarjottava yhdenvertaiset mahdollisuudet itsenäistyville, yksin tulleille nuorille edetä omassa elämässään. Maija-Leena Qvistin (2010, 4) kuvaus tukitoimien ulkopuolella olevien nuorten kohtaamista haasteista 1990-luvulla on valitettavasti yhä arkipäivää:

Omassa asunnossa oli yksinäistä. Heikko kielitaito ja monimutkainen byrokratia tekivät asioiden hoitamisen nuorille joskus ylivoimaisen vaikeaksi. Monelta jäivät viranomaispostit avaamatta tai kirjeet ymmärtämättä. Opiskelu ja kouluun lähtö tuntui hankalalta, kun ei ollut ketään patistamassa. Nuoria myös hädettiin asunnoistaan maksamattomien vuokrien tai häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Syrjäytymisuhka oli monelle todellinen.

Haavoittuvaisuudestaan huolimatta yksin tulleilla on myös paljon olemassa olevia voimavaroja, selviytymisen keinoja, toimijuutta ja taitoja rakentaa uutta elämää (de Arruda Camara ym. 2022, 47). Yksin tulleet tarvitsevatkin erityisen vahvaa selviytymiskykyä eli resilienssiä, jonka tukeminen on oleellinen osa kotoutumisen ja hyvinvoinnin edistämistä varsinkin Suomeen saapumisen alkuvaiheessa. Tässä sekä uuden tiedon tuottamisessa avainasemassa ovat heidän kanssaan työskentelevät ammattilaiset. (Nahkiaisola ym. 2019, 216–217.) Yksin tulleiden nuorten selviytymiskyvyn tukeminen on monitahoista. Tuen keinot voidaan jakaa kolmelle eri tasolle, joita ovat 1) keinot tukea nuoren sisäistä maailmaa; 2) keinot tukea nuoren yhteyttä sosiaaliseen ympäristöön ja 3) rakenteellisen tuen keinot. Alaikäisten turvapaikanhakijoiden ryhmäkodissa toteutetussa tutkimuksessa todetaan, että keskeisintä nuorten selviytymiskyvyn tukemisessa on ihmissuhteiden edistäminen sekä nuorten omien tarpeiden ja yksilöllisyyden huomioiminen. (Mt., 220, 227.)

Yksin tulleet tulee pakolaisstatuksen saaneiden henkilöiden sijaan nähdä kyvykkäinä yksilöinä ja ”aivan tavallisina nuorina”. Nuorten kokemuksia väärintunnistamisesta ja -tunnustamisesta, pakolaisuuden tuomasta statuksesta ja näiden merkityksestä heidän elämässään voidaan tarkastella neljän erilaisen linssin läpi, joita ovat: 1) *luopuminen ja luovuttaminen (resign)*, 2) *vastustaminen (resist)*, 3) *mukautuminen ja sopeutuminen (conform)* sekä 4) *esittäminen (perform)*. *Luopumisella ja luovuttamisella* tarkoitetaan pakolaisstatuksen ja heikentyneen identiteetin omaksumista, *vastustamisella* henkilölle annetun pakolaisstatuksen vastustamista, *mukautumisella ja sopeutumisella* toimintaa, jolla henkilö pyrkii osoittamaan kohtaamansa ennakkoluulot vääriksi ja *esittämisellä* tavallisuuden vaatimusta. (Korkiamäki & Gilligan 2020, 1–8.)

Linssit syventävät ammattilaisten ymmärrystä nuorten reaktioista epäsuotuisiin olosuhteisiin. Ammattilaisten ja nuorten elämässä vaikuttavien aikuisten tehtävänä on luoda nuorissa uskoa itseensä ja omaan tulevaisuuteensa esimerkiksi tukemalla nuoria heidän koulutuspoluillaan. Väärintunnistaminen ja -tunnustaminen voivat vaikeuttaa luottamuksen syntymistä nuorten ja heidän kanssaan työskentelevien aikuisten välillä ja siten estää myös nuorten sitoutumista työskentelyyn. Syrjäytymisen riskiä voidaan välttää antamalla arvoa nuorten näkemyksille ja tilaa heidän identiteettinsä kehittymiselle. (Korkiamäki & Gilligan 2020, 1–8.) Kotoutuminen ei siis rakennu pelkästään hoivasta, asumisesta ja sosiaalisen tuen palvelurakenteista, vaan myös yhteiskunnassa

vaikuttavasta myötätunnosta ja toivon ylläpitämisestä, joka mahdollistaa yksilön ja yhteisöjen selviytymisen arjessa (Kuusisto & Korjonen-Kuusipuro 2018, 371, 377).

Yksin tulleelle nuorelle tulisi tarjota ainakin yksi turvallinen aikuissuhde (Betancourt & Khan 2008; Lepola 2019, 18). Kannatteleva, kannustava ja turvallinen suhde voi nuoren traumaattisista kokemuksista huolimatta muuttaa nuoren kehityksen suuntaa positiivisesti. Yhtenä keinona yhteiskunnallisessa keskustelussa ehdotetaan turvaamalla yksin tulleen asumisen ja tukisuhteiden jatkuvuus turvapaikanhakuprosessin aikana, sillä esimerkiksi siirroilla yksiköstä toiseen on havaittu olevan yhteys nuorten hyvinvointiin (Kuusisto & Korjonen-Kuusipuro 2018, 370; Nahkiaisoja 2019, 226).

de Arruda Camaran ja kumppaneiden (2022, 60) tutkimuksen mukaan jatkuvuuden tunteen ylläpitäminen onkin yksi tärkeä taito oman selviytymisstrategian luomisessa, jota voidaan vahvistaa esimerkiksi harjoittamalla uskontoa, puhumalla omaa äidinkieltä, syömällä tuttua ruokaa ja pitämällä kiinni arjen rutiineista ja aktiviteeteista. Yksin tulleiden eri tavoin ilmeneviä koti-ikävän muotoja tarkastelevassa tutkimuksessa nostetaankin esille jatkokysymys siitä, saavatko nuoret oman kokemuksensa mukaan vaikuttavaa ammattilaislähtöistä apua ja tukea. Kuusisto ja Korjonen-Kuusipuro (2018, 377) ottavat kantaa siihen, että yksin tulleiden kokemustiedon hyödyntämistä on jatkuvasti laiminlyöty heidän omien palvelutarpeidensa kartoittamisessa. Nuoret tulisi ottaa aktiivisemmin mukaan omien palveluidensa kehittämiseen.

2.2 Kotoutumislain mukaiset tukipalvelut

Suomi vastaanotti ensimmäiset turvapaikanhakijansa vuonna 1990, jonka jälkeen havahduttiin pian siihen, että aikuisten turvapaikanhakijoiden joukossa vastaanottokeskuksissa majaili myös yksin tulleita lapsia ja nuoria. Näille lapsille ja nuorille kehitettiin erillinen vastaanottojärjestelmä ja heitä sijoitettiin asumaan myös yksityismajoitukseen esimerkiksi jo heidän Suomessa asuvien sukulaistensa luokse. Lapset asuivat sijoitettuina täysi-ikäistymiseensä saakka tai kunnes saivat perheensä luokseen Suomeen. Täysi-ikäistymisen jälkeen siirtymävaihe sijoituspaikasta itsenäiseen elämään oli kuitenkin haastavaa. Itsenäistyvät nuoret jäivät vaille tarvitsemiaan

tukipalveluita, kun kunnilla ei ollut lakisääteistä vastuuta lastensuojelun tukitoimien ulkopuolelle jäävistä yksin tulleista nuorista. Erytishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry otti tuolloin vastuuta tuetun asumisen toimintamallin toteutuksesta ja jatkaa edelleen yksin tulleiden tukitoimien edistämistä. (Qvist 2010, 4; Erytishuoltojärjestöjen liitto Ehjä ry.)

Tilanne on muuttunut parempaan suuntaan 1990-luvun havaintojen jälkeen. Kuitenkin tukipalveluiden järjestäminen ja toteuttaminen vaativat kehittämistä jälkihuollon palveluiden yhä vuonna 2023 jakautuessa kahden erillisjärjestelmän, lastensuojelun jälkihuollon ja kotoutumista edistävän lain mukaisten tukipalveluiden varaan (Hirschovits-Gerz 2022, 20). Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan (Valtioneuvosto 2019, 148) kirjattiin: "Kehitetään lastensuojelun jälkihuoltoa. Annetaan nuorelle riittävä tuki matkalla aikuisuuteen". Vuonna 2020 nostettiin lastensuojelun jälkihuoltoon oikeutettujen ja yksin tulleiden täysi-ikäistyneiden nuorten tuen ikärajaa 21 ikävuodesta 25 ikävuoteen saakka¹. Uudistus laajensi tukipalveluja saavien nuorten määrää merkittävästi, mikä tarkoittaa väistämättä myös muutoksia palveluiden järjestämisen ja toteuttamisen tavoissa.

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010 27.§) määrää:

Ilman huoltajaa olevan lapsen tai nuoren, jolle on myönnetty oleskelulupa hänen haettuaan Suomessa alaikäisenä kansainvälistä suojelua taikka jolle on myönnetty ulkomaalaislain 110 §:ssä tarkoitettu oleskelulupa ja jolla on kotikuntalain mukainen kotikunta taikka joka on otettu Suomeen ulkomaalaislain 90 §:ssä tarkoitettussa pakolaiskiintiössä, hoiva, huolenpito ja kasvatus järjestetään perheryhmäkodissa tai tuetun perhesijoituksen avulla taikka muuten tarkoituksenmukaisella tavalla.

Saman pykälän ensimmäistä momenttia täydennetään siten, että:

Lapsi tai nuori voi olla tukipalveluiden piirissä, kunnes hän täyttää 25 vuotta tai kunnes hänellä on huoltaja Suomessa.

Tukipalvelut eivät ole kuitenkaan lakisääteisiä eikä täysi-ikäistyneillä yksin tulleilla ole niihin siten myöskään subjektiivista oikeutta. Vaikka tukipalveluista aiheutuneet menot korvataan hyvinvointialueille, on Suomessa edelleen hyvin kirjava käytäntö tukipalveluiden järjestämisen tavoista. (Lepola 2019, 5.) Jo vuonna 2014 todettiin, että yksin tulleille itsenäistyneille nuorille ei ole riittävästi tarjolla tukipalveluja ja että palveluja tulisi yhtenäistää (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014). Vuonna 2018 vallitsevaa tilannetta perusteltiin turvapaikkaa hakevien lasten vaihtelevalla määrällä, jolloin haasteet

¹ Tutkielman kirjoittamisen aikaan kesällä 2023 esitetään pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa 20.6.2023 kotoutumislain mukaista aikuistumisen tuen ikärajan laskemista 25 vuodesta 23 vuoteen (Valtioneuvosto 2023).

vastaanottojärjestelmässä syntyvät vastaanottovaiheen majoituksessa, turvapaikkahakemusten käsittelyssä, kuntapaikkojen järjestämisessä oleskeluluvan myöntämisen jälkeen sekä toimijoiden ja palveluntarjoajien kokemuksen ja saatavuuden että nuorille kehitettyjen palveluiden ja toimintatapojen puutteessa (Kuusisto & Korjonen-Kuusipuro 2018, 370). Tilanne ei ole helpottunut vielä vuosikymmenenkään vaihteessa. Nykytila kahden erillisjärjestelmän, lastensuojelun jälkihuollon ja kotoutumista edistävän lain mukaisten tukipalveluiden järjestämisessä ja toteuttamisessa on edelleen hajanainen ja estää yksin tulleiden yhdenvertaisuuden toteutumisen. (Hirschovits-Gerz 2022, 20.)

Kotoutumislain mukaisten tukipalveluiden järjestämisen ja toteuttamisen tavoista on muodostettu laajempaa valtakunnallista yleiskuvaa vasta vuonna 2019. Lepolan (2019) selvityksessä todetaan, että selvitykseen osallistuneet 27 kuntaa vaihtelivat sekä koon että tukipalveluita saavien nuorten lukumäärän suhteen, mikä vaikutti myös tukipalveluiden järjestämisen ja toteuttamisen eriäviin tapoihin. Kunnissa tukipalvelut järjestettiin esimerkiksi sosiaalitoimessa, maahanmuutto- ja kotoutumispalveluihin erikoistuneissa yksiköissä ja/tai ostopalveluna palveluntarjoajilta. Kuntakohtaisia eroja oli havaittavissa myös tukipalveluiden ajallisessa laajuudessa ja intensiteetissä, mutta nuoren yksilöllinen tuen tarve huomioiden. Yksin tulleille tarjottavat tukitoimet sisälsivät vaihtelevasti erilaista apua ja tukea itsenäistyvien nuorten vaihtelevissa elämäntilanteissa. Nuorille tarjottiin tukea esimerkiksi itsenäistymisessä, koulutuksessa ja työelämässä, harrastuksissa ja vapaa-ajan toiminnassa, psyykkisen ja fyysisen terveyden hoidossa, arjen ja elämän hallinnassa, kotoutumisessa, lupa-asioissa sekä yhteydenpidossa perheeseen. (Lepola 2019, 11–20.)

Viimeaikaisessa valtakunnallisessa sosiaali- ja terveysministeriön ohjaamassa Yhdessä aikuisuuteen - Elämässä eteenpäin (YEE) -hankkeessa (2020–2023) tavoitteena oli kehittää lastensuojelun jälkihuollon palveluita ja kotoutumislain mukaisia tukipalveluita sekä tuottaa tietoa kansallisen kehittämistyön tueksi myös nuoria osallistaen. Hanke oli erittäin ajankohtainen lainsäädännöllisen jälkihuollon ikärajan nostoon liittyvän uudistuksen sekä pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan kirjatun lastensuojelun jälkihuollon kehittämistarpeen vuoksi. (Hirschovits-Gerz 2022, 20; Valtioneuvosto 2019, 148.)

YEE-hankkeen selvitys kattoi yhteensä 53 kuntaa. Selvityksen mukaan tuen tarpeen selvittämisestä ja tukipalveluiden järjestämisestä vastasivat monet eri toimijat ja

monialaista työtä tehtiin lukuisten eri toimijoiden kanssa. Palveluiden vastuutahona toimi useimmiten maahanmuutto- ja kotoutumispalveluihin erikoistuneet yksiköt. Toiseksi eniten palveluista vastasi aikuissosiaalityö, ja myös järjestöjen ja yritysten tarjoamaa ostopalvelua hyödynnettiin palveluiden järjestämisessä. Selvityksen mukaan nuorten tarvitsemien tukitoimien tarve liittyi useimmiten oleskeluluvan ja kansalaisuuden saantiin, talouden hallintaan sekä opiskelu- ja työelämäasioihin. Lisäksi nostettiin esille terveydenhuollon tarpeet, vapaa-ajan toiminta, viranomaisasiointi, hakemukset, terveysasiat, yrityksen perustaminen ja rikosasiat. Selvityksessä todetaan, että tukipalveluiden saatavuus vaihteli merkittävästi alueittain ja tietämys sekä tarjolla olevasta tuesta että sen mahdollisesta tarpeesta oli heikkoa. (Hirschovits-Gerz & Weckroth 2022, 117–143.)

Nuorten aiempia kokemuksia tukipalveluista

Tutkimusten mukaan yksin tulleet tuovat esille tyytyväisyytensä saamiaan palveluita kohtaan, vaikka esittävät myös toiveita palveluiden parantamiseksi. (Anis & Esberg 2018, 208–209.) Muun muassa Lepola (2019) ja Hirschovits-Gerz kumppaneineen (2022a) ovat selvittäneet yksin tulleiden kokemuksia kotoutumislain mukaisista tukipalveluista Suomessa. Lepolan (2019) selvityksessä haastatellut yksin tulleet toivat esille palveluun liittyviä erilaisia haasteita, kuten palvelun saavutettavuus, puutteellinen informointi ja ohjaus, asiointiavun saaminen, taloudellinen ja psykososiaalinen tuki sekä koulutuksen ja kielitaidon edistäminen. Nuoret toivat myös esille sen, että heidän itsenäinen pärjäämisensä on kehittynyt omaehtoisen aktiivisuuden kautta etenkin silloin, kun saatu apu ja tuki on ollut puutteellista. Nuoret kertoivat kuitenkin olevansa tyytyväisiä palveluun silloin, kun he ovat sitä saaneet. (Mt., 28–36.)

Hirschovits-Gerzin ja kumppaneiden (2022a) selvityksessä aineisto koostui kuuden yksin tulleen nuoren haastattelusta. Haastatellut nuoret kertoivat tapaavansa tukipalveluiden työntekijää keskimäärin 1–2 kertaa kuukaudessa, kuitenkin nuoren yksilöllisen tarpeen mukaan. Nuoret kertoivat saaneensa apua monenlaisiin tarpeisiin, kuten asumiseen, Kela-asioiden hoitamiseen, talouteen, harrastuksiin, suomen kielen kurssille pääsemiseen ja perheenyhdistämiseen. Nuoret toivat esille myös erilaisia kuormittavia elämäntilanteita,

jotka eivät ole yksin tukipalveluiden ratkaistavissa. He puhuivat esimerkiksi talvikauden aiheuttamasta väsymyksestä, taloudellisesta ahdingosta, suomalaisten ystävien puutteesta, syrjinnästä ja rasismista, kielitaidosta, sekä perhettä kohtaan tuntemasta ikävästä ja huolesta. Haastatellut nuoret kokivat saamansa avun ja tuen hyvin merkitykselliseksi ja tarpeelliseksi. (Lempinen 2022, 147–153.)

Tässä luvussa tarkastelun kohteena on Suomeen yksin tulleiden lasten ja nuorten kokemushorisontti ja 18–24-vuotiaille nuorille tarjottavien kotoutumislain mukaisten tukipalveluiden nykytila. Kahden viimeaikaisen Suomessa toteutetun selvityksen mukaan tukipalvelut vaativat edelleen yhdenmukaistamista. Riittävä tuki nuorten yksilöllisissä elämäntilanteissa erityisesti Suomeen saapumisen alkuvaiheessa on ratkaisevassa asemassa nuorten hyvinvoinnin ja kotoutumisen edistämiseksi. Aiemmissä tutkimuksissa korostuvat nuorten omien kokemusten sijaan ammattilaisten näkökulmat. Tukipalveluiden kehittämisessä tuleekin kuulla juuri nuorten kokemuksia. Tutkielman seuraavassa luvussa avaan kokemusta ja kokemuksen tutkimista tieteenteoreettisista lähtökohdista käsin.

3 FENOMENOLOGIAN LÄHTÖKOHTIA

*“Minä olen. Vartaloni on. Me olemme. Minä olen vartalossani.
Ei.*

*Myös sen ympärillä. Minäni ei rajoitu fyysisiin mittoihin.
Se on myös ääntä, lämpöä, silmien katseen suunta, kuin myös kurotus.
Minä olen menneisyydessä, tässä hetkessä ja tulevaisuudessa.”*

(Päiväkirjamerkintä 2.5.2009)

3.1 Fenomenologinen elämaailma

Tutkielmani fokuksena on yksin tulleiden 18–24-vuotiaiden nuorten palvelukokemukset, joiden selvittämisen lähtökohdaksi olen valinnut fenomenologian eli kokemusnäkökulman. Fenomenologian avulla on mahdollista saavuttaa syvempää ymmärrystä kokemuksen luonteesta ja siitä, kuinka kokemusta voi tutkia. Sana fenomenologia koostuu kahdesta kreikankielisestä sanasta *fainómenon* ja *lógos*. Fainómenon tarkoittaa ilmiötä ja sen ilmenemistä, ja *lógos* yhteistä keskustelemaa tilaa. (Himanka 2002, 11.) Fenomenologialla tarkoitetaan Edmund Husserlin (1859–1938) ja hänen seuraajiansa Martin Heideggerin (1889–1976) ja Maurice Merleau-Pontyn (1908–1961) perinnettä sekä nykyfilosofiassa vaikuttavaa teoreettista suuntausta. Fenomenologia ei ole kuitenkaan vakiintunut oppijärjestelmä johtuen siihen kohdistuvista menetelmällisistä ja käsitteellisistä erimielisyyksistä. Fenomenologia on kuvailevaa tiedettä, jonka avulla pyritään kuvaamaan koettua todellisuutta. Sen tavoitteena ei ole rakentaa uutta teoriaa, vaan kuvata erilaisia ilmiöitä ja löytää niistä yleisiä rakenteita. (Miettinen ym. 2010, 9, 11–12.)

Nykyfilosofia voidaan jakaa kahteen, usein vastakkaisiksi miellettyyn alueeseen; analyyttiseen filosofiaan ja mannermaiseen filosofiaan, joista fenomenologia edustaa jälkimmäistä. Analyyttistä filosofiaa kuvataan argumentatiiviseksi filosofiaksi, kun taas mannermainen filosofia mielletään luonteeltaan elämän filosofiaksi, jonka keskiössä on ankaran tieteen vaatimus. (Heinämaa 2002, 261, 264.) Fenomenologiassa ankaran tieteen vaatimuksella tarkoitetaan Husserlin peräänkuuluttamaa pyrkimystä yhtenäiseen, kaikenkattavaan ja absoluuttisesti perustettuun ymmärrykseen todellisuuden

perustavimmista rakenteista (Pulkkinen 2010, 25). Husserl syventyi tutkimuksissaan selvittämään maailman lähtökohtaista todellisuutta. Hän päätyi näkemukseen *tottumuksesta*, jossa todellisuus ja totuttu eivät enää erotu toisistaan, vaan ymmärretään itse todellisuudeksi. Tätä luontevaa, arkista ja jokapäiväistä suhdetta todellisuuteen Husserl kutsui *luonnolliseksi asenteeksi*. Näin ollen luonnollisessa asenteessa oletettu maailma ei ole absoluuttinen eikä siten myöskään ankaran tieteen vaatimusten mukainen (mt., 29–30). Fenomenologian tarkoituksena ei ole kuitenkaan hävittää luonnollisen asenteen mukaista maailmaa koskevia väitteitä (Himanka 2002, 12–13), vaan kaivaa maailma esiin sen näennäisestä itsestäänselvyydestä kiinnittämällä huomio subjektiivisen kokemisen prosessiin, jossa maailma todellistuu (Pulkkinen 2010, 30–31).

Epokhé tarkoittaa irrottautumista luonnollisen asenteen mukaisista näkemyksistä ja valmiin tiedon kyseenalaistamista. *Epokhé* toimii lähtökohtana reduktiolle, aloittavalle teolle, joka on tunnusomainen piirre fenomenologialle erottaen sen muista filosofisista koulukunnista. Reduktio tekee siten ajattelusta taitolajin, jossa ulkoa opeteltu on toissijaista. (Himanka 2002, 19.) *Epokhé* saavutetaan *sulkeistamalla* eli asioiden mahdollisimman neutraalilla tarkastelulla. Sulkeistettaessa tutkittavia ilmiöitä, *epokhén* tavoitteena ei ole poissulkea tutkittavaa kohdetta, vaan avata se fenomenologialle avoimeksi tutkimuskentäksi itse kokemuksesta käsin. (Pulkkinen 2010, 30–32.) Tarkastelutavan muutoksessa auttaa, kun todellisuutta lähestytään *mitä* -kysymyksen sijaan *miten* -kysymyksellä, jota fenomenologiassa kutsutaan *konstituutioksi*. Esimerkiksi kysymykseen “Mitä tanssi on?” voidaan vastata avaamalla tanssin historiaa, mutta kysymys “Miten tanssia tanssitaan?” vie pohdinnan syvemmälle kokemustasolle. Husserlin mukaan fenomenologiassa väitteitä ei voida esittää tai ymmärtää vain teorialähtöisesti, vaan niiden läsnäolossa. (Himanka 2010, 13–15.) Tanssin voi siten kokea vain tanssimalla, joka on oleellinen osa tämänkin tutkielman onnistumista. Näistä lähtökohdista syntyy fenomenologian iskulause: “Asioihin itseensä”, joka ei selittele tai luo abstrakteja malleja (mt., 18).

3.1.1 Ruumiinfenomenologia

Edellisessä kappaleessa tanssia koskeva kysymykseni “Mitä tanssi on?” johdattelee meidät ruumiillisuuteen, joka nousee esille Husserlin ja Merleau-Pontyn tutkimuksissa. Käsite *ruumis* on laajalti käytössä tanssin ammattilaisten keskuudessa ja siksi myös oma käsitteellinen valintani tässä tutkielmassa. Heinämaa (2002, 280) siteeraa Husserlin ajatuksia ruumiin sielullisuudesta:

Ruumis on ruumiina läpikotaisin sielullinen. Jokainen ruumiin liike on sielullinen, tuleminen ja meneminen, seisominen ja istuminen, kulkeminen ja tanssiminen jne. Sama pätee jokaiseen ihmisen aikaansaannokseen, jokaiseen tuotteeseen jne.

Ruumiinfenomenologialla tarkoitetaan ihmisruumiin fenomenologista tarkastelutapaa (Tieteen termipankki 2016). Husserl jakaa kokemuksen materiaalisista olioista elottomaan materiaan ja eläviin ruumiisiin. Eläviä ruumiita voidaan kuvata, selittää tai ennustaa, mutta toisaalta niihin voidaan suhtautua myös henkilöinä. Ruumiin liikkeiden ja asentojen selittämisen ja ennustamisen sijaan pyrkimyksenä on pikemminkin löytää merkityksiä ruumiin käyttäytymiselle ja toiminnalle. Tällöin elävä ruumis nähdään ilmaisevana, jolloin ruumiin ilmaisullinen side ulottuu ruumiista myös sen aikaansaannoksiin. Ruumiinfenomenologiassa ruumiillisuus on välttämätöntä, jotta voidaan ymmärtää tieteen ja objektiivisuuden idea. Husserlin mukaan kaikki havainnot arkisista tieteellisiin ovat yhteydessä ruumiiseen ja edellyttävät siksi myös ruumiskokemuksen tutkimista. Husserlin peräänkuuluttama ankaran tieteen vaatimuksen tulee siten sisältää tämän riippuvuussuhteen kuvauksen, joka kiteyttää ruumiinfenomenologian perustehtävän. (Heinämaa 2002, 277–280.)

Merleau-Pontyn mukaan ruumis on maailmassa toimimisen väline, joka määrää yksilön näkökulman maailmaan. Asioiden tarkastelu ja niihin tarttuminen tulevat osaksi havaintokokemusta aivan kuten pienellä lapsella hänen tutkiessaan maailmaa. Kun lapsi tarttuu omiin varpasiinsa, oppii hän jotain sekä kohteen laadusta että sen tilasta suhteessa omaan ruumiiseensa. Vaikka ympäröivä maailma muuttuisi, pysyisi mielikuva omasta ruumiista ankkuroituna lapsen oman näkökulman maailmaan. Suhde omaan ruumiiseen estää kuitenkin sen ulkopuolelle siirtymisen, oman ruumiin ympäri on aivan mahdotonta kävellä muutoin kuin ihmisen villeimmissä kuvitelmissa (Määttänen 1997, 232–233).

3.1.2 Fenomenologia tanssissa

Lehikoinen (2014, 35, 42–43) tiivistää fenomenologisen tanssintutkimuksen keskittyvän siihen, kuinka tanssi kokemuksessa ilmenee. Fenomenologisessa tanssintutkimuksessa pyrkimyksenä on tarkastella tanssikokemuksia sulkeistamalla ruumiiseen liittyvät, jokapäiväisen asenteen tai tieteellisten uskomusten ja tiedon synnyttämät ennakkoletukset. Sulkeistaminen antaa tilaa ilmiön olemassaololle sellaisenaan ja mahdollistaa sen tarkastelun eri näkökulmista. Tarkoituksena ei siis ole kuvata havaintoja esimerkiksi liikkeen muodosta, rytmistä, liikelaaduista tai tanssijoiden välisestä etäisyydestä. (Mt., 35–36.)

Ruumista voidaan tarkastella sen ulko- ja sisäpuolelta. Ulkopuolisella tarkastelulla tarkoitetaan usein toisen ruumiin tarkastelua ja sisäpuolisella tarkastelulla oman ruumiin tarkastelua. Oman ruumiin kokonaisvaltainen tarkastelu ulkopuolelta on kuitenkin mahdotonta ja sisäpuolinenkin tarkastelu voi olla vaikeaa. Arjessa ruumiin sisäpuolinen tarkastelu voi olla esimerkiksi kivun paikantamista, kivun laadun arviointia ja kipuun johtaneita syitä. Sulkeistettaessa anatomisesti ja fysiologisesti käsitetty “esinekeho”, voidaan huomio viedä itse ruumiin subjektiiviseen kokemukseen eli esinekehon ulkopuolella olevalle “psykkishenkiselle kokemushorisontille”. Fenomenologista metodia voi harjoitella refleктоimalla menneisyydessä syntyneitä, ruumiillisia kokemuksia tai soveltamalla metodia kehotietoiseen harjoitukseen. Kehotietoisessa läsnäolossa ihminen herkistyy liikkuvan ruumiin tuottamalle palautteelle. Kehotietoisuus voi esimerkiksi olla hengityksen aistimista ja sen levittäytymistä omassa ruumiissa tai oman tietoisuuden läsnäoloa ja sen ihmettelyä silmät suljettuina. (Parviainen 1999, 90–94.)

Ruumiillisen kokemuksen sanallistaminen voi olla haastavaa, sillä “kieli luo omaa maailmaansa, joka elää irrallaan aistimellisuuden välittömästä kokemuksesta”. Fenomenologian tavoitteena on luoda uusia, ruumiiseen intiimissä yhteydessä olevia ilmaisuja vanhojen totuttujen tilalle, joiden avulla päästään intuitiivisen kokemuksen äärelle ja ymmärrykseen omasta vajavaisuudestamme. (Parviainen 1999, 93–95.) Esimerkiksi tanssija-tutkija Heimonen (2009) on tutkinut tanssimisen kokemusta ja sen sanallistamista hänen fenomenologiaan nojaavassa väitöstutkimuksessaan. Tutkimus perustui liikeimprovisaatiotyöpajojen sarjaan, johon osallistui tanssi- ja liikeimprovisaatiota ennestään tuntemattomia teollisen muotoilun opiskelijoita. Tutkimuksen aineisto koostui

opiskelijoiden kirjoittamista tuntemuksista liikeimprovisaatiosta sekä Heimosen omasta kenttätyöpäiväkirjasta. Tutkimuksen mukaan liikeimprovisaatio voi olla yksi lähestymistapa kirjoittaa tanssia, joka tuo esiin sekä eroavaisuuksia että yhtäläisyyksiä tanssin maallikoiden ja ammattilaisten toiminnassa. (Heimonen 2009, 9, 13–19.)

3.2 Ihmisen ja todellisuuden suhteessa syntyvä kokemus

Fenomenologiassa ihmisen ja todellisuuden suhdetta tarkastellaan aina kulloisenkin minän omasta perspektiivistä (Laine 2018, 30). Perttula (2008, 149) esittää, että ”kokemus on tajunnallinen tapa merkityksellistää niitä todellisuuksia, joihin ihminen on suhteessa”. Toisin sanoen, kokemus muodostaa suhteen tajuavan subjektin ja hänen tajullisen toimintansa eli ihmisen, sekä toimintaan suuntautuvan kohteen eli objektin välille. Tällaista kokemusta voidaan kutsua erityiseksi suhteeksi eli *merkityssuhteeksi*. Todellisuus saa merkityksen, kun elämykset syntyvät ihmisen tajunnallisen toiminnan ja kohteen välisessä suhteessa. Tällaista todellisuutta voidaan nimittää käytännönläheisesti *elämäntilanteeksi*. Kokemus muodostuu siis siitä, mitä elämäntilanne ihmiselle tarkoittaa; kaikista niistä asioista, joihin ihminen on suhteessa. Kuitenkin ihmisellä on kunakin hetkenä vain yksi kokonainen elämäntilanne. (Mt., 116–117.)

Tajunnalla on kaksi erilaista tapaa ymmärtää elämäntilannetta; psyykkinen ja henkinen. Niiden yhteisenä tehtävänä on saada elämäntilanne merkitsemään ihmiselle jotain. Psyykkisellä tarkoitetaan elämäntilanteen merkityksellistymistä ilman kieltä, käsitteitä ja sosiaalisesti jaettuina merkityksiä, kun taas henkisen avulla elämäntilanne merkityksellistyy kielen ja siihen sisältyvän sosiaalisen maailman läpäisemänä. Henkisen avulla ihminen voi käsittää toisen ihmisen ymmärrystä ja kuvata omia kokemuksiaan toiselle ihmiselle. Arkikielessä sitä voidaan kuvailla ajatteluksi ja teoretisoinniksi. Perttula muotoilee, että ”kokemus on ymmärtävä suhde tajuavan ihmisen ja elämäntilanteen välillä, ja merkityksellistyy suhde elämäntilanteen ja tajuavan ihmisen välillä”. (Perttula 2008, 117–118.)

Kokemuksen tutkiminen

Fenomenologia on kiinnostunut ihmisen välittömästä eli tuntevasta ja intuitiivisesta kokemuksesta (Perttula 2008, 139). Fenomenologiseen tutkimustapaan sopivat aiheet ovat usein rajattuja ja paikantuvat ajalliseen nykyhetkeen. Yleensä tutkimukseen osallistuvia henkilöitä yhdistää tutkijan rajaama aihe, vaikka joskus voikin olla perusteltua tutkia tiettyjen yksilöiden kokemuksia. Tutkijaa saattaa inspiroida erityisesti sellainen aihe, johon hän on itse muodostanut jonkinlaisen merkityssuhteen. (Mt., 152–153, 155.) Tähän tutkielmaan rajautui tiettyssä elämäntilanteessa oleva kohderyhmä, josta minulla oli jo aiempaa työkokemusta. Lisäksi minulla oli merkittäviä henkilökohtaisia kokemuksia tanssi- ja liikeimprovisaation aikaan saamasta muutosvoimasta omassa elämässäni, joka inspiroi minua selvittämään menetelmän mahdollisuuksia kiinnostavaksi kokemani kohderyhmän kanssa.

Laineen (2018, 35–36) mukaan tutkijan tulee jatkuvasti kyseenalaistaa jokaista tutkimuksessa tekemäänsä tulkintaansa. Taustalla on ajatus oman subjektiivisen perspektiivin avaamisesta toisen ihmisen omalaatuisten ilmaisujen ymmärtämiseksi, sillä lähtökohtaisesti ihminen tulkitsee toista ihmistä aina oman maailmasuhteensa mukaisesti. Lehtomaa (2008, 166) ehdottaa, että tutkimuksen aikaista sulkeistamista voidaan toteuttaa kirjoitustyön, itsekriittisen ajattelutyön ja kriittisten keskusteluiden avulla. Tässä tutkielmassa havainnollistan esiymmärrystäni tutkittavasta ilmiöstä tutkielman mukana kulkevien päiväkirjamerkintöjen muodossa. Fenomenologiassa tutkija pidättäytyy myös teoreettisesta tutkimusasenteesta. Tutkijan tulee nähdä tutkimansa asiat lapsen tavoin, kuin uutta ihmetellen. (Mt., 163–164.) Fenomenologia vaatii siihen perehtyvältä tutkijalta kykyä pohtia perustavanlaatuisia filosofisia kysymyksiä tutkimuksen eri vaiheissa (Laine 2018, 29). Fenomenologisessa tutkimuksessa empiiristä osaa edeltävä tutkimuskohteen teoreettinen ymmärtäminen koskettaakin usein tieteenteoreettisia kysymyksiä todellisuudesta, ihmiskäsityksestä, merkityksestä ja kokemuksesta (Perttula 2008, 133–134; Laine 2018, 29).

Koska fenomenologisessa tutkimuksessa tutkija rakentaa ymmärrystä juuri tutkimukseen osallistuvan henkilön kokemuksesta, ei tutkijan ole välttämätöntä luoda tutkimistaan kokemuksista yleispätevää ymmärrystä. On kuitenkin mahdollista, että tutkija kuvaa samasta kokemuksellisesta ilmiöstä sekä yksilökohtaista että yksilökohtaisissa

kokemuksissa esiin tullutta yleistä ymmärrystä. Tutkija ei voi kuitenkaan väittää, että kaikki samanlaisessa elämäntilanteessa olevat kokisivat tilanteen samoin. (Perttula 2008, 154.) Fenomenologia sisältää ajatuksen pohjimmiltaan yhteisöllisestä ihmisyksilöstä. Näin ollen merkitysten syntysija ei ole yksilö, vaan se yhteisö, jossa ihminen kasvaa ja kasvatetaan. Toisin sanoen subjekteja yhdistävät merkitykset ovat intersubjektiiivisia eli subjektien välisiä ja siten myös yhteisöllisiä ja jaettuja. Intersubjektiiivisista merkityksistä huolimatta kokemus on aina yksilöllinen ja sisältää ainutlaatuisia elementtejä, minkä vuoksi omien kokemusten ilmaisu saattaa olla hyvin vaikeaa joillekin ihmisille. (Laine 2018, 31–32.)

Tässä luvussa avaamani fenomenologian lähtökohdat korostavat elämäntilanteen ja ihmisen välisessä suhteessa merkityksellistyvien kokemusten yksilökohtaisuutta. Fenomenologian oppien mukaan merkitykset ovat kuitenkin jaettuja, sillä ihminen on osa yhteisöä. Fenomenologiassa myös ruumiillisuus on lähtökohtaista, sillä ruumis on maailmassa toimimisen väline. Fenomenologian avulla voidaan tutkia esimerkiksi sitä, kuinka tanssi kokemuksessa ilmenee. Seuraavassa luvussa avaan tämän tutkielman aineistonkeruun menetelmäksi valitsemaani tanssi- ja liikeimprovisaatiota.

4 TAIDEPERUSTAISEN TUTKIMUKSEN JALANJÄLJILLÄ

*“Mitä opin liikkuessani?
Ei hätäilyä, keskity vain siihen mitä teet.
Anna virran viedä mennessään, niin pääset uusille vesille.
Ole hetkessä. Hengitä. Ole vaan. Älä murehdi.
Löydät silloin sen mitä etsit.”*

(Päiväkirjamerkintä 16.12.2008)

4.1 Taideperustaisen tutkimuksen taustaa

Taideperustaisuus on oleellinen osa tutkielmaani, jonka tavoitteena on selvittää tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuuksia palvelukokemusten tutkimisessa. Aineistonkeruun menetelmäksi valitsemani tanssi- ja liikeimprovisaation lisäksi olen pyrkinyt erilaisiin luoviin ratkaisuihin tutkimusprosessin eri vaiheissa. Tässä tutkielmassa käytän suomenkielistä käsitettä *taideperustainen tutkimus* (THL 2022) vastineena englanninkieliselle käsitteelle *arts-based research* (ABR). ABR on globaalisti yleisimmin käytössä oleva käsite, jolla kuvataan taiteen keinoin tehtävää tutkimusta (Leavy 2018, 4). Kansainvälisessä tutkimuksessa käytössä oleva käsitteistö on kuitenkin hyvin laaja ja monivivahteinen; taideperustaista tutkimusta voidaan kuvata jopa 28 erilaisella käsitteellä (Chilton & Leavy 2014, 406; Leavy 2020, 4–5).

Leavy (2018, 4) esittää, että taideperustainen tutkimus on paradigma eli oppijärjestelmä, jossa luova ja taiteellinen työskentely yhdistyy tieteelliseen tutkimukseen. Taideperustaista tutkimusta voidaan eriävien mielipiteiden mukaan pitää myös menetelmällisenä alueena laadullisen oppijärjestelmän sisällä. Taideperustainen tutkimus sai alun perin vauhtia 1970-luvun akateemisen tutkimuksen muutoksesta, otti soveltamisalueekseen erilaiset luovat terapiat ja eriytyi lopulta omaksi tutkimusalueekseen 1990-luvun loppuun mennessä (Leavy 2020, 11). 2020-luvulle tullessa taideperustainen tutkimus on saanut yhä enemmän jalansijaa suuremman yleisön tietoisuudessa (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2022). Runsasta tieteellistä näyttöä osoittaa esimerkiksi maailman terveysjärjestö WHO:n yli 900 tutkimusjulkaisua kattava raportti taidetoimintaan osallistumisen merkityksistä ja vaikutuksista terveydelle ja hyvinvoinnille (Fancourt & Finn 2019), joka huomioidaan

nykyään myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämisessä ja koulutuksen suunnittelussa (THL 2022).

4.2 Luovat tutkimusmenetelmät

Taideperustaisessa tutkimuksessa taiteellista työskentelyä voidaan sisällyttää tutkimuksen eri vaiheisiin, kuten tutkimusongelman asetteluun, tiedon tuottamiseen, analyysiin, tulkintaan ja esitystapaan - tai jopa kaikkiin niistä (Leavy 2018, 4). Ryytänen ja Rannikko (2021, 12) kutsuvat tutkimuksessa hyödynnettyä taiteellista työskentelyä *luoviksi, toiminnallisiksi ja osallistuviksi menetelmiksi*. Kara (2020) käyttää puolestaan lyhyempää käsitettä *luovat menetelmät*, joka on myös oma käsitteellinen valintani tässä tutkielmassa.

Taideperustaisessa tutkimuksessa käytössä olevien luovien menetelmien skaala on laaja. Menetelmät perustuvat eri taiteen lajeihin sekä esittämisen muotoihin. (Leavy 2018, 4.) Luovat menetelmät kyseenalaistavat totuttuja ajattelumalleja ja toiminnan tapoja (Ryytänen & Rannikko 2021, 17). Vastoin yleistä harhaluuloa luovista menetelmistä hyödytään taiteen ja sosiaalitieteiden lisäksi myös muilla tieteenaloilla. Luovien menetelmien käyttö on lisääntynyt yhä enemmän esimerkiksi humanistisissa tieteissä, luonnontieteissä ja teknistieteellisillä aloilla. Monipuolinen asiantuntijuus tukee luovaa ongelmanratkaisua; jo varhaisten tieteilijöiden joukossa oli ansioituneita muusikoita, taitelijoita ja runoilijoita. (Kara 2020, 9–12.)

Ryytänen ja Rannikko (2021, 12–13) esittävät, että moniulotteista tietoa ja tietämistä ei voi saavuttaa tutkimusmenetelmillä, jotka perustuvat järjen käyttöön, rationaaliseen ajatteluun tai kielelliseen ilmaisuun. Sitä vastoin luovat menetelmät ovat tunteiden, kokemusten, muistojen, luovuuden, mielikuvituksen ja kehollisuuden alueella liikkuvia erilaisia tiedon tuottamisen tapoja. Niiden avulla voidaan löytää uusia ulottuvuuksia sekä tavoittaa ja merkityksellistää vaikeasti sanoitettavia kokemuksia (mt., 18). Luovista menetelmistä voikin olla erityisen paljon etua tutkittaessa esimerkiksi sensitiivisiä tai vahvoja tunteita herättäviä aiheita, työskenneltäessä eri äidinkieltä puhuvien henkilöiden kanssa tai pyrittäessä kunnioittamaan, tuomaan esiin tai ilmaisemaan kulttuurisia tietämisen tapoja (Kara 2020, 31).

Luovat menetelmät soveltuvat erityisen hyvin sosiaalityön tutkimusmenetelmiksi. Kansainvälisessä pakolaistaustaisia henkilöitä koskevassa yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa on hyödynnetty luovien menetelmien laajaa skaalaa melko monipuolisesti. Esimerkiksi Etelä-Afrikkaan sijoittuvassa tutkimuksessa on tutkittu yksin tulleiden alaikäisten lasten narratiiveja visuaalisen taidetoiminnan ja vertauskuvallisen tarinankerronnan kautta (Clacherty 2021). Belgiassa toteutetussa tutkimuksessa on selvitetty mindfulness-menetelmän hyötyjä ja toteutettavuutta yksin tulleiden lasten parissa. Tutkimustulosten mukaan mindfulness voi olla yksi uusi selviytymisstrategia lapsille muiden ennestään tuttujen selviytymisstrategioiden joukossa. (Van der Gucht ym. 2019.) Ruotsissa toteutetun tutkimuksen mukaan runous ja luova toiminta voivat auttaa uudelleensijoittamiseen liittyvien tunteiden, kuten emotionaalisten vaikeuksien ja epävarmuuden käsittelyssä. Tutkimukseen osallistuneiden 18–24-vuotiaiden afgaaninuorten mukaan runot voivat toimia väylänä henkilökohtaisten kokemusten välittämiseen, itsensä ymmärtämiseen ja sosiaalisten verkostojen luomiseen. (Hosseini & Punzi 2023.) Australialaisessa tutkimuksessa todetaan, että digitarina voi toimia sosiaalityön työkaluna pakolaistaustaisten henkilöiden parissa tarjoten ammattilaisille mahdollisuuden asiakkaidensa sosiaalisen asianajon edistämiseen (Lenette ym. 2015). Hosseini ja Punzi (2023) ehdottavatkin, että luovaa toimintaa tulisi integroida enemmän pakolaistaustaisten henkilöiden sosiaalityön interventioihin.

4.2.1 Hetkessä syntyvä tanssi- ja liikeimprovisaatio

Tanssi on abstrakti, hetkessä syntyvä ja siinä elävä taidemuoto, jossa yhdistyvät monet taiteen elementit olematta kuitenkaan pelkästään mitään niistä tai niiden kaikkien summa (Kara 2020, 158–159). Amerikkalaisen tanssin pioneerin, tanssija-koreografi Merce Cunninghamin (2002, 167) sanoin:

Sinun täytyy rakastaa tanssia kiinnityäksesi siihen. Se ei anna sinulle mitään takaisin, ei käsikirjoituksia säilöttäväksi, ei maalauksia, joita voidaan näyttää seinillä ja ehkä ripustaa museoissa, ei runoja painettaviksi ja myytäväksi, ei mitään muuta, kuin yksittäisen ohi kiitävän hetken, jolloin tunnet olevasi elossa.²

Tässä tutkielmassa käytän käsitettä tanssi- ja liikeimprovisaatio kuvaamaan hetkessä sellaisenaan syntyvää tanssia. Tanssi- ja liikeimprovisaatio voi olla ohjeista vapaata tanssia ja liikettä, ja sitä voidaan ohjata erilaisilla tehtävänannoilla. Jokaisella yksilöllä on hänelle ominainen tapansa liikkua, josta hetkessä syntyvä improvisaatio ottaa vaikutteita. Se ei kuitenkaan perustu askeleiden ja askelsarjojen harjoitteluun tai niiden esittämiseen. Tanssi- ja liikeimprovisaatiossa ei ole oikeaa tai väärää liikkumisen tapaa, vaan kaikki on mahdollista. (Esim. Foster 2012, 5.)

Tanssin määritelmä on vaihdellut historian ei aikoina. Joissakin yhteiskunnissa ei ole tanssia kuvaavaa käsitettä, vaan sana tanssi on lainattu muista kielistä (Lehikoinen 2014, 14). Suomen kielen sana *tanssi* on alun perin lainaa ruotsin kielestä (*dans*) ja sen varhaisista muodoista (*dantz* tai *dants*). Suomen kirjakielessä tanssi on esiintynyt aiemmin muodossa *tantsi*. Sanoille *liike* ja *liikkua* löytyy kuitenkin etymologisia vastineita suomen lähi- ja etäsukukielistä. (Kielikone 2023.) Tanssija-tutkija Heimonen (2009, 22) esittää sanojen tanssi ja liike olevan lähes synonyymejä, vaikka sanassa tanssi voidaan aistia kodifioitujen tanssitekniikoiden jäänteitä, kun taas sana liike henkii avarampaa oloa maailmassa.

Tanssimiseen liittyvät vahvasti ruumiillisuus ja kehollisuus, vaikka ne eivät olekaan sen määrääviä tekijöitä. Antropologien mukaan tanssista voidaan puhua sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuneena liikejärjestelmänä, jolla tarkoitetaan toimintaa ja vuorovaikutusta sekä prosesseja, joissa ne tapahtuvat. Taiteen kontekstissa tanssiesitykset rakentuvat usein liikkuvien ja liikkumattomien kehojen lisäksi ei-ruumiillisista osatekijöistä kuten ajallisten ja tilallisten suhteiden tutkimisesta, vaikutelmien luomisesta tai filosofisesta pohdinnasta. (Lehikoinen 2014, 14–16.) Tanssia tulisi tarkastella yhteydessä tanssin perinteeseen, kulttuurisiin merkityksiin ja yhteiskunnallisiin jakoihin, kuten alueellisuuteen, etnisyyteen, ikäpolveen, seksuaalisuuteen, sosiaaliseen sukupuoleen ja yhteiskuntaluokkaan (mt., 50).

² Suomentanut TK; alkuperäinen englanninkielinen ilmaisu: You have to love dancing to stick to it. It gives you nothing back, no manuscripts to store away, no paintings to show on walls and maybe hang in museums, no poems to be printed and sold, nothing but that single fleeting moment when you feel alive. (Cunningham 2002, 167.)

Väätäinen (2014, 142–143) avaa liikeimprovisaation lähtökohdaksi nykytanssin, jossa ihminen suhteuttaa oman liikkumisensa oman ympäristönsä ääniin, väreihin, muotoihin, toisiin tanssijoihin, omiin mielikuviin, tuntemuksiin ja ajatuksiin samalla aistien ruumiin halua liikkua. Liikeimprovisaatio tapahtuu tilassa, jossa oman ruumiin kuuntelu, heittäytyminen ja liikkeen aistiminen ovat yhteydessä hengitykseen (Heimonen 2009, 25–29). Liike on osa ihmistä - se alkaa kohdussa ja päättyy lopulta kuolemaan. Koko olemassaolomme perustuu liikkeeseen; maailmaan aistien kautta yhteydessä oleva elävä ruumiimme muodostuu tietämisen tyysijaksi tuntemisen, hengittämisen ja elämisen kautta. Tanssi ja liike on siten muutakin kuin eri tanssilajeiksi kehittyneitä liikkeellistä muotokieltä, luovaa tanssia tai improvisaatiota. Se on myös osoitus liikkeellisestä ilmaisusta ja ruumiillisesta tietämisen ja olemisen tavasta. (Snowber 2018, 249–251.)

4.2.2 Tanssi ja liike tutkimusmenetelmänä

Tanssi on kaikista vähiten tutkittu taideperustaisen tutkimuksen alue. Tanssi ja etenkin improvisoitu tanssi voi auttaa uuden löytämisessä. Sen avulla voidaan haastaa ennakkoletuksia ja herättää tuntemaan tai näkemään asioita toisin. Tutkimuksessa tanssi- ja liikeimprovisaatiota voidaan käyttää esimerkiksi tietoisuuden lisäämisessä osana haastattelua tai aineiston analyysin reflektoinnissa. (Kara 2020, 158–160.) Tanssi voi auttaa myös henkisten ja fyysisten lukkojen avautumisessa, joka on olennainen osa kuuntelua ja kuulluksi tuleamista henkilöiden välisessä vuorovaikutuksessa (Roche & Heinonen 2019, 58–59).

Tanssi on vallannut uusia toimintaympäristöjä tanssitaiteilijan työnkuvan laajentuessa perinteisiksi mielletyistä työtehtävistä yhä laajempiin työkuviin (Lehikoinen 2014, 19–20). Suomalaisessa tutkimuksessa tanssi- ja liikeimprovisaatio on toiminut lähtökohtana muun muassa uuden tiedon tuottamisessa. Esimerkiksi tanssija-tutkija Heimonen on työskennellyt tanssitaiteilijana muistisairaiden hoivakodissa Helsingin Diakonissalaitoksella, jossa tavoitteena oli tuottaa kokemuksellisuuteen perustuvaa tutkimustietoa taiteen mahdollisuuksista sosiaali- ja terveysalalla (Heimonen 2012). Tanssi- ja liikeimprovisaatio on toiminut lähtökohtana myös tarkasteltaessa antamisen ja saamisen merkitystä kasvatuksessa Fosterin (2012) väitöstutkimuksessa, jossa viisi

nuorta miestä osallistui monitaiteellisen teoksen tuottamiseen omaa tarinaansa tanssin ja laulun keinoin kertoen.

Hujala ja kumppanit (2016) ovat hyödyntäneet tanssia ja liikettä aineistonkeruun menetelmänä tutkiessaan sosiaali- ja terveysalan johtajien ja alaisten välisiä suhteita. Tutkimuksessa todetaan tanssin ja liikkeen paljastavan uutta tietoa ja merkityksiä rationaalisen ajattelun ja ymmärryksen taustalla. Väätäinen (2014) on puolestaan tutkinut tanssi- ja liikeimprovisaation lähtökohtia nauhoitetun haastattelupuheen analyysissä. Hänen mukaansa aineiston reflektointi ruumiillisen liikkeen keinoin auttaa aineistoon eläytymisessä. Tanssi- ja liikeimprovisaatio voikin olla yksi tapa hyödyntää ruumiiseen varastoitunutta tietoa, joka on kulttuuriselta statukseltaan usein heikompaa sanalliseen tietoon verrattuna. Aineiston analysointi liikkeellisesti voi siten avata uusia suuntia tutkimuksessa. (Väätäinen 2014, 141.)

Yhteenvetona totean, että taideperustainen tutkimus ja erilaiset luovat menetelmät, kuten tanssi- ja liikeimprovisaatio, tuovat näkyväksi erilaista olemisen ja tiedon tuottamisen tapaa. Niiden avulla voidaan huomioida myös yksilön kulttuuriset ja yksilökohtaiset lähtökohdat. Luovien menetelmien käyttöä puoltaa runsas tieteellinen näyttö taiteen ja kulttuurin hyvinvointia edistävästä vaikutuksista. Seuraavaksi esittelen tutkielmani empiirisen osion; tutkimuskysymykset, aineistonkeruun, aineiston analyysin sekä tutkimuseettiset pohdinnat.

5 TUTKIMUSASETELMA

*“Voisin välillä kuitenkin muistuttaa itseäni
kaikista niistä kauniista asioista,
joita minulle on sanottu, ja uskoa itseeni.
Ja asioista, joita olen uskaltanut kokeilla tai tehdä toisin.
Haluaisin ehkä auttaa muita ihmisiä samaan.
Muistaisin, että keskusteluissani ihmisten kanssa olen aina halunnut
oikeasti kohdata ihmisen, jonka kanssa juttelen.”*

(Päiväkirjamerkintä 2.11.2008)

5.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkielmani tavoitteena on selvittää tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuuksia aineistonkeruun menetelmänä tutkittaessa alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen turvapaikanhakijoina saapuneiden 18–24-vuotiaiden nuorten kokemuksia kotoutumislain mukaisissa tukipalveluissa. Tutkielmani on toteutettu yhteistyössä kotoutumislain mukaisia tukipalveluita järjestävän organisaation kanssa. Tutkimuskysymykseni on:

Miten tanssi- ja liikeimprovisaatio ilmentää nuorten palvelukokemuksia?

Etsin vastausta kysymykseen toteuttamassani tanssityöpajassa ja tarkastelemalla nuorten reflektiota heidän tanssimisen kokemuksistaan ja palvelukokemuksistaan. Tutkielman tehtävänä on tuoda näkyväksi niitä mahdollisuuksia, joita tanssi- ja liikeimprovisaatio luovana tutkimusmenetelmänä vaihtoehtoisesti tarjoaa yksin tulleiden nuorten kokemusten tutkimiseen sekä mahdollisesti myös heidän hyvinvointinsa edistämiseen osana kotouttavaa työtä. Tutkielmassa tuotetulla tiedolla voidaan kiinnittää huomiota tukipalveluiden laatuun, joiden tehtävänä on edistää yksin tulleiden nuorten kotoutumista yhteiskuntaan. Nuorille tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajaan ja tutkielmaan osallistuminen voi toimia myös kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävänä itseilmaisun väylänä.

5.2 Tutkimusaineisto

Tutkielmani aineisto koostuu tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajassa videoidusta ja nauhoitetusta kuva- ja äänimateriaalista sekä työpajaan osallistuneiden henkilöiden puhelimitse toteutetusta parihaastattelusta. Tutkielman tarkoituksena on selvittää tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuuksia aineistonkeruun menetelmänä tutkittaessa yksin tulleiden nuorten kokemuksia kotoutumislain mukaisissa tukipalveluissa. Aineisto on tuotettu helmi- ja maaliskuussa 2023.

Työpajaan rekrytoitiin avoimella kutsulla organisaation asiakkuudessa olevia 18–24-vuotiaita naisia ja miehiä. Rekrytoinnin tueksi suunnittelin visuaalisesti näyttävää mainos- ja tiedotemateriaalia kohderyhmä huomioiden. Rekrytointi aloitettiin kaksi viikkoa ennen työpajan ajankohtaa välittömästi tutkimusluvan myöntämisen jälkeen. Mainosmateriaalia (liite 1) oli esillä organisaation asiakastiloissa sekä organisaation sosiaalisen median kanavassa. Mainokseen upotettu QR-koodi johti mobiililaitteella skannattuna digitaaliseen ja värikkäästi kuvitettuun Sway-tiedostoon toimien tutkielman tutkimustiedotteena (liite 2). Tietosuojailmoitus (liite 5) oli upotettu osaksi Sway-tiedostoa. Olen koonnut Sway-tiedoston kirjalliset tiedot tutkielmani liitteeksi, josta ne ovat luettavissa myös myöhemmin Sway-tiedoston poistamisen jälkeen (liite 3). Digitaalinen materiaali mahdollisti mainoksen ja tutkimustiedotteen vaivattoman jakamisen suoraan organisaation asiakkuudessa olevalle nuorelle kohderyhmälle eri viestintäkanavien kuten sähköpostin ja sosiaalisen median kautta. Asiakkaiden rekrytointi tapahtui organisaation työntekijöiden toimesta. Lisäksi osallistuin itse rekrytointiin nuorille tarkoitetussa vapaa-ajan tapahtumassa työpajaa edeltävänä iltana. ”Palkkioksi” työpajaan rekrytoitaville voitiin luvata ruokailu ja lippu kulttuuriesitykseen organisaation toimintarahan turvin, koska työpaja järjestettiin osana organisaation talvilomaviikon vapaa-ajan toimintaa.

Työpajaa edeltävään iltaan mennessä työpajaan ilmoittautui yhteensä kahdeksan nuorta. Kahdeksasta ilmoittautuneesta paikalle tuli kuitenkin vain kaksi nuorta. Kaksi ilmoitti sairastumisestaan oman työntekijänsä kautta ja loput neljä jäivät tulematta paikalle. Koin syvää pettymystä työpajan lopullisen osallistujamäärän jäädessä hyvin pieneksi, mutta toteutin työpajan suunnitelmani mukaisesti antamatta osallistujamäärän vaikuttaa ohjaamisen laatuun. Katsoin myös, että tutkimuksen voi toteuttaa pienemmällä

osallistujamäärällä, sillä tutkielman tarkoituksena oli selvittää tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuuksia palvelukokemusten tutkimisessa, eikä tavoitteena ollut yleistettävä tieto palvelukokemuksista sinänsä.

Aineistontuotantoon osallistui siis lopulta kaksi yhteistyöorganisaationi asiakkuudessa olevaa täysi-ikäistä miespuolista afganistanilaista yksin tullutta turvapaikanhakijaa. Nauhoitin työpajan noin kahden tunnin mittaiseksi videotallenteeksi. Tallenne sisälsi työpajassa toteutetun tanssillisen osuuden sekä tanssilliseen osuuteen liittyvät suulliset purkukeskustelut. Lisäksi toteutin työpajaan osallistuneiden nuorten kanssa parihaastattelun puhelimitse kaksi viikkoa työpajan jälkeen. Litteroin työpajassa käydyt purkukeskustelut ja puhelinhaastattelun. Kaiken kaikkiaan litteroitua aineistoa kertyi 12 liuskaa rivivälillä 1 ja fontilla 12. Työpajan keskusteluista liuskoja kertyi yhteensä neljä ja puhelinhaastattelusta kahdeksan.

5.2.1 Tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpaja

Järjestin tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajan 150 neliömetrin suuruudessa peilialissa paikallisen tanssikoulun tiloissa. Työpajaan osallistui lisäksi minulle ennestään tuttu muusikko, jonka tehtävänä oli luoda tanssi- ja liikeimprovisaation tueksi sopivaa äänimaailmaa. Apunani oli myös organisaation työntekijä, joka oli vastaanottamassa ja ohjaamassa työpajaan tulevia nuoria tanssikoulun edustalla ja tarvittaessa mahdollistamassa puhelintulkkauksen suomea heikosti puhuville nuorille. Olin aikataulusuunnitelmassani varautunut siihen, että nuoret tulevat työpajaan myöhässä, jonka vuoksi järjestin nuorille mahdollisuuden tutustua muusikon instrumentteihin heti työpajan alussa. Muusikon luvalla nuoret kokeilivat muun muassa rumpua, huilua, didgeridoota, mandoliinia, kitaraa, äänimaljoja, kosketinsoitinta ja erilaisia rytmisoittimia. Tämän jälkeen työpaja jatkui tutkijan ja muusikon esittäytymisellä, tutkimuksesta kertomisella sekä tutkielman suostumuslomakkeen (liite 4) lukemisella ja allekirjoittamisella. Lisäksi kävimme läpi tanssityöpajan säännöt (taulukko 2) turvallisen tilan periaatteisiin pohjautuen (esim. Suomen YK-liitto). Sääntöjen tavoitteena oli luoda yhdenvertainen, kunnioittava ja avoin ilmapiiri, joka mahdollistaa ja turvaa luottamuksellisen keskustelun työpajassa.

TAULUKKO 2. Tanssityöpajan säännöt

TANSSITYÖPAJAN SÄÄNNÖT

- Tanssissa kaikki liikkeet ovat mahdollisia. Ei ole oikeaa tai väärää liikettä. Olet vapaa luomaan omaa liikettä ja ottamaan inspiraatiota toisten liikkeistä tai tilassa tapahtuvista asioista.
- Voit tanssia silmät auki tai silmät kiinni. Mikäli suljet silmät, pidä huoli omasta ja muiden turvallisuudesta, etenkin jos liikut tilassa.
- Keskustelu etenee vapaasti piirissä. Jokaisella on vuorollaan mahdollisuus kertoa omista kokemuksistaan.
- Kunnioitamme toisten yksityisyyttä ja vapautta mielipiteen ilmaisuun.
- Työpajassa kerrotut ja koetut asiat ovat salassapidettäviä. Kun lähdet, ota mukaan oma kokemuksesi ja pidä se itselläsi.
- Tanssisalissa ei saa syödä. Vessassa voi käydä tarvittaessa, juoda saa silloin, kun janottaa. Työpajan puolessa välissä pidetään tauko.

Aikatauluni (taulukko 3) toteutui kutakuinkin alkuperäisen suunnitelmani mukaan, mutta välipalan tarjoaminen ajoittui työpajan alusta sen loppuun. Koska syöminen tanssisalissa oli kiellettyä, olisi välipala täytynyt syödä tanssikoulun aulatiloiissa, kun taas itse tanssisali sijaitsi muualla rakennuksessa. Mikäli olisin tarjonnut nuorille heti välipalaa, olisi instrumentteihin tutustumiseen varattu aika jäänyt olemattomaksi ja kontakti nuorten kanssa siten myös ohuemmaksi.

TAULUKKO 3. Työpajan toteutunut aikataulu

AIKA	MITÄ TAPAHTUU	PAIKKA	MUUTA HUOMIOITAVAA
Klo 13.00	Tanssisalin valmistelu: <ul style="list-style-type: none"> • videokamera • instrumentit • alustat • kuvakortit 	Tanssisali	
Klo 13–13.30	Osallistujien vastaanotto. Tulevatko kovasti myöhässä? Nuorilla mahdollisuus tutustua instrumentteihin tanssisalissa.	Ulkona Aulatilat Tanssisali	Mukana organisaation yhteyshenkilö, joka opastaa nuoria tanssikoulun edustalla.
13.30–13.50	Osallistujien info: <ul style="list-style-type: none"> • esittäytyminen • tietosuoja • suostumuslomakkeet • tietojen keräys • työpajan säännöt • toiveet "palkkiosta" 	Tanssisali	Muusikolle myös lomake salassapitovelvollisuudesta.
Klo 13.50–14.00	Tauko		
Klo 14.00–15.55	Työpaja sisältäen kaksi lyhyttä taukoa.	Tanssisali	Muista käynnistää videokamera!
Klo 15.55–16.00	Tavaroiden siivous.	Tanssisali	
Klo 16.00–16.20	Välipalan syöminen	Aulatilat	

Työpaja tanssi- ja keskusteluosuuksineen kesti yhteensä noin kaksi tuntia sisältäen kaksi taukoa. Työpajan sisältö rakentui tanssi- ja liikeimprovisaatioon pohjautuvista liiketehtävistä sekä niihin liittyvistä purkukeskusteluista avoimen haastattelun periaatetta noudattaen (liite 6). Avoimella haastattelulla tarkoitetaan haastateltavan ehdoilla etenevää keskustelua, jota tutkijalla voi kuitenkin kysymyksineen ohjata kohti haastateltavan kokemuksia suhteessa tutkittavaan ilmiöön (Lehtomaa 2008, 170).

Tanssi- ja liikeimprovisaatio koostui alkulämmittelystä, käsittelyosiosta ja lopetuksesta. Palvelukokemusten tutkimisen lisäksi oli työpajan keskiössä tuottaa työpajaan osallistuville myös iloa ja uusia oivalluksia pelillisyyttä ja leikillisyyttä hyödyntäen. Alkulämmittelyn tavoitteena oli luoda yhteyttä tanssi- ja liikeimprovisaation, ruumiin ja

kokemuksellisuuden välillä, saada työkaluja oman tanssi- ja liikemateriaalin tuottamiseen sekä virittäytyä omaehtoiseen liiketutkimukseen. Alkulämmittelyssä tutkimme omia ruumiinosia, liikkumisessa käytettäviä eri tasoja sekä käytössä olevaa tilaa.

Käsittelyosion ensimmäisen liiketehtävän ”Tärkeä aihe” taustalla oli kysymys ”Millaista apua ja tukea olet saanut?” Tarpeeksi avoimen, mutta rajatun kysymyksen tarkoituksena oli turvata mahdollisesti traumatisoitunutta nuorta tilanteelta, jossa hän saattaisi ajautua hallitsemattomaan tunteen purkaukseen. Osallistujat valitsivat yhden itse tärkeäksi kokemansa aiheen, johon he olivat saaneet apua ja tukea palvelusta, sekä tätä aihetta kuvaavan kuvakortin lattialle levitetyistä lukuisista erilaisista kuvakorteista (kuvio 1). Kortin he sijoittivat valitsemaansa paikkaan tanssisalissa.

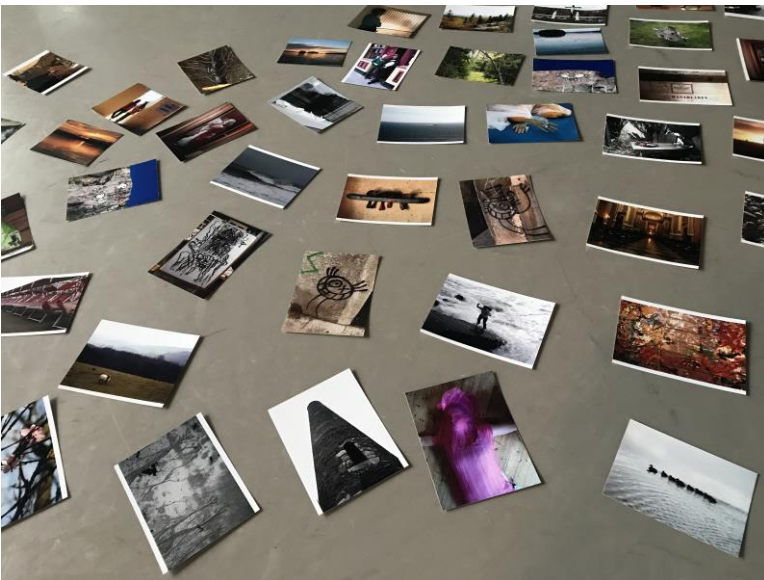

KUVIO 1. ”Tärkeä aihe” - liiketehtävässä käytetyt kuvakortit

Seuraavaksi pyysin nuoria kuvittelemaan matkaa tapaamiseen, jossa heidän on tarkoitus puhua valitsemastaan tärkeästä aiheesta oman työntekijänsä kanssa. Johdatin osallistujat aiheeseen arkipäivän liikkeen eli kävelyn avulla (esim. Roche & Heinonen 2019, 60). Harjoittelimme kävelyn erilaisia liikelaatuja, kuten etu- ja takaperin kävelyä yhteisen pulssin mukaan, suunnanvaihtoja, kävelyn eri nopeuksia, tasatahdein tapahtuvia pysähtymisiä ja hyppyjä. Lisäksi leikittelimme suomalaisille ja afgaaneille ominaisilla kävelytyyleillä. Tämän jälkeen annoin nuorille aikaa omaehtoiselle tanssille, jossa heidän

oli tarkoitus tutkia liikkeellisesti sitä, missä osassa ruumista tärkeään aiheeseen liittyvät tunteet tuntuvat ja millaista liikettä tunne saa aikaan. Liiketehtävän jälkeen pyysin nuoria kertomaan heidän valitsemastaan tärkeästä aiheesta ja siihen liittyvästä kuvakortista. Purkukeskustelu kesti noin kymmenen minuuttia.

Käsittelyosion toisen liiketehtävän "Unelmien palvelu" taustalla oli kysymys "Millaista apua ja tukea tarvitset lisää?" Annoin nuorille tehtäväksi miettiä, millaista apua ja tukea he tarvitsevat palvelusta saavuttaakseen oman unelmansa. Pyysin nuoria valitsemaan yhden aiheeseen liittyvän valokuvan lattialle levitetyistä lukuisista valokuvista (kuvio 2). Tämän jälkeen nuoret sijoittivat valitsemansa valokuvan haluamalleen paikalle tanssisalissa.

KUVIO 2. "Unelmien palvelu" -liiketehtävässä käytetyt valokuvat

Valokuvan valitsemisen jälkeen johdatin nuoret oman palvelupolkunsa käsittelyyn eri liikkumisen tasoja hyödyntäen. Alatasolla liikkuessa pyysin nuoria pohtimaan palveluun tulemisen vaihettaan; millaisia ajatuksia, kokemuksia ja tunteita heillä silloin oli ja millainen liike kuvastaa heidän kokemustaan palvelun alkuvaiheesta. Keskitasolla liikkuessa pyysin nuoria ajattelemaan nykyistä elämäntilannettaan; millaisia ajatuksia, kokemuksia ja tunteita heillä on tällä hetkellä ja millainen liike kuvastaa heidän kokemustaan palvelusta nyt. Ylätasolla liikkuessa pyysin nuoria ajattelemaan omaa tulevaisuuttaan; millaisia ajatuksia, toiveita ja tunteita heillä on omasta tulevaisuudestaan ja millaista apua ja tukea

he tarvitsevat lisää. Myös tämän liiketehtävän jälkeen pyysin nuoria kertomaan heidän valitsemastaan valokuvasta ja tehtävään liittyvistä ajatuksista ja kokemuksista. Työpajan toinen keskustelu kesti myös noin kymmenen minuuttia.

Työpajan lopetus koostui käsittelyosion toisen purkukeskustelun jatkoksi liitetystä lyhyestä, noin viiden minuutin palautekeskustelusta ja viiden minuutin äänimaljarentoutuksesta. Aika työpajassa kului nopeasti, minkä vuoksi purkukeskustelu jäi suhteellisen lyhyeksi, emmekä tehneet työpajasuunnitelmaani kuulunutta kiitollisuuspiiriä. Oman kokemukseni mukaan työpaja muodostui luottamukselliseksi ja avoimeksi kulttuurisen kohtaamisen paikaksi, jossa huumori ja kiireettömyys olivat tärkeä osa sen onnistumisesta. Myös elävällä musiikilla oli merkittävä rooli työpajan ilmapiirin luomisessa. Molemmat nuoret osallistuivat työpajaan avoimin mielin ja täysin omista lähtökohdistaan käsin.

5.2.2 Puhelinhaastattelu

Koska kertaluontoisessa työpajassa saamani tanssi- ja liikeimprovisaatiokokemukseen perustuva suullinen tutkimusaineisto jäi pienen osallistujamäärän vuoksi ohueksi, päädyin täydentämään työpajassa hankittua aineistoa työpajaan osallistuneiden nuorten lisähaastattelulla. Puhelimessa toteutettu parihaastattelu mahdollisti molempien nuorten yhtäaikaisen osallistumisen lisähaastatteluun mahdollisimman nopeasti tanssityöpajan jälkeen.

Toteutin työpajaan osallistuneiden kahden nuoren puhelinhaastattelun kaksi viikkoa työpajan jälkeen. Nuoret olivat onnekseni halukkaita osallistumaan haastatteluun. Lehtomaa (2018, 169) esittääkin, että vapaaehtoisuus haastattelutilanteeseen suostumisessa on otettava vakavasti erityisesti silloin, kun ihmisen kokemusta tutkitaan fenomenologisesti. Käytössäni oli organisaation tarjoama asiakashuone ja työntekijän työpuhelin. Puhelussa oli mukana etätulkkauksena järjestetty asioimistulkki nuorten toiveiden mukaisesti. Toteutin yhden tunnin mittaisen haastattelun teemahaastatteluna, jossa haastattelurunko koostui ennalta laadituista, puolistrukturoiduista kysymyksistä (liite 7). Päätökseni perustui havaintoihini avoimen haastattelun toimimattomuudesta

työpajassa. Näin ollen puhelinhaastattelussa pyrkimyksenäni oli saada tarkempaa tietoa nuorten kokemuksista käytössä olevan rajatun ajan sisällä.

5.3 Tutkimuseettinen pohdinta

Suomessa ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen yleiset eettiset periaatteet ohjaavat tutkijoita kaikilla tieteenaloilla. Yleisten eettisten periaatteiden mukaan tutkijan tulee kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta, aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä luonnon monimuotoisuutta. Tutkimus tulee toteuttaa siten, että tutkimuksesta ei aiheudu tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja. Lisäksi tutkijan tulee noudattaa tieteellistä tutkimusta koskevaa ohjeistusta hyvästä tieteellisestä käytännöstä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7.) Tutkittaessa alaikäisinä, ilman huoltajaa Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden kokemuksia, täytyy tutkimuksen toteuttamisessa noudattaa erityistä sensitiivisyyttä, jotta voidaan suojella haavoittuvaisessa asemassa olevia henkilöitä. Huomioin kohderyhmäni haavoittuvaisuuden tutkimusprosessini eri vaiheissa. Tässä alaluvussa pohdin esimerkiksi erilaisia tutkimusaineiston rajaukseen liittyviä tekijöitä ja omaa kaksoisrooliani tutkijana ja tanssinohjaajana osana tutkielman toteuttamista. Lisäksi pohdin tutkielman aineistonhallinnan sekä tutkielman menetelmällisten valintojen eettisyyttä aineistonkeruuseen ja sen analysointiin liittyen.

Hain tutkielmaani varten tutkimusluvan yhteistyöorganisaatiolta siihen tarkoitetulla lomakkeella liitteineen. Lisäpyynnöstä täydensin organisaatiolle jo aiemmin tutkimusluvan yhteydessä toimittamaani tietosuojailmoitusta (liite 5). Tutkimuslupahakemus liitteineen on salassapidettävä dokumentti, minkä vuoksi se ei ole tämän tutkielman liitteenä. Lisäksi tein organisaation pyynnöstä vaikutustenarvioinnin ja toimitin sen tietosuojavaltuutetun toimistoon. Vaikutustenarviointi osoittautui tietosuojavaltuutetun puolesta tarpeettomaksi,

sillä vaikutustenarvioinnin jäännösrisi jäi matalaksi, eikä tutkielmassa poikettu rekisteröidyn oikeuksista.³

Tutkimusprosessin suunnitteluvaiheessa pohdin erityisesti rajaukseen liittyviä tekijöitä. On mahdollista, että tanssi ja liike menetelmänä rajaa ulos siitä kiinnostumattomia henkilöitä, jolloin voidaan pohtia, kuinka tanssia ja liikettä hyödyntäviin menetelmiin liittyvää raja-aitaa voitaisiin madaltaa. Kiinnitin erityisesti huomiota suunnittelemalla rekrytointia tukevaa ja visuaalisesti huomiota herättävää digitaalista mainos- ja tiedotemateriaalia kohderyhmäni huomioiden. Kehotin myös yhteistyöorganisaationi työntekijöitä rekrytoimaan osallistujia työpajaani mahdollisimman avoimella kutsulla. Tavoitteena oli siis houkutella mukaan kaikkia asiakkuudessa olevia nuoria, eikä vain henkilöitä, joiden työntekijä otaksuu olevan kiinnostunut tanssimisestä. Alun perin määrittelin työpajaan osallistuvien kriteeriksi suomen kielen taidon, joka mahdollistaisi yhteiset purkukeskustelut työpajassa. Luovuin kuitenkin rajauksesta rekrytointitilanteessa, jossa suomea taitamaton nuori osoitti kiinnostusta työpajaa kohtaan. Halusin päätökselläni tukea nuoren mahdollisuutta oman kokemuksensa jakamiseen kielitaidon puutteesta huolimatta. Tästä huolimatta nuori jätti tulematta työpajaan.

Tutkimusprosessin suunnitteluvaiheessa työstin myös aineistonkeruussa vaadittavaa kaksoisroolia tutkijan ja tanssinohjaajan positioiden välillä osana tutkielman toteuttamista. Harkitsin toteuttavani työpajan yhteistyössä ammattitanssijan kanssa, jonka tehtävänä olisi ollut ohjata työpajan tanssillinen osuus toimiessani itse täysin tutkijan positiossa. Ratkaisin tilanteen luottamalla omaan ammattitaitooni tanssinohjaajana ja videokuvaamalla koko työpajan. Oman kokemukseni mukaan nuoret eivät osoittaneet videokuvausta tai minua kohtaan epäluottamusta, eikä videokuvaus siten liiemmin häirinnyt työpajan kulkua tai sen onnistumista. Näin ollen videokuvaus mahdollisti minulle tanssinohjaajan ja tutkijan rooliin heittäytymisen sekä työpajan aikana, että sen jälkeen. Tanssinohjaajan positiossa toimin erityisesti liikkeellisten tehtävänantojen ohjaamisessa, kun taas tutkijan positiossa toimin työpajan purkukeskustelujen ja puhelinhaastattelun fasilitoinnissa sekä aineiston analyysissä.

Huomioin kohderyhmäni erityisyyden suunnittelemalla avoimuuteen ja vapaaehtoisuuteen perustuvan työpajan. Esimerkiksi tarpeeksi avoimien, mutta riittävästi rajattujen

³ Tietosuojalaki (1050/2018 31.§) määrää tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia varten tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä. Tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi tehdään, jos tutkimuksessa käsitellään erityisiä henkilötietoryhmiä ja tutkimuksessa poiketaan rekisteröidyn oikeuksista.

liiketehtävien avulla halusin taata nuorille päätösvallan siitä, mitä he itse haluavat omista palvelukokemuksistaan kertoa. Tämän tarkoituksena oli turvata mahdollisesti traumatisoituneita nuoria tilanteelta, jossa he saattaisivat ajautua hallitsemattomaan tunteen purkaukseen. Noudatin samaa logiikkaa purkukeskustelussa, jonka toteutin avoimena haastatteluna. Halusin omalla toiminnallani välittää nuorille tunteen keskustelun vapaaehtoisuudesta, ja samanaikaisesti välttää vastausten turhaa ”lypsämistä”. Avoimen haastattelun valinta oli myös oleellinen osa fenomenologista tutkimusprosessia. Lisäksi työpajan alussa läpi käydyt tanssityöpajan säännöt muistuttivat turvallisen tilan tärkeydestä (ks. s. 33 taulukko 2).

Työpajan alussa keräsin työpajaan osallistuneilta nuorilta heidän etunimensä, ikänsä, sukupuolensa ja kotimaansa. Etunimen avulla pystyin puhuttelemaan työpajassa nuoria heidän omalla nimellään. Etunimi olisi ollut tarpeellinen tieto myös tilanteessa, jossa minun olisi pitänyt kyetä identifioimaan työpajaan osallistuneet video- ja ääninauhatalenteelta, mikäli osallistujia olisi ollut enemmän. Kävin huolellisesti läpi nuorten kanssa tutkielman tekoon, kuten osallistujien tietosuojaan, tietojen käsittelyyn, osallistumisen riskeihin ja hyötyihin, vapaaehtoiseen osallistumiseen, osallistumisen keskeyttämiseen ja perumiseen sekä luottamuksellisuuteen liittyvät seikat. Olin nähnyt erityistä vaivaa suunnitellakseni mahdollisimman selkokielisen ja visuaalisesti miellyttävän suostumuslomakkeen (liite 4), jonka molemmat nuoret allekirjoittivat. Toinen nuorista osoitti jonkin verran varovaisuutta suostumuksen allekirjoittamista kohtaan. Hän perusteli omaa varautuneisuuttaan pohdinnallaan siitä, kuinka ”varovaisia maahanmuuttajien täytyy Suomessa olla”. Myös muusikko allekirjoitti oman salassapitosopimuksensa kanssani.

Puhelinhaastattelussa pyysin suullisen suostumuksen haastatteluun ja haastattelun nauhoittamiseen. Asioimistulkin ammattisäännöstön (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto 2021) mukaan asioimistulkki on salassapitovelvollinen ja salassapitovelvollisuus koskettaa kaikkea asioimistulkin toimeksiantoon ja sen osapuoliin liittyvää tietoa. Tein eettisen päätöksen olla muokkaamatta litteroitua nuorten puhetta ymmärrettävämmälle yleiskielelle huolimatta siitä, että osassa aineistoa nuorten puhe on asioimistulkin kääntämää. Tällä päätöksellä halusin kunnioittaa nuorten ilmaisun alkuperäisyyttä, joka on myös oleellinen osa fenomenologista analyysiä.

Yhteistyöorganisaatiossa vain nuoren oma työntekijä tiesi oman asiakkaansa osallistumisesta työpajaan. Tutkielman raportoinnissa huolehdin yhteistyöorganisaation ja

nuorten anonymiteetin säilymisestä. Aineistoa säilytin Tampereen yliopiston tietoturvalisessä Outlook -pilvipalvelussa, henkilökohtaisella tilillä kaksivaiheisen tunnistautumisen takana. Tuhosin aineiston tutkielmani valmistumisen ja tarkastamisen jälkeen.

5.4 Tulkitseva fenomenologinen analyysi

Valintaa analysoida tutkielman aineisto fenomenologisen analyysin avulla puoltaa kerätyn aineiston pienuus. Fenomenologisen analyysin tavoitteena ei ole hankkia mahdollisimman paljon määrällistä kokemukseksiin perustuvaa tietoa, vaan lisätä ymmärrystä jostain inhimillisen elämän ilmiöstä merkityksineen (Laine 2018, 50). Fenomenologiassa aineistoa voidaan analysoida eri tavoin riippuen siitä, kuinka tutkija määrittelee kokemuksen ontologisesti ja epistemologisesti. Fenomenologinen analyysi voidaan jakaa muun muassa kuvailevaan, tulkitsevaan ja narratiiviseen analyysiin (Tökkäri 2018, 69).

Tässä tutkielmassa analysoin aineiston tulkitsevan fenomenologisen analyysin (interpretative phenomenological analysis = IPA) avulla, joka on vähemmän tunnettu menetelmä verrattuna Suomessa laajasti hyödynnettyyn kuvailevaan menetelmään (Tökkäri 2018, 71, 74). IPA:a on sovellettu laadullisena tutkimusmenetelmänä erityisesti psykologiassa, mutta sen käyttö on laajentunut myös humanistisiin-, yhteiskunta- ja terveystieteisiin (Smith ym. 2022, 1). IPA:n lähtökohdat ovat kokemusta tutkivassa fenomenologiassa, kokonaisuutta ja tulkintaa korostavassa hermeneutiikassa sekä yksilöiden yksittäisiin kokemuksiin keskittyvässä ideografisessa tieteessä (mt., 7–33). IPA:lle luonteenomaista on sen avoimesti hyödyntämä tulkinnallisuus; IPA:ssa tutkija voi toisten ihmisten kokemuksia tutkiessaan hyödyntää omia ennako-oletuksiaan peilin tavoin, joka saattaa näyttäytyä ristiriitaisena fenomenologialle tyypillisen puhtaan kuvailevuuden periaatteen kanssa. (Tökkäri 2018, 74–75.)

Sovellan tässä tutkielmassa Smithin ja kumppaneiden (2022, 76) esittämän uuden käsitteistön sijaan Tökkäriin (2018) käyttämää käsitteistöä, koska saatavillani ei ole IPA:a tuntevien asiantuntijoiden määrittelemää tuoretta käsitteistöä suomeksi. IPA voidaan jakaa kuuteen eri vaiheeseen, jotka ovat: 1) aineistoon tutustuminen ja alustava kommentointi; 2) teemoittelu; 3) teemojen välisten yhteyksien etsiminen; 4) teemataulukoiden

muodostaminen; 5) yhteisen teemataulukon muodostaminen ja 6) kirjoittaminen. Vaiheet 1–4 toteutetaan yksilökohtaisesti eli jokaisen tutkittavan henkilön kohdalla erikseen, ja vaiheet 5–6 yhtenä kokonaisuutena. (Mt., 75.)

Aineiston analyysi alkaa vaiheella 1 eli aineistoon tutustumisella ja alustavalla kommentoinnilla. Kommentit voivat olla aineiston herättämiä miellelyhtymiä, huomioita haastateltavan ilmaisusta ja alustavia teemoja. Alustavan kommentoinnin aikana kiinnitin huomiota erityisesti tutkimuskysymykseen vastaavaan aihealueeseen. Analyysin toinen vaihe on aineiston teemoittelu, jossa koko aineistoa muunnetaan tutkijan kielelle. Kommentit kirjataan aineistodokumentin vasempaan laitaan ja kommenteista muodostetut teemat dokumentin oikeaan laitaan (Tökkäri 2018, 75–76). Koska toteutin aineiston analyysin sähköisesti, hyödynsin analyysin kahdessa ensimmäisessä vaiheessa tekstinkäsittelyohjelman kommenttityökalua. Numeroin järjestyksessä kaikki analyysissä tunnistamani teemat, vaikka jotkin teemat esiintyivät aineistossa useampaan kertaan. Tämä auttoi tarkassa kirjanpidossa analyysin eri vaiheissa. Ensimmäiselle nuorelle (=N1) teemoja kertyi lukumäärällisesti yhteensä 38 teemaa, ja toiselle nuorelle (=N2) yhteensä 56 teemaa. Esittelen esimerkinomaisesti analyysin kaksi ensimmäistä vaihetta taulukossa 4.

TAULUKKO 4. Esimerkki analyysivaiheista 1–2: alustavat kommentit ja teemoittelu

KOMMENTIT	ALKUPERÄINEN AINEISTO (N1)	TEEMAT
Ei tiedä mitä sanoa. Kortti, jonka nuori valitsi kuvastamaan itse valitsemaansa tärkeää aihetta.	T. Millaisen kortin sä valitsit? Haluatko kertoa siitä jotain? N1. Mä valitsin tän. Öööö. En minä tiedä. Mitä kerron tästä. Auringonkukka. Hyvä kukka. Auringonkukka. Sitten. En minä tiedä. Ehkä valitsin sen takia, että mun lempiväri on keltainen ja tää näyttää ihan hyvältä ja sit toikin näyttää jotenkin, että hänellä on ihan rento olo ja hauska.	6. Itsensä ilmaisemisen vaikeus. 7. Perustelut oman kortin valinnalle suhteessa omaan elämään.
Rentoutuminen ruumiillisena kokemuksena.	T. Ja sä rentouduit tuolla? N1. Joo.	8. Rentoutuminen.
Lyhytsanaisuus.	T. Okei. Haluatko sanoa vielä jotain vai? N1. Ei tule nyt mitään mieleen. Ei tule muuta mieleen.	9. Itsensä ilmaisemisen vaikeus.

Analyysin kolmannessa vaiheessa etsitään teemojen välisiä yhteyksiä. Aineistosta nousevat teemat listataan yksilökohtaisesti ja niiden välille etsitään yhteyksiä, kunnes niistä muodostuu lopullisia teemoja. (Tökkäri 2018, 76.) Esittelen taulukossa 5 yksilökohtaisesti aineistosta nousevat teemat (38 + 56 teemaa) sekä niiden muodostamat lopulliset teemat, jotka ovat 1) elämäntilanteet, 2) kokemusten ilmaiseminen, 3) tanssimisen kokemukset ja 4) palvelukokemukset.

TAULUKKO 5. Analyysivaihe 3: teemojen väliset yhteydet

AINEISTOSTA MUODOSTETUT LOPULLISET TEEMAT JA NIIDEN ALLE SIJOITTUVAT TEEMAT	
N1	N2
Elämäntilanteet	
7. Perustelut oman kortin valinnalle suhteessa omaan elämään 10. Tosiasioiden hyväksyminen 11. Tosiasioiden hyväksyminen 15. Tavoiteltava unelma 2. Ongelmallinen koulutuspolku	3. Vaihteleva elämänlaatu 12. Perheettömänä Suomessa 16. Suomen kielen oppiminen 17. Mahdollisuus opiskella 18. Vastaanottokeskuksessa asumisen vaikutus kotoutumiseen 19. Stressi 20. Vertauskuva elämänlaadusta ja ongelmista 21. Mielialan vaihtelu 22. Vertauskuva omasta elämästä ja selviytymiskeinoista 24. Tavoitteena itsenäisyys omassa elämässä 25. Sinnikäs asennoituminen elämään 12. Perheettömänä Suomessa 28. Tyytyväisyys tähän hetkeen 29. Tyytyväisyys tähän hetkeen 39. Vertauskuva omasta elämästä 46. Vertauskuva omasta elämästä 47. Vertauskuva vastaanottokeskuksesta
Kokemusten ilmaiseminen	
1. Aloittaa keskustelun ensimmäisenä 13. Aloittaa keskustelun ensimmäisenä 6. Itsensä ilmaisemisen vaikeus 9. Itsensä ilmaisemisen vaikeus 12. Lyhytsanaisuus 18. Epävarmuus omien ajatusten riittävydestä 19. Haluttomuus tanssimiseen, halukkuus omista asioista kertomiseen 31. Lyhytsanaisuus 34. Tietyt asiat edellyttävät suullista ilmaisua 35. Tanssin avulla ilmaistun tulkitseminen 36. Keskusteluun osallistuminen ja kantaa ottaminen 37. Ilon ilmaiseminen tanssin avulla	2. Itsensä ilmaiseminen analyttisesti 4. Itsensä ilmaiseminen analyttisesti 23. Itsensä ilmaiseminen analyttisesti 36. Teittely 49. Rehellisyys 50. Kohteliaisuus 51. Vuorovaikutus kehonkielellä 52. Tanssin avulla ilmaistun tulkitseminen 53. Palautetta työpajasta: vaikeus ilmaista itseä 54. Tanssi tunteiden ilmaisukeinona

(jatkuu)

TAULUKKO 5. jatkuu

AINEISTOSTA MUODOSTETUT LOPULLISET TEEMAT JA NIIDEN ALLE SIJOITTUVAT TEEMAT	
N1	N2
Tanssimisen kokemukset	
<p>8. Rentoutuminen 20. Liikkeiden outous ja kummallisuus 21. Tanssiminen oli hauskaa 22. Työpaja oli liian pitkä 23. Tanssiminen oli rankkaa 24. Ei aiempaa kokemusta tanssista 25. Tanssi liittyy urheiluun ja hauskanpitoon 27. Liikkumisen ja sanoittamisen vaikeus 28. Ei muistijälkeä työpajassa tapahtuneesta 29. Rauhoittuminen ja rentoutuminen 30. Aistimus kehossa 32. Ei muistijälkeä loppuasennosta 33. Kokemusten käsittely tanssin avulla 38. Palaute työpajasta: Rentoutuminen ja kortit</p>	<p>30. Ei aiempaa kokemusta tanssi- ja liikeimprovisaatiosta 31. Uusi kokemus tanssimisesta 32. Ei aiempaa motivaatiota tanssia kohtaan 33. Tanssiminen on hauskanpitoa 34. Avoimuus uusille kokemuksille 35. Kokonaisvaltainen kokemus tanssimisesta 37. Mallioppimalla tanssiminen 38. Musiikki vei mennessään 40. Rauhoittuminen istuen 41. Fyysinen aistimus kehossa 42. Rauhoittuminen 43. Fyysinen aistimus kehossa 44. Tanssiminen helpotti 45. Muistijälki kehossa 48. Rauhoittuminen 55. Rentoutuminen</p>
Palvelukokemukset	
<p>3. Avun pyytäminen ja avun saaminen 4. Ohjauksen saaminen 5. Kokemus autetuksi tulemisesta 17. Tarvittava apu ja tuki</p>	<p>1. Kiitollisuus 5. Kokemus autetuksi tulemisesta 6. Kokemus autetuksi tulemisesta sairaana 7. Työntekijä on kuin perheenjäsen 8. Kokemus autetuksi tulemisesta kielitaidottomana 9. Kokemus autetuksi tulemisesta, kun ei osaa toimia yhteiskunnassa 10. Kokemus autetuksi tulemisesta psykologin vastaanotolla 11. Kiitollisuus jakamisen mahdollisuudesta 13. Tarvittava apu ja tuki 14. Verkostojen puute ja avun tarve 15. Kiitollisuus autetuksi tulemisesta 26. Luottamus viranomaiseen 27. Kiitollisuus kohdatuksi tulemisesta 56. Kiitollisuus kohdatuksi tulemisesta</p>

Analyysin neljäs vaihe on teemataulukoiden muodostaminen. Teemataulukko muodostuu lopullisista teemoista sekä niitä kuvaavista lyhyistä esimerkkiaineisto-otteista, jotka muodostetaan yksilökohtaisesti myös analyysin tässä vaiheessa (Tökkäri 2018, 76.) Havainnollistan molempien nuorten yksilökohtaisia teemataulukoita taulukossa 6.

TAULUKKO 6. Esimerkki analyysivaiheesta 4: teemataulukon muodostaminen

LOPULLINEN TEEMA	AINEISTOESIMERKKI (N1)
Elämäntilanteet	<p>10. Tosiasioiden hyväksyminen <i>N1. Joo se on elämä. Alamäki ylämäki.</i> <i>T. Ihan niin kuin siinä harjoituksessa missä menttiin ylhäältä alas ja sitten menttiin alhaalta ylös.</i> <i>N1. Ei sille voi mitään. Elämä on tällaista se on.</i></p>
Kokemusten ilmaiseminen	<p>34. Tietyt asiat edellyttävät suullista ilmaisua <i>N1. Joskus on vaan pakko ottaa asiat esille niinku suullisesti ja jutella niiden kanssa, että tanssi ei aina auta.</i> <i>T. Voisitko toistaa vielä?</i> <i>N1. Että joskus joitakin asioita täytyy jutella niistä niin kuin varsin elämän asioista niin suullisesti ja avautuu joillekin toisille, että tanssi ei aina auta tai se ei ole aina hoitokeino.</i></p>
Tanssimisen kokemukset	<p>29. Rauhoittuminen ja rentoutuminen <i>T. Joo joo siitä on nyt 2 viikkoa niin se on ihan ymmärrettävää kyllä. Mä vielä kysyn sulta, jos sä muistat, kun siinä tehtävässä oli tarkoituksena miettiä vähän sitä, että millaisia tunteita sä tunnet siihen tehtävään liittyen ja missä päin kehoa ne tuntuu. Niin, muistatko sitä?</i> <i>N1. Joo, muistan.</i> <i>T. Voitko kertoa vielä niistä mulle?</i> <i>N1. Siinä oli niin kun et rauhoittuminen ja semmoinen rentoutuminen.</i></p>
Palvelukokemukset	<p>5. Kokemus autetuksi tulemisesta <i>N1. Öööö. Ongelmana oli se alanvaihto. Ja olen puhunut sosiaalityöntekijälle siitä, että hän on kyllä auttanut minua siinä. Että miten mä menen sinne opiskelija tai ainakin työkokeiluun. Siitä työkokeilun kautta minä löytäisin sen mun oma juttu. Joo. Olen saanut apua aina kun minä tarvitsen.</i></p>

(jatkuu)

TAULUKKO 6. jatkuu

LOPULLINEN TEEMA	AINEISTOESIMERKKI (N2)
Elämäntilanteet	22. Vertauskuva omasta elämästä ja selviytymiskeinoista N2. Minä valitsen yksi iloinen ihmiset on kuvassa. Ja koska hän unohti kaikki ongelmia, kaikilla on ongelmia. Ja sama joku lintu on aina kotissa, joka auki hän ovi. Ja hän menee ulos. Ja hän tuntuu ööö hyvä ja tuntuu olen iloinen. Minä valitsin tämmönen kuvia. Koska joskus on minulla jos tulee jotain ongelmia minä menen lähelle järveen tai rannalle, tuntuu parempi. Tämmönen kuvia.
Kokemusten ilmaiseminen	49. Rehellisyys 50. Kohteliaisuus N2. Joo mikä on totuus niin koetettiin kertoa teille se totuus. T. Joo. N2. Ja toivon, että meidän vastaukset eivät loukkaisi teitä.
Tanssimisen kokemukset	48. Rauhoittuminen N2. Eli se tanssi ei niin kuin itsenään auttanut, mutta se että siellä oli niin kun erilaisia liikkeitä ja musiikkia ja sai rauhoittua, niin se helpotti tosi paljon ja auttoi kyllä.
Palvelukokemukset	26. Luottamus viranomaiseen N2. He aina auttaa. Sosiaali tai jos tarvii psykologi aina auttaa. Ja minun mielestä jos minä tarvii apua, jos minä kerron hänelle, hän heti auttaa. Esimerkiksi jos sairas, ongelmia tai jotain toinen asia, jos on ongelmia. Jos minä sanon hänelle hän varata aikaa sitten hän auttaa normaali prosessi. Tämmönen asia.

Analyysin viidennessä vaiheessa muodostetaan *yhteinen teemataulukko*, jossa kunkin osallistujan yksilökohtaiset lopulliset teemat tuodaan samaan taulukkoon. Jos lopulliset teemat eroavat toisistaan, tulee ne merkitä eri tavoin. (Tökkäri 2018, 76.) Taulukossa 7 esittelen molempien nuorten lopulliset teemat sekä niiden sisällä muodostuneet yhteiset alateemat. Analyysissäni molemmilla nuorilla teemat olivat täysin samat.

IPA päättyy kuudenteen vaiheeseen eli kirjoittamiseen. Päätösvaiheessa tapahtuu teemojen kokoavaa tulkintaa, ja tuloksia suhteutetaan aiempaan tutkimukseen, teoriaan ja käytäntöön. (Tökkäri 2018, 76–77.) Koska fenomenologisessa tutkimuksessa omat tulokset ovat ensisijaisia, keskustelee teoria tutkimuksessa tehtyjen löydösten kanssa tyypillisesti vasta tutkimuksen viimeisessä vaiheessa (Laine 2018, 48). Näin on toimittu myös tässä tutkielmassa.

TAULUKKO 7. Analyysivaihe 5: yhteinen teemataulukko

LOPULLINEN TEEMA	ALATEEMA
Elämäntilanteet	Yksilökohtaiset merkityssuhteet Yleiset merkityssuhteet
Kokemusten ilmaiseminen	Kokemusten sanoittaminen <ul style="list-style-type: none"> • Persoonallinen ilmaisu • Avoimuus • Sanoittamisen tärkeys Kokemusten tanssiminen <ul style="list-style-type: none"> • Yhteisen puhutun kielen puute • Tunteiden ilmaisu
Tanssimisen kokemukset	Aiemmat tanssimisen kokemukset Tanssimisen kokemukset työpajassa <ul style="list-style-type: none"> • Tanssi- ja liikeimprovisaatio kokemuksena • Fyysinen suoritus • Rauhoittuminen ja rentoutuminen • Palvelukokemusten käsittely
Palvelukokemukset	Kokemus autetuksi tulemisesta <ul style="list-style-type: none"> • Luottamus viranomaiseen • Henkilökohtainen suhde Saatu apu ja tuki <ul style="list-style-type: none"> • Ohjaus ja neuvonta • Psykososiaalinen tuki • Vapaa-ajan toiminta

Tässä luvussa olen koonnut yhteen tutkielman tutkimustehtävän ja tutkimuskysymykset, tutkimusaineiston keruun, eettisen pohdinnan sekä tutkimusaineiston fenomenologisen analyysin sitä havainnollistavien taulukoiden avulla. Tutkimusaineistosta nousseiksi lopullisiksi teemoiksi muodostuivat elämäntilanteet, kokemusten ilmaiseminen, tanssimisen kokemukset ja palvelukokemukset. Käsittelen seuraavassa tulosluvussa näitä lopullisia teemoja kutakin omassa alaluvussaan. Lopullisia teemoja havainnollistan niiden sisältämien alateemojen kautta.

6 TULOKSET

*“On ollut tärkeää tulla nähdyksi,
ja jakaa omia ajatuksia toisten ihmisten edessä.
Olen avautunut sekä fyysisesti että henkisesti.”*

(Päiväkirjamerkintä 16.12.2008)

Tässä tulosluvussa tarkastelen aineiston analyysin tuloksena syntyneitä neljää lopullista teemaa, jotka ovat *elämäntilanteet*, *kokemusten ilmaiseminen*, *tanssimisen kokemukset* ja *palvelukokemukset*. Olen esitellyt lopulliset teemat ja niiden alateemat taulukossa 7. Tässä luvussa esittelen analyysin tulokset aineisto-otteiden ja aineisto-otteita tulkitsevan peilaamisen avulla. Aineisto-otteet olen merkinnyt seuraavasti: N1 = nuori 1, N2 = nuori 2 ja T = tutkija. Aineisto-otteiden lopussa on merkintä niiden alkuperästä (työpaja/puhelinhaastattelu). Ensimmäisessä alaluvussa kulkevat mukana myös nuorten työpajassa valitsemat kuvakortit ja valokuvat sekä itse piirtämäni ja maalaamani kuvat, joiden tehtävänä on havainnollistaa nuorten tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajassa tuottamaa liikemateriaalia.

6.1 Elämäntilanteet

Aineistosta nousevassa lopullisessa teemassa *elämäntilanteet* nuorten palvelukokemukset jäsentyvät ja ilmenevät elämäntilanteina; *yksilökohtaisina merkityssuhteina* eli kertomuksina ja toiveina, joita nuoret käsittelevät työpajassa ja puhelinhaastattelussa kuvien ja puheen sekä liikkeen ja liikkumattomuuden muodossa. Yksilökohtaisten merkityssuhteiden lisäksi aineistosta nousee esille nuoria yhdistäviä *yleisiä merkityssuhteita*. Aineistossa nuoret avautuvat eletystä elämästä, vallitsevasta elämäntilanteesta ja toiveista tulevan elämän suhteen. Tässä alaluvussa esitän nuorten elämäntilanteet ehjinä narratiivisina kokonaisuuksina muista alaluvuista poiketen. Ratkaisullani haluan kunnioittaa nuorten yksilökohtaisia kokemuksia ja välttää heidän kertomustensa rikkomista pienemmiksi palasiksi. Päätöstäni tukee myös

hermeneutiikkaan nojaava tulkitseva fenomenologinen analyysi, joka näkee yksittäiset elämänjaksot osana kokonaista elämää (Smith ym. 2022, 22–23). Analyysissäni kuvailen sanallisesti työpajan tapahtumia ja nuorten liikekieltä, jota kuvitan erilaisten kuvien avulla. Ensinnäkin kuvamateriaali koostuu kuvakorteista ja valokuvista, jotka nuoret itse valitsivat työpajassa liiketehtävien tueksi. Toiseksi kuvituksena toimii ikään kuin kuvakaappauksen tavoin itse piirtämäni ja maalaamani kuvat niistä asennoista ja liikkeistä, jotka näin merkitykselliseksi nostaa esille nuorten tanssi- ja liikemateriaalista, sillä tutkimuseettisistä syistä videokuvamateriaalin liittäminen tutkielmaan ei ollut mahdollista.

6.1.1 Yksilökohtaiset merkityssuhteet

Ensimmäiseksi tarkastelen **nuoren 1 yksilökohtaista elämäntilannetta**. Tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajassa nuori avautui elämästään kertomalla hänen vallitsevasta elämäntilanteestaan ja omasta unelmastaan tulevaisuudessa. Nuoren kertomusta taustoittavat työpajassa toteutetut kaksi liiketehtävää ja niiden tueksi valitut kuvat, joiden huolelliseen valintaan nuori käytti runsaasti aikaa työpajassa. Lisäksi taustoittavana aineistona toimii liiketehtävien jälkeen käydyt purkukeskustelut.

Työpajassa toteutettu ensimmäinen liiketehtävä liittyi nuoren valitsemaan tärkeään aiheeseen, johon nuori koki saaneensa apua ja tukea tukipalvelusta (ks. liite 6). Liiketehtävässä pyysin nuorta tutkimaan omaehtoisen liiketutkimuksen avulla sitä, missä osassa ruumista tärkeään aiheeseen liittyvät tunteet tuntuvat ja millaista liikettä tunne saa aikaan. Tanssi- ja liikeimprovisaation aikana nuoren kehollinen ilmaisu oli hyvin niukkaa. Liikkumisen sijaan nuori valitsi katsella ulos siitä ikkunasta, jonka ikkunalaudalle hän oli sijoittanut liiketehtävän tueksi valitsemansa kuvakortin. Nuori seisoi pitkään liikkumattomana samassa asennossa. Hän otti tukea balettitangosta oikealla kädellä ja lepuutti vasenta kättä hupparinsa taskussa. Paino laskeutui vahvasti vasemmalle jalalle, joka toimi kehon tukijalkana. Seuraavaksi nuori istahti lattialle ikkunan alle ja kietoi kädet rennosti koukussa olevien jalkojensa ympärille. Hän viihtyi myös istuma-asennossa pitkään ja näytti uppoutuneen täysin omiin ajatuksiinsa. (Kuvio 3.)

KUVIO 3. Nuoren 1 elämäntilanne: Liiketehtävä ”Tärkeä aihe”

Liiketehtävän aikana havainnoin nuoren mielentilaa, ja varmistin heti liiketehtävän lopussa, että hän voi hyvin. Nuori vastasi minulle naurulla ja ilmaisi itseään fyysisesti asettumalla lattialle selinmakuulle kaikki raajat levällään joogasta tuttuun savasanaan eli ”kuolleen asentoon”. Tulkitsen nuoren esittäneen asentonsa kautta rentoutumista, johon viittaan seuraavassa työpajassa käydyssä purkukeskustelussa:

T. Olkaa hyvät. Kerro vaan. Ole hyvä.

N1. Öööö. Ongelmana oli se alanvaihto. Ja olen puhunut sosiaalityöntekijälle siitä, että hän on kyllä auttanut minua siinä. Että miten mä menen sinne opiskelija tai ainakin työkokeiluun. Siitä työkokeilun kautta minä löytäisin sen mun oma juttu. Joo. Olen saanut apua aina kun minä tarvitsen.

T. Millaisen kortin sä valitsit? Haluatko kertoa siitä jotain?

N1. Mä valitsin tän. Öööö. En minä tiedä. Mitä kerron tästä. Auringonkukka. Hyvä kukka. Auringonkukka. Sitten. En minä tiedä. Ehkä valitsin sen takia, että mun lempiväri on keltainen ja tää näyttää ihan hyvältä ja sit toikin näyttää jotenkin että hänellä on ihan rento olo ja hauska.

T. Ja sä rentouduit tuolla?

N1. Joo.

T. Okei. Haluatko sanoa vielä jotain vai?

N1. Ei tule nyt mitään mieleen. Ei tule muuta mieleen. (Työpaja)

Aineisto-otteessa tulee ilmi, kuinka harkitusti ja rajatusti nuori kertoo minulle liiketehtävään liittyvistä kokemuksistaan. Nuori kertoo vallitsevasta elämäntilanteestaan, jossa hän on aktiivisesti hakenut ja saanut apua oman koulutuspolkunsu suunnitteluun. Nuori kertoo myös valitsemastaan kuvakortista nostamalla esille keltaisen lempiväriänsä sekä korttia kuvittavat auringonkukat ja tyytyväisen oloisen linnunpelättimen (kuvio 3). Nuoren kertomus yllättää minut. Viestiikö nuoren liikkumattomuus ja ajatuksiin uppoutuminen liiketehtävän haasteellisuudesta, rentoutumisen tarpeesta vai tyytyväisyydestä palvelukokemukseen ja vallitsevan elämäntilanteen rauhoittumiseen, vai kaikista niistä?

Toisessa liiketehtävässä nuoren tehtävänä oli pohtia omaa unelmaansa ja sitä, millaista apua ja tukea hän tarvitsee lisää saavuttaakseen oman unelmansa (ks. liite 6). Nuori käytti jälleen runsaasti aikaa oman valokuvansa valintaan. Hän sijoitti valitsemansa valokuvan tällä kertaa toiselle ikkunalaudalle. Liiketehtävässä nuoren tehtävänä oli tutkia liikettä omaehtoisesti, mutta annetulla liikkumisen tasolla (ks. liite 6 harjoitukset 2 ja 4). Nuori kokeili liikkumista eri tasoilla, mutta liike ei kantanut häntä riittävästi; liikkuminen tapahtui intervalleissa, jotka alkoivat liikkeellä ja päättyivät liikkumattomuuteen, joko lepo- tai istuma-asentoon lattialla tai kävelyyn tilassa. Liike ikään kuin hiipui loppua kohden. Liiketehtävän loppuasentona hän esitti liikkeen, jossa kädet heilahtavat voimakkaasti kehon vasemmalle puolelle kiertäen myös kehoa liikkeen suuntaisesti piruettiin (kuvio 4). Nuori ei kuitenkaan enää muistanut loppuasentoon puhelinhaastattelussa.

KUVIO 4. Nuoren 1 elämäntilanne: Liiketehtävä "Unelmien palvelu"

Purkukeskustelussa nuori kertoi valitsemastaan valokuvasta. Valokuvassa on kirjakauppa, jonka ulkopöydällä olevien kirjojen päällä lepää kaksi kissaa. Pöytään kiinnitettyssä pahlavissa lukee "Welcome to the Most Beautiful Bookshop of the World". (Kuvio 4.) Seuraavassa aineisto-otteessa nuori kertoo omasta unelmastaan:

N1. Minä valitsen tämän. Welcome to the most beautiful bookshop of the world. Emmä varmaan nyt menis minnekään kirjakauppaan, mut kun kirjasto on olemassa, että se on niinku ehkä enemmän minussa kiinni, että minä lukisin enemmän kirjoja ja mun kielitaito parantaisi vähän kehittyisi, että minä saisin se opiskelupaikka ja sit. Joo menisin opiskelee ja minusta tulisi ööö sosiaaliohjaaja. (Työpaja)

Aineisto-otteessa nuori kertoo, että hänen unelmansa on kehittyä suomen kielessä niin paljon, että se johtaisi opiskelupaikan saamiseen ja sosionomiksi valmistumiseen. Hän käyttää valitsemaansa valokuvaa vertauskuvana oppimiselle. Hän nostaa puheenvuorossaan esille, että oman unelman saavuttaminen on täysin hänestä itsestään kiinni. Suomen kielen kehittymisessä on avainasemassa siten kirjojen lukemisen lisäksi erityisesti oma motivaatio oppia. Nuori ei avaa purkukeskustelussa omaa tanssi- ja liikekokemustaan, kuten loppuasennon merkitystä. Liikkuva loppuasento tapahtui spontaanisti, eikä vaikuttanut siten erityisen harkitulta. Liikkuva, piruettiin johtava loppuasento tukee kuitenkin oman tulkintani mukaan hyvin nuoren kertomuksessa esille tulevaa muutoshalukkuutta.

Seuraavaksi tarkastelen **nuoren 2 yksilökohtaista elämäntilannetta**. Työpajassa nuori avautui omien tulevaisuuden unelmiensa lisäksi myös vallitsevaan elämäntilanteeseensa vaikuttavista menneisyyden tapahtumista. Nuoren kertomusta taustoittavat kaksi liiketehtävää ja niiden tueksi valitut kuvat, jotka nuori nopeasti "nappasi" itselleen lattialla olevien muiden lukuisten kuvien joukosta. Lisäksi nuoren kertomusta taustoittavat liiketehtävien jälkeen käydyt purkukeskustelut ja puhelinhaastattelu.

Ensimmäinen liiketehtävä liittyi nuoren valitsemaan tärkeään aiheeseen, johon nuori koki saaneensa apua ja tukea tukipalvelusta (ks. liite 6). Pyysin nuorta tutkimaan omaehtoisen liiketutkimuksen avulla sitä, missä osassa kehoa tärkeään aiheeseen liittyvät tunteet tuntuvat ja millaista liikettä tunne saa aikaan. Nuori valitsi kuvakortilleen paikan balettitangon luota lattialta. Tehtävänantoni jälkeen nuori laskeutui välittömästi lattialle meditaatioasentoon risti-istuntaan käsivarsien levätessä polvien päällä, peukalo ja etusormi yhteen liitettyinä. Hän varmisti minulta, voiko hän istua tässä asennossa. (Kuvio 5.)

KUVIO 5. Nuoren 2 elämäntilanne: Liiketehtävä ”Tärkeä aihe”

Kolmen minuutin kuluttua nuori nousi ylös, vaihtoi paikkaa muutamalla askeleella ja laskeutui takaisin lattialle selälleen. Hän nosti polvet rintakehäänsä vasten ja rullasi selkäänsä lattiaan. Tämän jälkeen hän kohdisti hartioiden ja niskan alueelle venyttäviä, avaavia ja kiertyviä liikkeitä, sekä istuen että seisten. Lopuksi nuori nousi jälleen ylös ja alkoi tutkia tilaa ja tilassa olevia ilmankostuttimia. Hän hakeutui toisen nuoren luokse, jolloin myös liiketehtävä tuli päätökseensä.

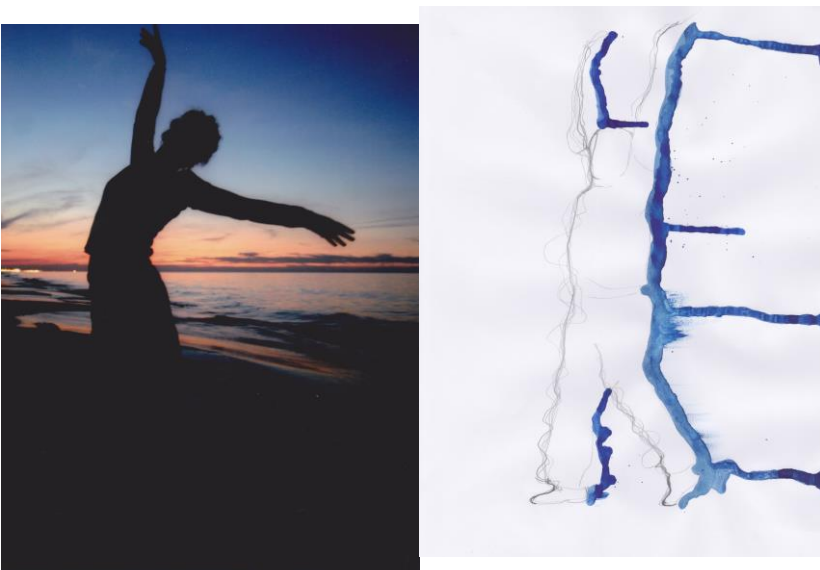
Seuraavassa puhelinhaastattelussa käydyssä keskustelussa nuori perustelee liiketehtävää taustoittavan kuvakortin valintaa ja avaa liiketehtävän aikana käsittelemäänsä tärkeää aihetta:

N2. No sillä hetkellä siellä oli erilaisia kortteja ja kun mä näin tuon kortin niin siinä oli kuva, että siinä on niin kuin hiekkaa, joka on valumassa alaspäin. Eli se tiimalasi muistutti mun omaa elämää ja sen takia mä valitsin sen eli mä olin kokenut elämässä paljon vaikeuksia ja erilaisten vaikeuksien jälkeen on joko se hoitunut tai tullut uusia asioita elämään. Niin mä valitsin sen, että se tuntuu olevan samanlainen kuin mulla eli joka kerta kun se hiekka valuu alas niin sä käännät sen ja alkaa uusi tarina niin se muistutti mun elämää. Ja elämä ei ikinä pysy paikoillaan tai samanlaisena, että se varmasti muuttuu, tulee alas ja niinku se hiekka ja tulee muutoksia elämään et se ei ikinä pysy samanlaisena. (Puhelinhaastattelu)

Aineisto-otteessa nuori kertoo vertauskuvallisesti siitä, kuinka tiimalasin valuva hiekka kuvastaa hänen elämänsä kulkua, elämässä ilmaantuneita vaikeuksia ja niiden hoitumista tavalla tai toisella (kuvio 5). Nuoren puheenvuorossa painottuu kuvakortissa oleva

symboliikka suhteessa hänen omaan elämäänsä. Nuori avaa jonkin verran liiketehtävään liittyviä ruumiillisia kokemuksiaan, kuten maitohapolle menneitä lihaksiaan vasta myöhemmin tapahtuvassa puhelinkeskustelussa. Tulkitsen nuoren valinnee meditaatioasennon sen rauhoittumista ja rentoutumista edistävien vaikutusten vuoksi. Nuori viihtyi meditaatioasennossaan liikkumatta noin kolmen minuutin ajan, jonka jälkeen hän alkoi liikkua tilassa. Hän näytti uppoutuneen omaan liiketehtäväänsä varsin sitoutuneesti, ja reflektoikin ajatuksiaan yhteisessä purkukeskustelussaan varsin laajasti ja avoimesti.

Toisessa liiketehtävässä nuoren tehtävänä oli pohtia omaa unelmaansa ja sitä, millaista apua ja tukea hän tarvitsee lisää saavuttaakseen oman unelmansa (ks. liite 6). Nuori valitsi jälleen nopeasti itseään puhuttelevan valokuvan ja sijoitti sen samalle paikalle balettitangon luokse lattialle, kuin edellisessäkin liiketehtävässä. Hänen liikeilmmaisunsa oli omien taitojen rajoissa tapahtuvaa liikkumista, mutta aktiivista omaehtoista liiketutkimusta, joka sai virikkeitä myös minun tavastani liikkua. Nuori esimerkiksi rullasi itseään koko ruumiinsa pituudelta lattialla alatasolla, teki matalia kärrynpyöriä keskitasolla ja pyöri puolivarpailla ja kädet avoinna koko akselinsa ympäri ylätasolla. Liiketehtävän lopussa hän esitti loppuasennoksi seisoma-asennon, jossa kädet kohoavat suorina kohti kattoa. Tämän jälkeen nuori näytti minulle välittömästi liiketehtävään valitsemansa valokuvan. Valokuva esitti merenrannalla tanssillisessa asennossa, tummana silhuettina auringonlaskua vasten piirtyvää henkilöä. (Kuvio 6.)

KUVIO 6. Nuoren 2 elämäntilanne: Liiketehtävä ”Unelmien palvelu”

Seuraavassa työpajassa käydyssä purkukeskustelussa nuori avaa valokuvan vertauskuvallista merkitystä suhteessa omaan elämäänsä:

N2. Minä valitsen yksi iloinen ihmiset on kuvassa. Ja koska hän unohti kaikki ongelmia, kaikilla on ongelmia. Ja sama joku lintu on aina kotissa, joka auki hän ovi. Ja hän menee ulos. Ja hän tuntuu ööö hyvä ja tuntuu olen iloinen. Minä valitsin tämmönen kuvia. Koska joskus on minulla jos tulee jotain ongelmia minä menen lähelle järveen tai rannalle, tuntuu parempi. Tämmönen kuvia. Ja toinen kysymys. Minä haluan mennä kouluun ja sitten haluan löytää jotain töissä ja oma töissä ja minä haluan ostaa jotain esimerkiksi koti, auto, töissä sitten ostan tämmönen ja ööö seisoo minun jalat esimerkiksi ehkä te ymmärrätte tai ei koska minä haluan activity tai mene kouluun ja harjoitella ja osaa uusia asia tai harjoitteleme nopeasti löytää jotain töissä ja menee töissä ja koska on parempi ihmisille töissä oma koti oma elämä esimerkiksi. Pitää aina harjoitella harjoitella. Ei sano ei voi tehdä. Aina sanoo joo, minä tehdä näin. Ja ajatella mitä pitää tehdä seuraava vuotta parempi kuin tämä vuosi. Näin. (Työpaja)

Nuori kertoo omasta elämästään hyvin laajasti ja avoimesti lyhyen puheenvuoronsa aikana. Nuori kertoo ensin, että hän näkee valitsemassaan valokuvassa häkistä ulos vapautuneen linnun. Tämän jälkeen nuori kertoo siitä, kuinka rannalla ja veden läheisyydessä oleminen auttaa häntä erilaisten ongelmien käsittelyssä, mikä puoltaa luonnon restoratiivisuuden hyödyntämistä hyvinvoinnin edistämiseksi. Nuori kertoo myös omasta unelmastaan; siitä kuinka hän haluaa opiskella ja valmistua, mennä töihin, ostaa oman kodin ja auton, ja seistä tukevasti omilla jaloillaan. Hänen puheestaan välittyy hyvin voimakkaasti halu ja toive itsenäisyydestä, kyvykkyydestä, tavoitteellisuudesta ja kunnianhimesta oman elämänsä suhteen. Puhelinhaastattelussa nuori avaa vielä tarkemmin valitsemansa valokuvan taustoja. Seuraava aineisto-ote avaa nuoren ajatuksia tästä:

T. Joo mä mietin vaan sä puhuit siitä valokuvasta, että se kuvastaa onnellisuutta ja jotenkin, että sä haluat olla onnellinen.

N2. Joo, koska siinä piti taas valita joku kuva ja mä valitsin linnun joka on vapautunut häkistä niin että mä olisin hyvä vapautunu elämässä ja saanut paremman elämän. Sen takia mä valitsen sen.

T. Joo näin se oli.

N2. Koska mä olin vastaanottokeskuksessakin todella kauan ja se taas tuntui vankilalta jo kauan niin kuin no periaatteessa niin kuin vapaa vankila, niin oli käynyt paljon vaikeuksia läpi elämän aikana, niin sen takia valitsen sen. (Puhelinhaastattelu)

Nuori täsmentää, että hän toivoo itse olevansa yhtä vapaa ja onnellinen, kuin häkistä vapautunut taivaan lintu. Nuori viittaa keskustelussa vaikeisiin elämänkokemuksiinsa, kuten vastaanottokeskuksessa asumisen aikaan. Nuoren kertomuksessa tulevat esille

vahvasti hänen kokemansa vaikeudet. Lisäksi nuoren suhteessa elämään on kuultavissa sitkeyttä ja toivoa. Nuoren liiketehtävien tueksi valitsevat kuvat ja nuoren omaehtoinen liiketutkimus tuovat hienosti näkyväksi nuoren työpajassa käsittelemiä ajatuksia ja kokemuksia.

6.1.2 Yleiset merkityssuhteet

Lopuksi tarkastelen aineistosta esille nousevia yleisiä merkityssuhteita. Edellä esitetty analyysi avaa nuorten elämäntilanteita ja heidän toiveitaan oman tulevaisuutensa suhteen *yksilökohtaisesti*. Nuorten yksilökohtaisissa kertomuksissa on kuitenkin havaittavissa myös *yleisiä merkityssuhteita*, kuten vallitseva nykytilanne yksin alaikäisenä tulleena turvapaikanhakijana Suomessa. Nuoret jakavat myös toiveen paremmasta tulevaisuudesta. Analyysissäni haluan erityisesti nostaa esille nuoria yhdistävän samankaltaisen suhteen elämään, kuten seuraavassa työpajassa käydyssä keskustelussa käy ilmi:

N2. Koska minä valitsin tämä kuvia on näyttää sama minun elämä ja kaikki elämä. Ei aina sama. Joskus on huono, joskus on hyvä. Joskus on tuntuu on tosi huonosti menee.

N1. Joo se on elämä. Alamäki ylämäki.

T. Ihan niin kuin siinä harjoituksessa missä menttiin ylhäältä alas ja sitten menttiin alhaalta ylös.

N1. Ei sille voi mitään. Elämä on tällaista se on.

N2. Joskus iloinen, joskus surullinen. Joskus kipeä, joskus ei kipeä.

T. Niinku kaikki. Kaikilla...

N1. Kaikenlaista.

T. Niin. Kaikilla ihmisillä kaikenlaista.

N1. Ihan kaikilla ei mene niin hyvin. Kaikilla on jotain ongelmia. (Työpaja)

Aineisto-otteessa nuoret päätyvät lopputulemaan siitä, että kaikilla ihmisillä on jotain ongelmia. Vaikka nuorten elämäntilanteet ovat yksilökohtaisuudessaan erilaisia, yhdistää heitä molempia realistinen suhde elämään. He hyväksyvät elämän ala- ja ylämäet elämän realiteetteina, kuten mielenterveytenä ja fyysisinä sairauksina ilmenevinä ongelmina.

Työpajassa käydyssä keskustelussa viitataan siihen, kuinka elämän ala- ja ylämäet ovat verrattavissa liiketehtävään, jossa harjoittelimme liikkumista eri tasoilla liikkuen ylhäältä alas ja alhaalta ylös. Tanssi voi siten oletettavasti auttaa omien kokemusten käsittelyssä myös fyysisesti.

Analyysissäni jäsenenä nuorten palvelukokemuksia yksilökohtaisten elämäntilanteiden ja yleisten merkityssuhteiden muodossa. Havaitseen molemmissa lähestymistavoissa yhteyksiä nuorten valitsemien kuvien sekä nuorten liikekielen ja kertomusten välillä. Nämä eri elementit ilmentävät monitasoisesti heidän kaipaamaansa ja jo saatua apua ja tukea. Yleisenä merkityssuhteena nuoria yhdistää oletetusti heidän menneisyytensä ja vallitseva elämäntilanteensa, kuten oman kotimaan jättäminen ja vieraaseen maahan asettuminen alaikäisenä, ilman perhettä, mutta myös molempien toive paremmasta tulevaisuudesta. Erityisesti nuoria yhdistää kyky vastaanottaa ja hyväksyä elämään kuuluvia ala- ja ylämääkiä eli elämän realiteetteja. Tanssi- ja liikeimprovisaatio ilmentää siten ainakin jonkin verran työpajaan osallistuneiden nuorten palvelukokemuksia. Tämän perusteella voidaan tehdä johtopäätös siitä, että tanssi- ja liikeimprovisaation avulla on mahdollista käsitellä palvelukokemuksia myös fyysisesti. Lisäksi työpajassa liiketehtävien tukena käytetyt kuvakortit näyttivät toimivan hyvin nuorten ajatusten herättäjänä ja suullisen keskustelun virittäjänä.

6.2 Kokemusten ilmaiseminen

Kuten edellisessä alaluvussa esitin, jäsenyivät nuorten palvelukokemukset analyysissäni heidän elämäntilanteistaan käsin. Tässä alaluvussa nostan aineistosta esille nuorten erilaista tapaa ilmaista itseään ja kokemuksiaan lähtökohtaisesti omissa elämäntilanteissaan. Yhden sanoittaessa kokemuksiaan harkitusti ja jopa hillitysti, on toinen sanallisessa ilmaisussaan analyttinen, avoin ja rikas. Sama käy ilmi nuorten tavassa antautua tanssin ja liikkeen vietäväksi, kuten kuvailin edellisessä alaluvussa.

Aineistosta nouseva lopullinen teema *kokemusten ilmaiseminen* jakautuu alateemoihin *kokemusten sanoittaminen* ja *kokemusten tanssiminen*. Kokemusten sanoittaminen jakautuu edelleen *persoonalliseen ilmaisuun*, *avoimuuteen* sekä *sanoittamisen tärkeyteen*.

Alateema kokemusten tanssiminen käsittelee *yhteisen puhutun kielen puutetta ja tunteiden ilmaisua*. (Ks. s. 47 taulukko 7.) Esittelen seuraavaksi havaintojani nuorten erilaisista ilmaisun tavoista ja tarpeista.

6.2.1 Kokemusten sanoittaminen

Vaikka tutkielmani tavoitteena on selvittää tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuuksia tutkittaessa palvelukokemuksia, on tarpeellista kiinnittää huomiota myös tutkielmaan osallistuneiden nuorten tapaan ja tarpeeseen sanoittaa omia kokemuksiaan. Nuoret sanoittavat kokemuksiaan työpajan purkukeskusteluissa ja työpajan jälkeen toteutetussa puhelinhaastattelussa omista lähtökohdistaan käsin, joka tuo keskusteluihin oman merkityksensä. Aineistossa tulee esille nuorten **persoonallinen ilmaisu**; tapa, jolla he osallistuvat keskusteluun ja sanoittavat omia kokemuksiaan. Seuraavassa, jo aiemminkin esitettyssä aineisto-otteessa tulee näkyväksi nuoren harkittu ja hillitty sanoittamisen tapa:

T. Millaisen kortin sä valitsit? Haluatko kertoa siitä jotain?

N1. Mä valitsin tän. Ööö. En minä tiedä. Mitä kerron tästä. Auringonkukka. Hyvä kukka. Auringonkukka. Sitten. En minä tiedä. Ehkä valitsin sen takia, että mun lempiväri on keltainen ja tää näyttää ihan hyvältä ja sit toikin näyttää jotenkin että hänellä on ihan rento olo ja hauska.

T. Ja sä rentouduit tuolla?

N1. Joo.

T. Okei. Haluatko sanoa vielä jotain vai?

N1. Ei tule nyt mitään mieleen. Ei tule muuta mieleen. (Työpaja)

Aineisto-otteessa nuori perustelee oman kuvakorttinsa valintaa ja avaa liiketehtävään liittyviä kokemuksiaan hyvin lyhytsanaisesti. Aineisto-ote on työpajan ensimmäisestä purkukeskustelusta, jossa kyseinen nuori aloittaa keskustelun. On mahdollista, että uusi tilanne aiheuttaa lyhytsanaisuutta, mutta huomioin sen olevan hänelle myös luonteenomaista, sillä harkittu ja hillitty persoonallinen ilmaisu säilyttää muotonsa koko aineistonkeruun ajan. On myös mahdollista, että nuori kokee riittämättömyyttä tai on kyvytön sanoittamaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan.

Toinen nuori on sitä vastoin hyvin analyttinen, avoin ja rikas omien kokemustensa sanoittamisessa. Seuraava aineisto-ote osoittaa, kuinka nuori jäsentää omia kokemuksiaan analyttisesti:

N2. Ja kiitos teille. Minä sanon kuvia ensimmäinen. Minä valitsin tämä kuvia. (...) Ja minä sanoin sosiaaliasia. (...)

Aineisto-otteessa nuori jäsentää omia ajatuksiaan huolehtien samalla siitä, että vastaa kaikkiin esittämiini kysymyksiin oman puheenvuoronsa aikana. Puheenvuoronsa alussa nuori kertoo ensin valitsemastaan kuvakortista, jonka jälkeen hän avaa omia kokemuksiaan tukipalvelusta saamastaan avusta ja tuesta. On mahdollista, että nuoren analyttinen ajattelutaito ja kyky reflektoida on kehittynyt aktiivisessa käytössä. Joissakin tukipalveluissa, kuten tutkielmani yhteistyöorganisaatiossa, nuorille tarjotaan aktiivisesti psykologin vastaanottoaikoja osana tukipalvelua.

Tutkittaessa haavoittuvaisessa asemassa olevia yksin tulleita ei **avoimuus** ole lähtökohtaisesti itsestään selvää, mikä voi johtua esimerkiksi epäluottamuksesta viranomaisia kohtaan. Siksi pyrin luomaan työpajan ilmapiiristä mahdollisimman rennon ja luottamuksellisen ja kannustin nuoria jatkuvasti avoimuuteen. Seuraavassa aineisto-otteessa käyn keskustelua nuorten kanssa avoimuuden merkityksestä osana tutkielman onnistumista:

T. Joo ja saat olla tosi rehellinen. Molemmat. Ei tarvitse sanoa, että kyllä auttoi, jos mä kysyn, vaan sanotte rehellisesti vaan, että ei auttanut yhtään että jos ei auttanut.

N2. Joo mikä on totuus niin koetettiin kertoa teille se totuus.

T. Joo.

N2. Ja toivon, että meidän vastaukset eivät loukkaisi teitä.

T. Ei yhtään ei. Mä yritän kovasti ymmärtää, että voiko tätä tanssia käyttää tällaisessa vai ei. Sitä mä tässä yritän just teiltä teitä niinku teidän kokemusten kautta ymmärtää. (Puhelinhaastattelu)

Aineisto-ote puhelinhaastattelusta tuo näkyväksi, kuinka avoimuuteen kannustaminen tuottaa nuorissa totuudenmukaisia vastauksia. Aineisto-ote ilmentää avoimuuden lisäksi myös kohteliaisuutta asioimistulkin kääntäessä nuoren puheen minua teitittelevään muotoon. Aineisto-otteen lopussa toinen nuorista näkee myös tärkeäksi ilmaista toiveensa siitä, että minä en loukkaantuisi heidän vastauksistaan.

Analyysissäni korostuu myös **sanoittamisen tärkeys**. Työpajan purkukeskusteluissa nuoret sanoittavat omia kokemuksiaan suomen kielellä. Nuoret ilmaisevat itseään suhteellisen hyvin ottaen huomioon heidän oletettu oleskeluaikansa Suomessa. Puhelinhaastattelussa on sitä vastoin mukana asioimistulkki nuorten toiveiden mukaisesti. Työpajassa nuoret käyttävätkin vieraalla kielellä puhuessaan enemmän aikaa omien ajatustensa sanoittamiseen, kuin asioimistulkin kääntämänä puhelimesta. Seuraavassa puhelimesta käydyssä keskustelussa tiedustelen nuorilta, pystyisivätkö he kertomaan omista palvelukokemuksistaan ilman tanssia:

T. ...Seuraava kysymys, pystyisittekö kertomaan näistä teidän palvelukokemuksista ilman tanssia?

N1. Joskus on vaan pakko ottaa asiat esille niinku suullisesti ja jutella niiden kanssa, että tanssi ei aina auta.

T. Voisitko toistaa vielä?

N1. Että joskus joitakin asioita täytyy jutella niistä niin kuin varsin elämän asioista niin suullisesti ja avautuu joillekin toisille, että tanssi ei aina auta tai se ei ole aina hoitokeino. (Puhelinhaastattelu)

Aineisto-otteessa nuori kertoo asioimistulkin kääntämänä, että jotkut asiat vaativat asioiden sanoittamista ja jakamista toisen henkilön kanssa, minkä vuoksi tanssi ei ole välttämättä riittävä keino omien kokemusten ilmaisemiseen ja jakamiseen. Pyydän asioimistulkkiä toistamaan nuoren vastauksen, sillä minun on vaikeuksia ymmärtää hänen nopeatempoista puhettaan. Asioimistulkin käyttämä käsite hoitokeino saa minut pohtimaan, toistuiko käsite sellaisenaan myös nuoren puheessa vai johtuiko se kenties asioimistulkin ammatillisesta taustasta. Nuoren vastaus saa minut myös pohtimaan, olisiko suunnittelemani työpaja ollut mahdollista toteuttaa ilman yhteistä kieltä. Olisivatko osallistujat silloin ymmärtäneet antamiani liiketehtäviä tai pystyneet jakamaan omia kokemuksiaan tarpeeksi perusteellisesti? On mahdollista, että kokemusten sanoittamisen sijaan pelkkä kokemusten tanssiminen olisi saattanut jättää nuorten tanssi- ja liikeimprovisaation avulla ilmaistut palvelukokemukset vain oman tulkintani varaan.

Tässä tutkielmassa kokemusten sanoittaminen ja kokemusten tanssiminen saavat yhtä paljon painoarvoa. Edellä kerroin nuoren tarpeesta ilmaista ja jakaa kokemuksia sanoittamalla, jota seuraava aineisto-ote entisestään täsmentää:

N1. Emmä varmaan enää tulisi tekemään noita liikkeitä. Mut tulisin mielelläni kertomaan, et. (Työpaja)

Aineisto-otteessa nuori kertoo hyvin avoimesti haluttomuudestaan tanssia. Hän kuitenkin korostaa halukkuuttaan jakaa omia kokemuksiaan suullisesti. Oman tulkintani mukaan tanssi- ja liikeimprovisaatio palvelukokemusten tutkimisessa ei siten välttämättä sovellu sellaisenaan ihmisille, joilla sanoittamisen tarve on toiminnallista ilmaisun tarvetta voimakkaampi.

6.2.2 Kokemusten tanssiminen

Purkukeskustelut ja puhelinhaastattelu ovat oleellinen osa aineistoani, sillä niiden avulla voidaan syventää ymmärrystä siitä, kuinka tanssi- ja liikeimprovisaatio soveltuu palvelukokemusten tutkimiseen. Halusin kuulla nuorten ajatuksia tilanteista, joissa tanssi- ja liikeimprovisaatio voisi korvata **yhteisen, puhutun kielen puutetta**. Nuori tuo esille omia ajatuksiaan seuraavassa aineisto-otteessa:

N2. No mun mielestä jos ei ole kielitaitoa niin pystyy niin kun osoittamalla tai käsieleillä tai jopa tanssillakin saamaan toisen ihmisen ymmärtämään että mistä on kyse ja mitä haluat. (Puhelinhaastattelu)

Nuori esittää, että omien kokemusten välittäminen onnistuu tarvittaessa myös ilman kielitaitoa. Hänen mielestään ilmaisu onnistuu kehonkielellä, ja tarvittaessa jopa tanssien. On mahdollista, että nuorella itsellään on kokemusta vastaavasta tilanteesta, jossa viestintä tapahtuu hyvin puutteellisella suomen kielen taidolla esimerkiksi Suomeen saapumisen alkuvaiheessa. Nuori nostaa puheenvuorossaan esille myös vuorovaikutuksessa hyvin oleellisen tekijäksi vastapuolen, josta nuoret jatkavat yhteistä keskustelua seuraavassa aineisto-otteessa:

N1. Siis se ei ole mahdotonta, mutta se on myös siitä vastapuolesta kiinni, että haluaako hän ymmärtää sen sitten.

T. Mm. Kyllä. Joo.

N2. Koska ihmiset näyttävät tunteensa tanssilla ja varsinkin tanssi tarkoittaa, että niinku hyvää energiaa, hyvää tunnetta, hyvää iloa ja esimerkiksi juhlissa tanssitaan sen vuoksi koska iloitaan. Niin mun mielestä voi olla, että toinen osapuoli ymmärtäisi ilona sitten.

N1. Hyvä pointti. (Puhelinhaastattelu)

Aineisto-otteessa nuoret pohtivat, miten vuorovaikutuksessa vastapuolena oleva henkilö ymmärtää tanssitun kokemuksen. Nuoret esittävät, että tanssi liittyy **tunteiden ilmaisuun**, ja tunteista etenkin iloon, joka voi olla tyypillistä heidän omassa yhteisössään ja kulttuurissaan. Aineisto-otteessa tulee myös ilmi nuorten välinen kantaa ottava keskustelu, jossa he näyttävät ymmärtävän hyvin toistensa ajatuksia.

Tässä alaluvussa jäsenän nuorten tapaa ilmaista omia palvelukokemuksiaan sanoittamisen ja tanssimisen kautta. Analyysini mukaan tanssi- ja liikeimprovisaatio voi soveltua yksilökohtaisten kokemusten ilmaisun välineeksi. Aineistossa tulee ilmi nuorten keskenään erilainen tapa ja tarve ilmaista itseään suullisesti ja fyysisesti, minkä vuoksi on tärkeää löytää ja tarjota yksilöille erilaisia tapoja ilmaista omia kokemuksiaan. Nuorten välillä vallitsee yhteisymmärrys siitä, että tanssi voi toimia ilmaisun välineenä myös yhteisen, puhutun kielen puutteessa. Heidän mielestään tanssin avulla ilmaistaan erityisesti positiivisia tunteita, kuten iloa. Analyysissäni korostuukin nuorten positiiviset kokemukset saadusta avusta ja tuesta, joita tarkastelen lähemmin tulosluvussa 6.4.

6.3 Tanssimisen kokemukset

Tässä alaluvussa tarkastelen tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajaan osallistuneiden nuorten kokemuksia tanssimisesta. Aineistosta nouseva lopullinen teema *tanssimisen kokemukset* jakautuu kahteen alateemaan: *aiemmat tanssimisen kokemukset* ja *tanssimisen kokemukset työpajassa*. Alateema tanssimisen kokemukset työpajassa voidaan edelleen jakaa *tanssi- ja liikeimprovisaatioon kokemuksena, fyysiseen suoritukseen, rauhoittumiseen ja rentoutumiseen* sekä *palvelukokemusten käsittelyyn*. (Ks. s. 47 taulukko 7.) Esittelen seuraavaksi nämä alateemat.

6.3.1 Aiemmat tanssimisen kokemukset

Tutkielmaani osallistuneet nuoret kertoivat, että heillä on jonkin verran kokemusta tanssista, mutta kumpikaan heistä ei osoittanut sen suurempaa kiinnostusta tanssia

kohtaan. Nuorilla aiemmat tanssimisen kokemukset liittyivät pääasiassa tapahtumiin, joihin tanssi kuuluu oleellisena sisällöllisenä osiona. Seuraavassa puhelimesta käytyssä keskustelussa haastateltavat kertovat omista tanssimisen lähtökohdistaan ja näkemyksistään tanssista pääosin sosiaalisena ilmiönä:

N2. Se riippuu, että mistä näkökulmasta katsoo tanssia eli se voi olla myös urheilua ja tekee sen sen vuoksi, mutta meillä yleensä se on ollut hauskanpito ja se on tehty esimerkiksi häissä.

T. Joo.

N1. Sama vastaus kuin edellisellä. (Puhelinhaastattelu)

Nuorten keskenään kantaa ottavasta keskustelusta käy ilmi, että heidän kokemuksensa tanssista on hyvin samankaltainen. He näkevät tanssimisen liittyvän erityisesti urheiluun ja sosiaalisiin tapahtumiin, kuten hääjuhliin. Oman tulkintani mukaan nuoret saattavat puhua tanssista asioimistulkin käyttämän urheilukäsitteen sijaan myös liikuntana. On hyvä huomioida, että tanssin ilmenemismuodot eri kulttuureissa ovat hyvin moninaiset. Tanssi voi siten olla esimerkiksi taidetanssia, sosiaalista tanssia, hengellistä tanssia, tanssiliikuntaa tai tanssiurheilua. Seuraavassa aineisto-otteessa toinen nuorista täsmentää omaa tanssimisen kokemustaan:

N1. Ei mullakaan mitään kokemus. Mutta joskus. Häissä varmaan olen tanssinut. Mut en mä osaa tanssia, mutta jotain liikkeitä. (Työpaja)

Aineisto-otteesta käy mielenkiintoisesti ilmi, kuinka nuori erottaa tanssimisen ja liikkeiden osaamisen toisistaan. Nuori kertoo, että hän ei osaa tanssia, vaikka osaa joitakin tanssiliikkeitä. Liikkeiden osaaminen ei siten suoraan kerro henkilön tanssitaidoista. Tutkielmani teoreettisessa viitekehyksessä esitän, että tanssi- ja liikeimprovisaatiossa fokus ei ole askeleiden tai niiden yhdistelmien opettelussa, vaan hetkessä tapahtuvassa spontaanissa liikkeessä (ks. s. 27 Foster 2012, 5). Tulkiten nuoren olevan täysin asian ytimessä. Vaikka jokaisella ihmisellä on mahdollisuus tanssia ja liikkua täysin hänen omista lähtökohdistaan käsin, tarvitaan mielestäni virtaavan tanssin ja liikkeen syntymiseen myös tanssin sielu. Oman kokemukseni mukaan tämä tila syntyy hetkessä, jolloin ihminen antautuu tanssin ja liikkeen vietäväksi koko ruumiinsa ja mielensä voimalla, unohtaen sen, miltä hän näyttää ja keskittyen siihen, mitä hän tuntee.

6.3.2 Tanssimisen kokemukset työpajassa

Molemmille työpajaan osallistuneelle nuorelle oli **tanssi- ja liikeimprovisaatio kokemuksena** uusi, ainakin siinä improvisatorisessa muodossaan, kuin se toteutui työpajassa. Seuraavissa aineisto-otteissa nuoret tuovat esille omaa kokemustaan työpajasta:

N1. Ehkä jotenkin vähän outoa. Vähän kummallista silleen. Mut se oli kuitenkin hauskaa.

N2. No mulle ilmoitettiin, että on tällainen niin kun tanssikurssi olemassa ja mielenkiinnosta tulin ja osallistuin ja haluaisin nähdä, että millainen tanssi teillä on, koska meillä on ihan erilainen se tanssitapa ja oli kiva kokemus kyllä. (Työpaja)

Aineisto-otteessa molemmat nuoret tuovat esille, kuinka tanssi- ja liikeimprovisaatio tuntui vieraalta ja oudolta. Siitä huolimatta, että työpajassa koettu tanssi erosi heidän kulttuurilleen ominaisesta tavasta tanssia, he ilmaisevat heillä kuitenkin olleen hauskaa ja kivaa, mikä olikin selvästi aistittavissa työpajan ilmapiirissä. Tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajassa fokuksena oli sisäisen kokemuksen tutkiminen. Omaehtoinen, ja etenkin omiin palvelukokemuksiin kohdistuva liiketutkimus voikin kuluttaa energiaa ja voimavaroja aivan eri tavalla, kuin esimerkiksi peilaamiseen eli mallioppimiseen perustuva tanssimuoto.

Työpajassa ohjasin nuoria liiketehtävien suorittamisessa sanallisesti ohjeistamalla ja itse mukana tanssimalla. Seuraavassa puhelimesta käydyssä keskustelussa nuori kertoo työpajassa soveltamastaan tanssimisen strategiasta:

N2. Enimmäkseen mä koitin katsoa, että mitä te teette ja seuraisin teidän jälkeä siinä, että se onnistuisi. (Puhelinhaastattelu)

Vaikka tanssi- ja liikeimprovisaatio ei perustukaan eri tanssilajien, askelten tai askelsarjojen opettamiseen, saattaa improvisaatioon tottumattomalle henkilölle olla luonnollisempaa tutustua oman ruumiinsa rajoihin peilaamisen avulla. Nuorten peilaaminen tulee selkeästi ilmi sekä työpajassa kuvatussa videomateriaalissa että nuorten puheissa. Koska työpajaan osallistuneiden nuorten määrä oli niin vähäinen, koin erittäin tärkeäksi tanssia itse koko ajan nuorten kanssa. Kutsuin sopivassa kohdassa myös työpajassa äänimaailmaa luovan muusikon mukaan liikkumiseen. Tanssinohjaajan

mukana liikkuminen luo oman kokemuksen mukaan turvallisuuden tunnetta ryhmäläisissä; ryhmäläiset eivät koe olevansa avoimen tarkastelun kohteena, jolloin he uskaltavat heittäytyä paremmin omaehtoiseen liikkumiseen. Elävä musiikki antoi myös minulle mahdollisuuden jatkuvaan liikkumiseen. Ilman muusikkoa olisin joutunut turvautumaan musiikkilaitteen käyttöön, mikä olisi keskeyttänyt oman liikkumiseni ajoittain.

Aineistossa ilmenikin elävän musiikin suuri rooli työpajassa. Työpajassa muusikon tehtävänä oli luoda tunnelmaa ja tukea nuoria oman tanssi- ja liikemateriaalin tuottamisessa. Muusikon luoma äänimaailma syntyi erilaisten instrumenttien ja taustalla soivan äänimaailman yhdistelmästä. Seuraavassa aineisto-otteessa nuori kuvaa hänen suhdettaan muusikon tuottamaan elävään musiikkiin:

N2. Kyllä välillä se musiikki oli sellainen, että se niin kuin otti kiinni ja se oli kiva musiikki niin oli kiva lähteä siihen niin kun tempoon. (Puhelinhaastattelu)

Nuori kertoo, että musiikki vei häntä välillä mennessään. Nuoren oli helppo saada kiinni musiikin temposta, joka siten tuki hänen tanssimisen kokemustaan. Tanssi- ja liikeimprovisaatio ei kuitenkaan aina vaadi äänimaailmaa tai musiikkia. Oman kokemuksen mukaan hiljaisuus vie tanssimisen kokemuksesta useimmiten syvemmälle tasolle, sillä toisinaan äänimaailma tai musiikki voi rajoittaa tai suunnata liikaa improvisaation kulkua. Usein musiikki kuitenkin tukee etenkin improvisaatioon totumatonta henkilöä.

Aineistossa molemmat nuoret tuovat esille kokemuksensa työpajasta **fyysisenä suorituksena**. Työpajassa tanssi- ja liikeimprovisaatio sai osallistujat hikoilemaan ja janoisiksi. Liikkuminen vaihteli aktiivisen ja passiivisen välillä. Seuraavassa työpajassa käydyssä keskustelussa nuori kertoo ajatuksistaan tanssin rankkuudesta:

N1. Ja ehkä vähän rankkakin se oli.

T. Rankka? Mut hyvä!

N1. Joo.

T. Joo. Sit tietää, että on tehnyt jotain. Eiks niin? Ei oo vaan niinku rentoutunut täällä. On tehnyt jotain. (Työpaja)

Aineisto-otteessa tulee hyvin näkyväksi lyhyessä ajassa nuorten kanssa muodostunut lämminhenkinen ja vitsailun salliva luottamuksellinen suhde, mutta myös oma

herpaantumiseni fenomenologisesta sulkeistamisesta: tulkiten välittömästi nuoren tarkoittavan rankkuudella tanssin fyysisyyttä kyseenalaistamatta sitä, että nuori saattoi kokea tanssin myös henkisesti rankaksi.

Aineistossa **rauhottuminen ja rentoutuminen** nousevat erittäin merkittäviksi tekijöiksi. Sanat rauhoittuminen ja rentoutuminen toistuvat nuorten puheenvuoroissa usein heidän kuvaillessaan työpajan aikana syntyneitä tanssimisen kokemuksiaan. Seuraavassa aineisto-otteessa nuori kertoo, millaisia tunteita hän tunsii liiketehtävässä, jossa oli tarkoitus käsitellä tukipalvelusta saatua apua ja tukea:

T. Joo joo siitä on nyt 2 viikkoa niin se on ihan ymmärrettävää kyllä. Mä vielä kysyn sulta, jos sä muistat, kun siinä tehtävässä oli tarkoituksena mieltä vähän sitä, että millaisia tunteita sä tunnet siihen tehtävään liittyen ja missä päin kehoa ne tuntuu. Niin, muistatko sitä?

N1. Joo, muistan.

T. Voitko kertoa vielä niistä mulle?

N1. Siinä oli niin kun et rauhoittuminen ja semmoinen rentoutuminen.

T. (...) kun sä tunsit sitä rauhoittumista ja rentoutumista, niin oliko se koko kehossa vai oliko se jossain tietyssä osassa kehoa?

N1. Vartalon sisältä. (Puhelinhaastattelu)

Aineisto-ote on puhelinhaastattelusta, jossa kysyn nuorelta monella eri tavalla hänen ajatuksistaan kyseisen liiketehtävän aikana, mutta hän ei niitä enää muista. On kuitenkin huomionarvoista, että nuori muistaa liiketehtävän aikana ruumiissaan syntyneen fyysisen aistimuksen. Nuori kuvailee, kuinka rauhoittuminen ja rentoutuminen tuntui ”vartalon sisällä”. Tulkiten, että nuoren oli tässä tapauksessa helpompi palata kokemuksensa ruumiiseen jättämään muistijälkeen, kuin ajatustensa alkuperään.

Tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpaja rakentui monen elämyksiä tuottavan elementin varaan. Työpajassa nuorilla oli mahdollisuus tutustua erilaisiin instrumentteihin ja kokeilla niitä, tanssia ja liikkua elävän musiikin tahtiin, ja jakaa palvelukokemuksiaan erilaisten kuvakorttien ja valokuvien, tanssi- ja liikeimprovisaation sekä purkukeskusteluiden avulla. Puhelinhaastattelun lopussa pyydän nuorilta palautetta heidän kokemuksistaan työpajassa, joita nuoret tuovat esille seuraavassa aineistoesimerkissä:

T. Joo. Sitten olisi se viimeinen kysymys, eli mikä oli sun mielestä parasta työpajassa tai mitä haluaisit tehdä lisää?

N2. No siis siinä sai puhua paljon kaikkea ja oli erikoisia tehtäviä ja sai miettiäkin, mutta paras oli se että saisin istua ja niin kun tuli semmoinen rentoutunut fiilis.

T. Joo. Mitäs N1?

N1. Se rentoutuminen. (...) Ja sitten se kortti.

T. Kortti.

N1. Se minkä mä valitsin ja sit siitä pitäis kertoa mielipide. (Työpaja)

Aineisto-otteessa molemmat nuoret tuovat esille, että työpajassa parasta oli rentoutuminen. Lisäksi nuoret mainitsevat puhumisen ja jakamisen olleen tärkeä osa työpajassa syntynyttä kokemusta. Nuoret eivät suoraan nosta tanssi- ja liikeimprovisaatiota esille, vaan pikemminkin sen, *mitä tanssi- ja liikeimprovisaatio heissä tuotti*. Näin ollen tanssi- ja liikeimprovisaatio voi olla hedelmällinen menetelmä tutkittaessa yksilökohtaisia kokemuksia.

Nuoret tuovat keskusteluissaan verran esille, että tanssi- ja liikeimprovisaatio auttoi jonkin verran omien **palvelukokemusten käsittelyssä**, kuten seuraava aineisto-ote osoittaa:

N2. No mua se helpotti koska se antoi enemmän aikaa miettiä ja kävin koko krapan läpi ja se helpotti. (Puhelinhaastattelu)

Nuori kertoo tanssin antaneen hänelle fyysisen tekemisen kautta enemmän aikaa miettimiseen, ja siten helpottaneen omien palvelukokemusten käsittelyä. Keskustelut tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuuksista palvelukokemusten käsittelyssä jäivät kuitenkin lyhyiksi. Käsittelen nuorten palvelukokemuksia tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Tässä alaluvussa jaan nuorten tanssimisen kokemukset heidän aiempiin tanssimisen kokemuksiin sekä työpajassa syntyneisiin tanssimisen kokemuksiin. Heidän tanssillinen lähtökohtansa näyttää muodostuvan sosiaalisen tanssin pohjalta, mutta he kuitenkin osoittavat avoimuutta uusille, ja jopa vieraille ja oudoille tanssimisen kokemuksille. Tanssi- ja liikeimprovisaatio voi siten avata mahdollisuuksia ja toimia virikkeenä uudenlaisen olemisen ja tiedon tuottamisen tapaan. Nuoret kuvailevat työpajassa syntyneitä tanssimisen kokemuksiaan fyysisenä suorituksena sekä rauhoittumisena ja rentoutumisena, joita on mahdollista peilata heidän kertomuksiinsa ja toiveisiinsa heidän yksilökohtaisissa elämäntilanteissaan. Nuorille työpajassa merkityksellisintä oli

rauhottuminen ja rentoutuminen sekä kohdatuksi tuleminen. Aineisto ei kuitenkaan anna suoria vastauksia siihen, kuinka tanssi- ja liikeimprovisaatio auttoi juuri palvelukokemusten käsittelyssä. Nuorten kokemuksissa korostuu ennemminkin se, mitä tanssi- ja liikeimprovisaatio heissä työpajan aikana tuotti.

6.4 Palvelukokemukset

Tässä aluvuossa tarkastelen aineistossa esiin nousseita konkreettisia palvelukokemuksia. Palvelukokemukset eivät ole määrällisesti yleistettäviä, mutta antavat mahdollisuuden tarkastella sitä, kuinka tanssi- ja liikeimprovisaatio ilmensi juuri tähän tutkielmaan osallistuneiden nuorten kokemuksia. Aineistosta nouseva lopullinen teema *palvelukokemukset* jakautuu kahteen alateemaan, jotka ovat *kokemus autetuksi tulemisesta* sekä *saatu apu ja tuki*. Alateemaa kokemus autetuksi tulemisesta voidaan tarkastella *viranomaisluottamuksen* ja *henkilökohtaisen suhteen* kautta. Alateema saatu apu ja tuki on aineistossa määriteltävissä *ohjaukseen ja neuvontaan, psykososiaaliseen tukeen* sekä *vapaa-ajan toimintaan*. (Ks. s. 47 taulukko 7.) Esittelen seuraavaksi nämä alateemat.

6.4.1 Kokemus autetuksi tulemisesta

Työpajan purkukeskusteluissa molemmat nuoret tuovat selkeästi esille oman kokemuksensa siitä, että he ovat tulleet autetuksi tukipalvelussa. He käsittelevät asiaa liiketehtävien 1 ja 2, sekä niihin valittujen kuvakorttien ja valokuvien avulla (ks. liite 6). Nuorten keskusteluissa tulee ilmi, että he ovat osanneet pyytää apua erilaisissa ongelmissaan, ja heille on myös tarjottu apua välittömästi. Seuraavassa aineisto-otteessa tulee ilmi nuoren **luottamus viranomaisen toimintaan**:

N2. He aina auttaa. Sosiaali tai jos tarvii psykologi aina auttaa. Ja minun mielestä jos minä tarvii apua, jos minä kerron hänelle, hän heti auttaa. Esimerkiksi jos sairas, ongelmia tai jotain toinen asia, jos on ongelmia. Jos minä sanon hänelle hän varata aikaa sitten hän auttaa normaali prosessi. Tämmönen asia. (Työpaja)

Aineisto-otteessa nuori kuvailee avun pyytämistä ja tarjoamista täysin normaaliksi prosessiksi. Luottamus viranomaisen toimintaan ja tukipalvelun toimivuuteen on syntynyt useammassa tilanteessa, jossa nuori on kokenut tullessa autetuksi aina, kun hän on apua tarvinnut. Näin normaalia prosessia voidaan kutsua nuoren näkökulmasta jopa itsestään selväksi asiaksi. Luottamus viranomaisen toimintaan saattoi työpajassa ilmetä myös luottamuksen syntymisenä minua kohtaan. Vaikka nuorilla ei juurikaan ollut aiempaa kokemusta tanssimisesta ja etenkin tanssi- ja liikeimprovisaatiosta, osoittivat he syvää luottamusta antautuessaan uuden ja oudon liikkumistavan vietäväksi ja avautuessaan omista elämäntilanteistaan minulle, vieraalle henkilölle.

Aineistossa ilmenee nuorten kyky muodostaa lämpimiä vuorovaikutussuhteita heitä auttavien viranomaisten kanssa. Purkukeskusteluissa tulee vahvasti esille toisen nuoren kokema syvä kiitollisuus hänen omia työntekijöitään kohtaan, jota hän ilmaisee usein omien puheenvuorojensa aikana. Seuraava aineisto-ote esimerkkinä nuoren ilmaisemasta kiitollisuudesta:

N2. (...) Sosiaali on paljon auttaa, aina jos tarvii auttaa, sosiaaliohjaaja, hän auttaa minulle paljon, koska olen sairas ja hän soittaa ja hän varata aika. Sama perhe esimerkiksi. Tässä me olemme yksin. (...) (Työpaja)

Aineisto-otteessa nuori antaa tunnustustaan hänelle nimetylle omalle sosiaaliohjaajalleen. Nuori kertoo olevansa Suomessa yksin, ilman perhettä ja kokee oman työntekijänsä olevan hänelle kuin perheenjäsen. Tulkitsen nuoren kokemuksen perusteella työntekijän auttavan nuorta hänen elämäntilanteessaan aivan kuten läheisen perheenjäsenen kuuluukin tehdä. Nuoren kokemus työntekijäsuhteesta ei siten määriy vain viralliseksi auttajan ja autettavan väliseksi suhteeksi, vaan siinä merkityksellistyy **suhteen henkilökohtaisuus**.

Luottamus viranomaisen toimintaan ja suhteen henkilökohtaisuus ilmentävät nuorten kokemusta autetuksi tulemisesta. Tulkitsen positiivisen kokemuksen kohdatuksi tulemisesta vapauttavan myös tilaa halukkuudelle ja kyvylle rauhoittua ja rentoutua: oman hyvinvoinnin lisääntyessä on helpompi päästää irti erilaisista mieltä ja ruumista kiristävästä tekijöistä. Aineistossa nuoret nostavatkin työpajan merkittävimpänä asiana esille rauhoittamisen ja rentoutumisen, ja he toteuttavat sitä myös omaehtoisen liiketutkimuksensa kautta; ikkunan äärelle rauhoittuminen ja ulos katselu, joogaharjoitukseen kuuluva rentoutumisasento savasana eli "kuolleen asento" ja

meditaatioasento risti-istunnassa ovat konkreettisia esimerkkejä tästä. Keskusteluissaan nuoret tuovat esille vain positiivisia kokemuksia saamastaan avusta ja tuesta, eivätkä esitä kehitysehdotuksia heille tarjottujen tukipalveluiden suhteen. Tämä voi liittyä mahdollisesti nuorten esittämään ajatukseen siitä, että tanssin avulla ilmaistaan erityisesti positiivisia tunteita, tai siihen, että nuoret avoimuudestaan ja työpajassa vaikuttavasta luottamuksellisesta ilmapiiristä huolimatta vaikenivat tietyistä asioista minulle, eivätkä nähneet niiden ilmaisua relevanteiksi juuri minun ohjaamassani työpajassa tai fasilitoimassani puhelinhaastattelussa.

6.4.2 Saatu apu ja tuki

Aineistossa nuoret kuvailevat, millaista apua ja tukea he ovat saaneet tukipalvelusta. Saatu apu ja tuki määrittyy aineistossa ohjaukseen ja neuvontaan, psykososiaaliseen tukeen ja vapaa-ajan toimintaan. Ensimmäiseksi tarkastelen nuorille tarjottua **ohjausta ja neuvontaa**. Seuraava aineisto-ote esimerkkinä tästä työpajassa käydyssä keskustelussa:

N1. Öööö. Ongelmana oli se alanvaihto. Ja olen puhunut sosiaalityöntekijälle siitä, että hän on kyllä auttanut minua siinä. Että miten mä menen sinne opiskelija tai ainakin työkokeiluun. Siitä työkokeilun kautta minä löytäisin sen mun oma juttu. Joo. Olen saanut apua aina kun minä tarvitsen. (Työpaja)

Aineisto-otteessa nuori kertoo koulutuspolkuunsa liittyvästä muutostarpeesta, johon hän on itse aktiivisesti hakenut ja saanut apua. Nuori kertoo saaneensa ohjausta ja neuvontaa alanvaihtoon liittyvissä asioissa, kuten koulutukseen ja työkokeiluun hakeutumisessa. Nuoren toiveena on löytää työkokeilun kautta oikea suunta hänen omalla koulutuspolullaan. Nuoren elämäntilanteessa korostuu rohkeus poiketa tavanomaisuudesta ja tahto löytää hänelle mielekäs ammatti. Vaikutelmaa syventää nuoren persoonalle luonteen omainen harkitsevaisuus ja rauhallisuus. Tulkintani mukaan nuoren liikekieli saattoi ilmentää nuoren rohkeutta hakea apua ja tukea hänen tyytymättömänä pitämänsä elämäntilanteeseen: esimerkiksi lyhyet, liikkumattomuuteen hiipuvat liikkumisen intervallit liiketehtävässä 2 (ks. s. 51) voivat kuvastaa sykleissä tapahtuvia elämänvaiheita, joissa tarvitaan vaihtelevasti erilaista avun ja tuen määrää.

Myös toinen nuori kertoo saaneensa tukipalvelusta ohjausta ja neuvontaa liittyen yhteiskunnassa toimimisen taitoon, mutta myös **psykososiaalista tukea**. Seuraava aineisto-ote esimerkkinä tästä:

N2. Sosiaali on paljon auttaa, aina jos tarvii auttaa, sosiaaliohjaaja, hän auttaa minulle paljon, koska olen sairas ja hän soittaa ja hän varata aika. Sama perhe esimerkiksi. Tässä me olemme yksin. Hän auttaa, koska vähän vaikeaa suomen kieli, ja vähän vaikeaa ei ymmärrä, miten varata sairaala. Hän auttaa. Ja olen vähän masennus. Ja psykologi myös auttaa paljon ehkä kuukausi kaksi kerta tai yksi kerta minä tapaamaan hänen kanssa ja minä sanon hänelle minun oma asia. Myös hän auttaa. (...) Koska olemme tässä yksin, ei perhe. Ja esimerkiksi uusi maa, uusi kieli, uusi kulttuuri. En tiedä mistä varata tai jotain sairas tai jotain tai löytää töissä joku olla on hyvä jos auttaa esimerkiksi koska tässä me emme tunne paljon ihmiset jos auttaa. (Työpaja)

Nuori kertoo saaneensa ohjausta ja neuvontaa silloin, kun hän ei ole osannut toimia itsenäisesti yhteiskunnassa muun muassa yhteiskunnan ja sen palveluiden vierauden, heikon kielitaidon ja verkostojen puutteen vuoksi. Työntekijä on auttanut häntä esimerkiksi terveydenhuollon ajanvarauksissa. Konkreettisen ohjauksen ja neuvonnan lisäksi nuori nostaa esille psykologin säännöllisillä ja tiheillä vastaanotoilla tarjotun psykososiaalisen tuen. Pohdin, voisiko organisaation tarjoamalla psykososiaalisella tuella olla yhteys kyseisen nuoren kykyyn sanoittaa ja ilmaista itseään analyttisesti ja monipuolisesti myös tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajassa. Nähdäkseni organisaation tarjoama psykososiaalinen tuki tuottaa siten hyvinvointia elämän eri osa-alueilla.

Seuraavaksi tarkastelen aineistosta esille **nousevaa vapaa-ajan toimintaa**, joka on tukipalvelua järjestävän organisaation yksi avun ja tuen muoto. Seuraavassa työpajassa käydyssä keskustelussa tulee psykososiaalisen tuen lisäksi ilmi myös nuoren tärkeäksi kokema toiminnallisuus ja elämyksellisyys, jota voidaan tuottaa juuri vapaa-ajan toiminnan kautta:

N2. Ei lisää, vain minä sanon teille tai sosiaaliohjaajalle kiitos, koska te myös tänään kuuntele minun asia, tai vähän harjoittelee tanssia tai sinä soitit. Ja menee tänään hyvä, koska jos on koti, mitä tehdä, on tulee tästä, on esimerkiksi näin, uusi peli tai on vähän erilainen päivä kuin eilen ja... (Työpaja)

Aineisto-otteessa nuori ilmaisee kiitollisuutta omia työntekijöitensä kohtaan ja on kiitollinen mahdollisuudesta osallistua työpajaan ja tulla kuulluksi myös siellä. Nuori kertookin, että työpajaan osallistuminen mahdollisti hänelle uuden oppimisen ja tavanomaisuudesta poikkeavan elämyksellisen päivän. Tämän perusteella voidaan työpajan nähdä voimaannuttaneen häntä. Tulkitsen aineiston perusteella työpajan mahdollistaneen

nuorille väylän ilmaista itseään ja tulla kohdatuiksi yksilöinä omissa elämäntilanteissaan. Osana organisaation vapaa-ajan toimintaa järjestämäni työpaja saattoi siten toimia paitsi keinona tarkastella nuorten palvelukokemuksia, mutta myös palvelukokemusten tuottajana ja palvelukokemuksena itsessään osana organisaation vapaa-ajan toimintaa.

Tässä alaluvussa jäsenän nuorten palvelukokemuksia kokemuksena autetuksi tulemisesta sekä saatuna apuna ja tukena. Nuoret ilmaisevat, että he ovat tyytyväisiä viranomaisen toimintaan sekä tukipalvelun laatuun ja määrään heidän erityisissä ja vaihtelevissa elämäntilanteissaan. Lisäksi toinen nuorista tuo esille työntekijäänsä luoman henkilökohtaisen suhteen merkityksellisyyden. Tässä alaluvussa olen tarkastellut nuorten suullisesti kertomien palvelukokemusten sisältöä ja yhteyttä nuorten työpajassa tuottamaan tanssi- ja liikemateriaaliin. Yhteyttä on havaittavissa jonkin verran, mutta tanssi- ja liikeimprovisaatio ei suoraan ilmennä nuorten palvelukokemuksia. Yhteyden havaitsemiseksi tarvitaan liikekieltä avaavaa suullista ilmaisua, sillä pelkästään ulkoiseen tarkasteluun perustuvaan analyysiin voi liittyä väärintulkinnan mahdollisuus. Nähdäkseni tanssi- ja liikeimprovisaatio voi kuitenkin toimia ajatusten herättäjänä ja keskustelun virittäjänä palvelukokemuksia tutkittaessa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

*“Mitä sen jälkeen? Uusi elämä?
Kohotettu pää, avoimet kasvot. Vapaat kädet ja jalat.
Vapaa minä. Minä olen vapaa!
Entä jos olen koko ajan ollutkin vapaa?
En ole vain tajunnut sitä.”*

(Päiväkirjamerkintä 19.11.2008)

7.1 Tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuudet palvelukokemusten selvittämisessä

Tutkielmani tavoitteena oli selvittää tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuuksia aineistonkeruun menetelmänä tutkittaessa alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen turvapaikanhakijoina saapuneiden 18–24-vuotiaiden nuorten kokemuksia kotoutumislain mukaisissa tukipalveluissa. Tutkielmaani osallistui kaksi yksin tullutta afganistanilaista miestä. Keräsin tutkielman aineiston tanssi- ja liikeimprovisaatioharjoituksia, elävää musiikkia ja purkukeskusteluja sisältävässä työpajassa sekä yhteisessä, asioimistulkin kääntämässä puhelinhaastattelussa kaksi viikkoa työpajan jälkeen. Analysoin aineiston tulkitsevan fenomenologisen analyysin avulla. Analyysissäni tulokset jakaantuivat neljään eri lopulliseen teemaan, jotka ovat *elämäntilanteet, kokemusten ilmaiseminen, tanssimisen kokemukset ja palvelukokemukset*.

Vaikka tutkielmani tavoitteena oli selvittää tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuuksia aineistonkeruun menetelmänä tutkittaessa palvelukokemuksia, nousivat tutkielman aineistossa palvelukokemusten sijaan esille pikemminkin tutkielmaan osallistuneiden nuorten yksilölliset elämäntilanteet. Tulkintani mukaan tämä johtui siitä, että nuoret tarkastelivat palvelukokemuksiaan juuri omien elämäntilanteidensa kautta. Voi olla, että suunnittelemani työpajan liiketehtävät saattoivat johdattaa heidät siihen, mutta toisaalta on mahdollista, että nuoret kokivat tarpeellisemmaksi käsitellä palvelukokemusten sijaan heidän elämäntilanteitaan. Perttulan (2008, 116–117) mukaan kokemukset muodostuvatkin siitä, mitä elämäntilanne kullekin ihmiselle tarkoittaa. Tutkielman

tuloksissa korostuu elämäntilanteiden lisäksi voimakkaasti nuorten yksilökohtaisuus. Valintaani kuvata nuorten elämäntilanteita ehyinä narratiivisina kokonaisuuksina puoltaa se, että ihmisellä on kunakin hetkenä vain yksi kokonainen elämäntilanne (mt., 117).

Nuorten yksilökohtaisten elämäntilanteiden lisäksi tutkielman tuloksissa tulee ilmi nuoria yhdistävät yleiset merkityssuhteet. Näennäisesti nuoret jakavat iän, sukupuolen sekä kulttuurisista ja kotimaassa vaikuttavista olosuhteista johtuvat lähtökohtansa sekä Suomessa oleskelun syyn. Lisäksi heitä yhdistää samankaltainen suhde elämään, joka ilmenee molempien nuorten kykyä hyväksyä elämässä koetut vaikeudet realiteetteina, joilta kukaan ei voi välttyä. Tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajan liiketehtävä, jossa liikkumista harjoitellaan eri tasoilla alhaalta ylös ja ylhäältä alas liikkuen, ilmentää osuvasti nuorten kuvailemia kokemuksia elämän ala- ja ylämäistä. Kuten de Arruda Camara kumppaneineen esittävät (2022, 47), yksin tulleilla on heidän haavoittuvaisuudestaan huolimatta paljon olemassa olevia voimavaroja, selviytymisen keinoja, toimijuutta ja taitoa rakentaa uutta elämää. Tätä vahvaa selviytymiskykyä tulisikin tukea osana kotoutumista ja hyvinvoinnin edistämistä erityisesti Suomeen saapumisen alkuvaiheessa (Nahkiaisoja ym. 2019, 216–217). Kuten tulokset osoittavat, luovat menetelmät ja luontoyhteys voivat olla yksi selviytymisstrategia muiden strategioiden joukossa (de Arruda Camara 2022, 60; Van der Gucht ym. 2019), mikä puoltaa vaihtoehtoisten menetelmien hyödyntämistä yksin tulleiden tukipalveluissa. On myös hyvä muistaa, että keskeistä nuorten selviytymiskyvyn tukemisessa on ihmissuhteiden edistäminen sekä nuorten omien tarpeiden ja yksilöllisyyden huomioiminen (Nahkiaisoja 2019, 220, 227).

Aineistossa tulee näkyväksi nuorten yksilöllinen tapa ja tarve sanoittaa ja tanssia omia kokemuksiaan; yhden ollessa harkittu, hillitty ja jopa haluton liikkumaan, ilmaisee toinen itseään analyttisesti, avoimesti, rikkaasti ja liikkeen vietäväksi antautuen. Nuoret sanoittavat omia palvelukokemuksiaan ja tanssimisen kokemuksiaan hyvinkin avoimesti; heidän pohdinnoissaan tulevat esille tanssi- ja liikeimprovisaation vieraus ja outous, sekä menetelmän vaihtelevat mahdollisuudet keinona käsitellä ja ilmaista palvelukokemuksia. Tätä voi osin selittää nuorten aiempi, pääasiallisesti sosiaalisiin ilmiöihin liittyvä jaettu kokemus tanssimisesta ja tämän kokemuksen kautta muotoutunut käsitys siitä, että tanssin avulla ilmaistaan erityisesti positiivisia tunteita. Perttulan (2008, 154) mukaan fenomenologiassa on mahdollista kuvata samasta kokemuksellisesta ilmiöstä sekä yksilökohtaista että yksilökohtaisissa kokemuksissa esiin tullutta yleistä ymmärrystä. Laine (2018, 31–32) esittää, että fenomenologia sisältää ajatuksen yhteisöllisestä ihmisyydestä.

Tällä hän tarkoittaa sitä, että vaikka jokainen ihminen kokee maailman omalla tavallaan, yhdistää samaan yhteisöön kuuluvia jäseniä keskenään samankaltaiset maailmasuhteet. Tämä tulee ilmi nuorten yksilöllisyydessä, huolimatta siitä, että heidän taustansa ovat hyvin samankaltaiset. Laine (2018, 31–32) muistuttaa myös siitä, että kokemuksen yksilöllisyyden vuoksi kokemusten ilmaisu saattaa olla hyvin vaikeaa joillekin ihmisille, kuten tutkielman tulokset osoittavat.

Tutkielman tulokset tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajaan osallistuneiden nuorten tarpeesta rauhoittumiselle ja rentoutumiselle yllättävät minut. Molemmat nuoret mainitsevat rauhoittumisen ja rentoutumisen työpajan merkityksellisempänä asiana. Voi olla, että työpajassa sisäistä kokemusta käsittelevät liiketehtävät ja muusikon luoma äänimaailma johdattelivat nuoret erityisesti rauhoittumisen ja rentoutumisen maailmaan, mutta toisaalta ilmennyttä tarvetta voitaneen perustella nuorten jopa stressaavilla elämäntilanteilla. Yksin tulleiden tarvetta rauhoittumiselle ja rentoutumiselle puoltaa heidän haavoittuvaisuutensa (esim. Martiskainen 2016, 94) ja ylipäättään aikuisuuden kynnyksellä oleminen (de Arruda Camara ym. 2022, 45).

Tuloksissa on lisäksi huomionarvoista se, että aineistossa tanssi- ja liikeimprovisaation aikaansaamat keholliset muistijäljet ovat merkittäviä, huolimatta siitä, että nuoret ilmaisevat eri tavoin haluttomuuttaan ja halukkuuttaan tanssia ja liikkuu työpajassa. Tulosten mukaan nuoret muistavat erityisesti ruumiillisen kokemuksen, kuten ”tunteen vartalon sisäpuolella” tai valitsemansa asennon. Näin ollen uskallan todeta, että liikettä tai liikkumattomuutta ei voida tarkastella pelkästään ulkoisesti, ikään kuin ulkopuolisen silmin. Kuten Heinämaa (2022, 277–280) toteaa, ruumiin liikkeiden ja asentojen selittämisen ja ennustamisen sijaan tulisi pyrkiä ennemminkin löytämään merkityksiä ruumiin käyttäytymiselle ja toiminnalle, jolloin elävä ruumis nähdään ilmaisevana. Tällöin on mahdollista päästä esinekehon ulkopuolelta ”psykykkishenkiselle horisontille” (Parviainen 1999, 93–94).

Aineistossa nuoret sekä sanoittavat että tanssivat omia palvelukokemuksiaan. He tuovat esille tyytyväisyytensä tukipalvelusta saamaansa apuun ja tukeen, ja osoittavat siitä kiitollisuutta omille työntekijöilleen. Jäsennän nuorten kertomuksia heidän saamastaan avusta ja tuesta ohjauksena ja neuvontana, psykososiaalisena tukena sekä vapaa-ajan toimintana. Aiemmissa tutkimuksissa ja selvityksissä nuoret ovat tuoneet esille tyytyväisyyttään saamaansa palvelua kohtaan, vaikka heillä on ollut myös toiveita

palveluiden parantamisen suhteen (Anis & Esberg 2018, 208–209, Lepola 2019, 32–34). Tämän tutkielman aineistossa nuoret kuitenkin pitäytyvät positiivisessa palautteessaan saamansa tukipalvelua kohtaan, eivätkä esitä ehdotuksia palvelun kehittämisen suhteen. Myös järjestämäni tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajan voidaan ajatella kytkeytyvän nuorten saamaan apuun ja tukeen; aineistossa nuorten puheissa nousee esille tutkielmaan osallistumisen myötä mahdollisuus uuden oppimiseen, kohdatuksi tulemiseen sekä tavanomaisuudesta poikkeavaan elämykselliseen päivään. Tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpaja saattoi siten toimia paitsi keinona tarkastella nuorten palvelukokemuksia, myös palvelukokemusten tuottajana ja palvelukokemuksena itsessään osana organisaation vapaa-ajan toimintaa.

Tutkielman tulokset korostavat luovien menetelmien hyvinvointia edistäviä vaikutuksia ja puoltavat niiden käyttöönottoa osana kotouttavaa työtä. Tanssi ja liike, jooga ja meditaatio, musiikki, kuvakortit ja valokuvat, pelillisuus ja leikillisuus sekä luontoyhteys voivat olla toimivia keinoja niin sosiaalityön käytännöissä (Fancourt & Finn 2019; Hosseini & Punzi 2023), kuin myös tutkimustyössä (Kara 2020, 31; Ryyänen & Rannikko 2021, 12–13, 18). Työskennellessä pakolaistaustaisten henkilöiden kanssa olisikin hyvä huomioida kunkin henkilön yksilöllinen elämäntilanne ja kohdata hänet hänen yksilöllisistä tarpeistaan käsin. Työskentelyssä on hyvä huomioida vuorovaikutusta lisäävä ja ymmärrystä helpottava moniaistisuus.

Yhteenvetona totean, että tanssi- ja liikeimprovisaatio ei suoraan ilmennä tutkielmaani osallistuneiden nuorten palvelukokemuksia, mutta se auttoi välillisesti palvelukokemusten ilmaisussa. Tanssi- ja liikeimprovisaation tarkempi analysointi sellaisenaan vaatii mielestäni siihen paremmin soveltuvan menetelmän, kuten tanssi- ja/tai liikeanalyysin valinnan (esim. Lehikoinen 2014). Tutkielmassani annoin tanssin ja liikkeen lisäksi painoarvoa nuorten sanoittamille kokemuksille, joiden avulla oli mahdollista peilata palvelukokemusten ilmenemistä nuorten tuottamassa tanssi- ja liikemateriaalissa. Tulosten mukaan toimintaan perustuva tanssi- ja liikeimprovisaatio voi olla hedelmällinen menetelmä yksin tulleiden tukemisessa ja heidän kokemustensa ja elämäntilanteidensa käsittelyssä osana kotouttavaa työtä (de Arruda Camara ym. 2022, 60). Tässä tutkielmassa tanssi- ja liikeimprovisaatio ilmentää nuorten yksilökohtaista tapaa ja tarvetta sanoittaa ja tanssia kokemuksia ja tunteita nuorten kulttuuriset lähtökohdat huomioiden. Tanssi- ja liikeimprovisaation hyödyllisyyttä kokemusten käsittelyssä korostaa etenkin ruumiillisuus, joka voi avata uusia portteja erilaisen olemisen ja tiedon tuottamisen tapaan

(Snowber 2018, 249–251). Tämän perusteella esitän, että liikkeen ja liikkumattomuuden tarkoitusperiä ei voi ymmärtää pelkästään ulkoisen tarkastelun perusteella.

Tutkielmani tulokset tuovat näin ollen näkyväksi tanssi- ja liikeimprovisaation mahdollisuuksia aineistonkeruun menetelmänä tutkittaessa palvelukokemuksia. Tutkielmani tulokset puoltavat etenkin luovien menetelmien käyttöönottoa osana kotouttavaa työtä, sillä ne voivat edistää yksin tulleiden nuorten tyytyväisyyttä tukipalveluihin, kotoutumista yhteiskuntaan ja siten heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Tulosten mukaan tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpaja vahvisti myös siihen osallistuneiden nuorten tunnetta kohdatuksi tulemisesta, minkä voidaan katsoa kertovan nuorten tarpeesta tulla kohdatuksi juuri yksilöinä.

7.2 Pohdinta

Koska tanssi on abstrakti, hetkessä syntyvä ja siinä elävä taidemuoto (Kara 2020, 158–159), ei sitä voi toistaa täysin samanlaisena uudelleen edes laboratoriomaisissa olosuhteissa. Tutkimusasetelmassa monet seikat, kuten ohjaajan taidot, osallistujien ikä, sukupuoli, kielitaito, elämäkokemus ja ryhmän koko voivat vaikuttaa hyvinkin vaihtelevasti valitun menetelmän toimivuuteen. Suunnittelin tutkielmani tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajan suuremmalle ryhmälle, mutta se soveltui myös kahdesta osallistujasta koostuvalle pienryhmälle.

Tutkielmani prosessin aikana koin haastavimmaksi vaiheeksi juuri tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajan jälkeisen ajan. Jännitykseni aineistonkeruun onnistumisesta vaihtui silkkään pettymykseen ja epäuskoon juuri työpajassa keräämäni aineiston riittävyys suhteen, vaikka olin jossain määrin varautunutkin nuorten ilmoittautumisten peruuntumiseen. Myös esiymmärrykseni riittävästä pro gradu -tutkielman aineiston koosta veti niin sanotusti ”maton jalkojeni alta”. Tuossa vaiheessa valtava määrä aineistonkeruun eteen tehtyä työtä tuntui valuvan ulottumattomilleni kuin hiekka sormien välistä. Pohdin kuumeisesti erilaisia ratkaisuja epätoivoiselta tuntuneen tilanteen korjaamiseksi ja päädyin lopulta työpajaan osallistuneiden nuorten lisähaastatteluun. Ratkaisu oli mielestäni erittäin toimiva, sillä se syvensi jo keräämäni aineistoa entisestään. Koko tutkielman prosessin

mukana kulkeneen fenomenologisen näkökulman ansiosta minun oli myös mahdollista ja perusteltua analysoida pieni, mutta rikas aineistoni juuri tulkitsevan fenomenologisen analyysin avulla.

Tutkielman prosessin toinen haastava hetki liittyi aineiston fenomenologisen analyysimenetelmän valintaan. Päänvaivaa aiheutti saatavilla olevan menetelmäkirjallisuuden epäjohdonmukaisuus sekä suomenkielisen käsitteistön monipuolisuus ja jopa ristiriitaisuus. Ensikertalaisena tein suuren työmäärän selvittäessäni ja testatessani sekä kuvailevan että tulkitsevan fenomenologisen analyysin vaiheita omaan aineistooni. Jälkikäteen arvioituna näen kuitenkin tutkielman prosessin haastavimmat hetket kaikista parhaimpina oppimista ja onnistumisen tunnetta edistävinä tekijöinä.

Pienestä osallistujamäärästä muodostuva aineisto herätti minut pohtimaan erilaisia kysymyksiä tanssi- ja liikeimprovisaation soveltuvuudesta aineistonkeruun menetelmäksi tutkittaessa palvelukokemuksia. Ensinnäkin oman kokemukseni mukaan ryhmän koko vaikuttaa ryhmässä syntyvään liikedynamiikkaan; suuremmassa ryhmässä on helpompaa sulautua joukkoon, joka tukee myös improvisaatioon perustuvaa liiketutkimusta. Pohdin myös, onko tarpeellista kartoittaa kohderyhmän toiveita, tarpeita ja lähtökohtia ennen varsinaista aineistonkeruuta, jolloin ennakkotiedon pohjalta voitaisiin valita esimerkiksi ne musiikki- ja tanssilajit, jotka parhaiten tukisivat palvelukokemusten tutkimista. Entä tukisiko useampi ryhmämuotoinen tapaamiskerta menetelmän toimivuutta? Kuinka menetelmä toimisi verrokiryhmän, kuten yksin tulleiden naisten tai suomalaisten palvelukokemusten tutkimisessa? Edistäisikö vai estäisikö isompi ryhmä omien kokemusten jakamista? Entä toimisiko menetelmä paremmin muiden aiheiden käsittelyssä tai toimisiko tanssi paremmin virittävän elementin, kuten tietyn tanssilajin muodossa ennen keskusteluun perustuvaa haastattelua? Onko tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpaja edes mahdollista toteuttaa ilman yhteistä kieltä? Mahdollisessa tulevassa jatkotutkimuksessa olisikin hyvä pohtia perusteellisesti ehdottamiani tanssi- ja liikeimprovisaation erilaisia lähestymistapoja.

Vaikka tutkielmani tulokset eivät ole yleistettävissä, antoi fenomenologinen analyysi mahdollisuuden syventyä juuri kahden yksilön ainutlaatuisiin kokemuksiin. Kuten sanottu, fenomenologisen analyysin tavoitteena ei ole hankkia mahdollisimman paljon määrällistä kokemuksesta perustuvaa tietoa, vaan lisätä ymmärrystä jostain inhimillisen elämän

ilmiöstä merkityksineen (Laine 2018, 50). Tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena olevien kahden afganistanilaisen nuoren palvelukokemukset merkityksellistyivät juuri niissä todellisuuksissa, joihin he olivat suhteessa aineisonkeruun hetkellä (Perttula (2008, 149).

Lopuksi pohdin sitä, kuinka omista mielenkiinnon kohteistani kumpuava monitieteisen tutkielmani aihe haastoi tutkielman prosessissa mukana olleita henkilöitä, mutta myös minua tämän tutkielman kirjoittajana. Ajatus tanssi- ja liikeimprovisaation soveltuvuudesta palvelukokemusten tutkimiseen voikin kuulostaa aluksi varsin absurdilta ajatukselta. Minulle itselleni pro gradu -tutkielman kirjoittaminen oli erityisen kunnianhimoinen ja nautinnollinen projekti. Toivon, että tämä innostus voisi välittyä myös tutkielmani lukijalle. Toivon myös, että tanssi- ja liikeimprovisaatio voisi avautua tämän tutkielman lukijalle ennen kaikkea mahdollisuutena ja seikkailuna erilaisen olemisen ja tiedon tuottamisen tapaan.

Ihminen kadottaa kovin herkästi kosketuksensa omaan ruumiillisuutensa nykyisen maailmamme elämänmenossa. Kenties tanssi mielletään saavuttamattomaksi tai opeteltavaksi asiaksi, eikä luonnolliseksi elämään kuuluvaksi osa-alueeksi. Kaikilla ihmisillä on kuitenkin luontainen taipumus liikkua. Kuten sanottu, liike on osa ihmistä - se alkaa kohdussa ja päättyy lopulta kuolemaan (Snowber 2018, 249–251). Tanssi- ja liikeimprovisaatio onkin vahvistanut erityisesti omaa käsitystäni siitä, että jokainen osaa ja voi tanssia ja liikkua. Mielestäni juuri tämän vuoksi on perusteltua, että tanssi ja liike otetaan yhä vahvemmin osaksi myös sosiaalityön käytäntöä ja tutkimusta.

LÄHTEET

Anis, Merja & Esberg, Riti (2018) Turvaa ja suojelua palveluista ja vertaisista? Lapset pakolaisina ilman vanhempiaan. Teoksessa Johanna Hiitola & Merja Anis & Kati Turtiainen (toim.) Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä. Tampere: Vastapaino, 189–213.

Betancourt, Theresa Stichick & Khan, Kashif Tanveer (2008) The mental health of children affected by armed conflict: Protective processes and pathways to resilience. *International Review of Psychology* 20(3), 317–328. <https://doi.org/10.1080/09540260802090363> Viitattu 16.6.2023.

Clacherty, Glynis (2021) Art-based, narrative research with unaccompanied migrant children living in Johannesburg, South Africa. *Journal of Borderlands Studies* (36)4, 547–563. <https://doi.org/10.1080/08865655.2019.1621766> Viitattu 26.4.2023.

Chilton, Gioia & Leavy, Patricia (2014) Arts-based Research Practice: Merging Social Research and the Creative Arts. Teoksessa Patricia Leavy (toim.) *The Oxford Handbook of Qualitative Research*. New York: Oxford University Press, 403–422.

Cunningham, Merce (2002) You have to love dancing to stick to it. Teoksessa Michael Huxley & Noel Witts (toim.) *The twentieth-century performance reader*. London: Routledge, 167–170.

de Arruda Camara, Anna-Maija & Heino, Eveliina & Juvonen, Tarja (2022) Yksin maahan tulleiden lasten ja nuorten koti-ikävä ammattilaisten kuvaamana. *Janus* 30(1), 44–64.

Erytishuoltojärjestöjen liitto Ehjä ry. Meistä. <https://www.ehja.fi/#tukea-matkalla-aikuisuuteen> Viitattu 16.6.2023.

Fancourt, Daisy & Finn, Saoirse (2019) What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. World Health Organisation. Health Evidence Network Synthesis Report 67.

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329834/9789289054553-eng.pdf?sequence=3&isAllowed=y> Viitattu 25.4.2023.

Foster, Raisa (2012) *The Pedagogy of Recognition. Dancing Identity and Mutuality*. Acta Universitatis Tamperensis 1779. Tampere: Tampereen yliopisto.

HE (79/2020) Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 27 ja 49 §:n muuttamisesta. Finlex <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2020/20200079> Viitattu 12.2.2023.

Heimonen, Kirsi (2009) Sukellus liikkeeseen – liikeimprovisaatio tanssimisen ja kirjoittamisen lähteenä. Väitöstutkimus. Esittävien taiteiden tutkimuskeskus/ tanssitaiteen laitos. Acta Scenica 1238–5913. Helsinki: Teatterikorkeakoulu, Esittävien taiteiden tutkimuskeskus/tanssitaiteen laitos.

- Heimonen, Kirsi (2012) Koska olet. Taidetoiminta muistisairaitten hoitokodissa. Helsingin Diakonissalaitos. HDL raportti # 04/2012.
<https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/6030/Koskaolet.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu 16.1.2023.
- Heinonen, Tuula & Halonen, Deana & Krahn, Elizabeth (2019) Expressive Arts for Social Work and Social Change. New York: Oxford University Press.
- Heinämaa, Sara (2000) Ihmetys ja rakkaus. Esseitä ruumiin ja sukupuolen fenomenologiasta. Jyväskylä: Nemo.
- Heinämaa, Sara (2002) Loogisista tutkimuksista ruumiinfenomenologiaan. Teoksessa Ilkka Niiniluoto & Esa Saarinen (toim.) Nykyajan filosofia. Helsinki: WSOY, 261–301.
- Himanka, Juha (2002) Se ei sittenkään pyöri. Johdatus mannermaiseen filosofiaan. Helsinki: Tammi.
- Hirschovits-Gerz, Tanja (2022) Johdanto. Raportissa Tanja Hirschovits-Gerz, Niina Weckroth & Tarja Heino (toim.) Ikkuna aikuistumiseen. Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista. Raportti 2/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 20–21.
- Hirschovits-Gerz, Tanja & Weckroth, Niina (2022) Kuntakysely, kotoutumisen tukitoimet. Raportissa Tanja Hirschovits-Gerz, Niina Weckroth & Tarja Heino (toim.) Ikkuna aikuistumiseen. Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista. Raportti 2/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 117–143.
- Hirschovits-Gerz, Tanja & Weckroth, Niina & Heino, Tarja (2022a). Ikkuna aikuistumiseen. Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista. Raportti 2/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Hirschovits-Gerz, Tanja & Heino, Tarja & Laine, Terhi & Lempinen, Laura (2022b) Nuoret, nuoruus ja palvelujärjestelmä. Raportissa Tanja Hirschovits-Gerz, Niina Weckroth & Tarja Heino (toim.) Ikkuna aikuistumiseen. Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista. Raportti 2/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 22–28.
- Hosseini, Mostafa & Punzi, Elisabeth (2023) “Through my poems, I wanted a sense of recognition”: Afghan unaccompanied refugee minors’ experiences of poetic writing, migration, and resettlement. *Journal of Poetry Therapy* 36(2), 131-143.
<https://doi.org/10.1080/08893675.2022.2147033> Viitattu 26.4.2023.
- Hujala, Anneli & Taskinen, Helena & Oksman, Erja & Kuronen, Risto & Karttunen, Anna & Lammintakanen, Johanna (2019) Sote-ammattilaisten monialainen yhteistyö. Paljon palveluja tarvitsevat asiakkaat etusijalle. *Yhteiskuntapolitiikka* 84(5–6), 592–600.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138878/YP1905-6_Hujalaym.pdf?sequence=2&isAllowed=y Viitattu 15.1.2023

- Kara, Helena (2020) Creative Research Methods. A Practical Guide. Bristol, UK: Policy Press.
- Kielikone (2023) MOT Nykysuomen etymologinen sanakirja. <https://www.sanakirja.fi/> Viitattu 16.1.2023.
- Korkiamäki, Riikka & Gilligan, Robbie (2020) Responding to misrecognition – A study with unaccompanied asylum-seeking minors. Children and Youth Services Review (119)2020, 1–9.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0190740920321101?via%3Dihub> Viitattu 25.4.2023.
- Kuusisto, Anna-Kaisa & Korjonen-Kuusipuro, Kristiina (2018) Yksin tulleet nuoret hallinnan kohteena: Suomalainen yhteiskunta näköalattomuuden vai toivon rakentajana? Janus 26(4), 370–378.
- Laine, Timo (2018) Miten kokemusta voi tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 29–50.
- Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) Finlex
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Laki%20kotoutumisen%20edistamisesta%20> Viitattu 31.1.2023.
- Lastensuojelulaki (417/2007) Finlex
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Lastensuojelulaki> Viitattu 5.2.2023.
- Leavy, Patricia (toim.) (2014) The Oxford Handbook of Qualitative Research. New York: Oxford University Press.
- Leavy, Patricia (toim.) (2018) Handbook of Arts-based Research. New York: The Guilford Press.
- Leavy, Patricia (2020) Method Meets Art. Arts-Based Research Practice. New York: The Guilford Press.
- Lehikoinen, Kai (2014) Tanssi sanoiksi. Tanssianalyysin perusteita. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu.
- Lehtomaa, Merja (2008) Fenomenologinen kokemuksen tutkimus: Haastattelu, analyysi ja ymmärtäminen. Teoksessa Juha Perttula & Timo Latomaa (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys, tulkinta, ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 163–194.
- Lempinen, Laura (2022) Tukipalvelujen merkitys nuorten ja lähityöntekijöiden näkökulmasta. Raportissa Tanja Hirschovits-Gerz, Niina Weckroth & Tarja Heino (toim.) Ikkuna aikuistumiseen. Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista. Raportti 2/2022. Terveystieteiden tutkimuskeskus, 146–155.

Lenette, Caroline & Cox, Leonie & Brough, Mark (2015) Digital Storytelling as a Social Work Tool: Learning from Ethnographic Research with Women from Refugee Backgrounds. *The British Journal of Social Work*, 45(3), 988–1005.
<https://doi.org/10.1093/bjsw/bct184> Viitattu 26.4.2023.

Lepola, Outi (2019) Kriisituesta kuntosalikorttiin. Yksintulleiden nuorten jälkihuolto kunnissa. Siirtolaisuusinstituutti, raportteja 2. https://siirtolaisuusinstituutti.fi/wp-content/uploads/2019/12/r2_lepola.pdf Viitattu 23.5.2023.

Maahanmuuttovirasto (2023a) Tilastot.
<https://tilastot.migri.fi/index.html#decisions/23330/49/14?start=624> Viitattu 24.1.2023.

Maahanmuuttovirasto (2023b) Turvapaikkaa voi hakea vain Suomessa.
<https://migri.fi/turvapaikka-suomesta> Viitattu 10.1.2023.

Martiskainen, Taina (2016) Jälkihuollon erityiskysymys: Yksin Suomessa - Ilman huoltajaa tulleiden lasten jälkihuolto. Teoksessa Saana Pukkio & Tiia Hipp (toim.) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto, 92–97.
<https://www.lskl.fi/julkaisut/jalkihuolto-opas/> Viitattu 19.4.2023.

Miettinen, Timo & Pulkkinen, Simo & Taipale, Joonas (2010) Johdanto. Teoksessa Timo Miettinen, Simo Pulkkinen & Joonas Taipale (toim.) Fenomenologian ydinkysymyksiä. Helsinki: Gaudeamus, 9–22.

Määttänen, Pentti (1997) Filosofia. Johdatus peruskysymyksiin. Helsinki: Gaudeamus.

Nahkiaisoja, Anna-Maija & Isokoski, Annukka & Koivula, Meeri (2019) Yksin maahan tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden selviytymiskyvyn tukeminen ohjaajien näkökulmasta. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 56(3), 216–229.
<https://doi.org/10.23990/sa.76353> Viitattu 2.2.2023.

Parviainen, Jaana (1999) Fenomenologinen tanssianalyysi. Teoksessa Päivi Pakkanen, Jaana Parviainen, Leena Rouhiainen & Annika Tudeer (toim.) Askelmerkkejä tanssin historiasta, ruumiista ja sukupuolesta. Tanssintutkimuksen vuosikirja 3. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta, 81–97.

Perttula, Juha (2008) Kokemus ja kokemuksen tutkimus: Fenomenologisen erityitieteen tieteenteoria. Teoksessa Juha Perttula & Timo Latomaa (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys, tulkinta, ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 115–162.

Pulkkinen, Simo (2010) Husserlin fenomenologinen menetelmä. Teoksessa Timo Miettinen, Simo Pulkkinen & Joonas Taipale (toim.) Fenomenologian ydinkysymyksiä. Helsinki: Gaudeamus, 25–44.

Qvist, Maija-Leena (2010) Esipuhe. Raportissa Sanna Heikkilä (toim.) “Ohjaaja kulkee vierellä ja tuuppii oikeaan suuntaan”. Alaikäisinä Suomeen ilman huoltajaa turvapaikanhakijoina saapuneet nuoret. Tuetun asumisen vaikutukset. Helsinki: Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ, 4.
https://static1.squarespace.com/static/588b45a9be659431218f8388/t/592d7fd1be659440dba7f28b/1496154067413/sanna_heikkila.pdf Viitattu 16.1.2023.

Roche, Sarah & Heinonen, Tuula (2019) Movement and dance. Teoksessa Tuula Heinonen, Deana Halonen & Elizabeth Krahn (toim.) Expressive Arts for Social Work and Social Change. New York: Oxford University Press, 52–75.

Ryynänen, Sanna & Rannikko, Anni (2021) Johdanto. Teoksessa Sanna Ryynänen & Anni Rannikko (toim.) Tutkiva mielikuvitus. Helsinki: Gaudeamus, 11–30.

Smith, J. A. & Flowers, Paul & Larkin, Michael (2022) Interpretative Phenomenological Analysis. Theory, Method and Research. London; Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Snowber, Celeste (2018) Living, Moving and Dancing: Embodied Ways of Inquiry. Teoksessa Patricia Leavy (toim.) Handbook of Arts-based Research. New York: The Guilford Press, 247–287.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (2021) Asioimistulkin ammattisaännöstö. https://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/tyokalupakki-ammattilaiselle-ja-asioimistulkinammattisaannosto21/ Viitattu 14.3.2023.

Suomen YK-liitto. Turvallinen tila. <https://www.ykliitto.fi/turvallinen-tila> Viitattu 14.3.2023.

THL (2022) Kulttuurihyvinvointi ja taidelähtöiset menetelmät. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/kulttuurihyvinvointi-ja-taidelahtoiset-menetelmat> Viitattu 20.3.2023.

THL (2023). Pakolaistaustaiset lapset ja ilman huoltajaa tulleet alaikäiset. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttaneiden-mielenterveys/pakolaisuus-ja-mielenterveys/pakolaistaustaiset-lapset-ja-ilman-huoltajaa-tulleet-alaikaiset> Viitattu 10.1.2023.

Tieteen termipankki (2016) Ruumiinfenomenologia. Tieteen termipankki. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:ruumiinfenomenologia> Viitattu 22.12.2022.

Tietosuojalaki (1050/2018) Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=tietosuojalaki> Viitattu 26.4.2023.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019) Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf Viitattu 8.5.2023.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2014) Ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden vastaanotto ja järjestelmän kehittämisen tarpeet. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 29/2014. <https://tem.fi/documents/1410877/2859687/Ilman+huoltajaa+tulleiden+alaikaisten+turvapaikkahakijoiden+vastaanotto+05092014.pdf> Viitattu 25.1.2023.

Tökkäri, Virpi (2018) Fenomenologisen, hermeneuttis-fenomenologisen ja narratiivisen kokemuksen tutkimisen käytäntöjä. Teoksessa Jarkko Toikkanen & Ira A. Virtanen (toim.) Kokemuksen tutkimus VI. Rovaniemi: Lapland University Press, 64–84.

Ulkomaalaislaki (301/2004) Finlex

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ulkomaalaislaki> Viitattu 28.1.2023.

Valtioneuvosto (2019) Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 25.1.2023.

Valtioneuvosto (2023) Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu 21.6.2023.

Van der Gucht, Katleen & Glas, Jana & De Haene, Lucia & Kuppens, Peter & Raes, Filip (2019) A Mindfulness-Based Intervention for Unaccompanied Refugee Minors: A Pilot Study with Mixed Methods Evaluation. *Journal of Child and Family Studies* 28, 1084–1093. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01336-5> Viitattu 26.4.2023.

Väätäinen, Hanna (2014) Haastatteluaineiston analysoiminen liikkuen. Teoksessa Hanna Järvinen & Leena Rouhiainen (toim.) *Tanssiva tutkimus: Tanssintutkimuksen menetelmiä ja lähestymistapoja* Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu, 141–158.

LIITTEET

Liite 1. Mainos tutkimuksesta

Liite 2. Linkki digitaaliseen tutkimustiedotteeseen

Liite 3. Tutkimustiedote

Liite 4. Suostumuslomake

Liite 5. Tietosuojailmoitus

Liite 6. Tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajan suunnitelma

Liite 7. Puhelinhaastattelun kysymykset

**HYPPÄÄ MUKAAN
TUTKIMUKSEEN!**

Millaisia kokemuksia sinulla on
yksin tulleiden tukipalveluista?
Voiko kokemuksista kertoa
tanssin avulla?!

**TULE MUKAAN,
OTETAAN SELVÄÄ!**

**TUTKIMUKSEEN
OSALLISTUVILLE
RAVINTOLARUOKAA
&
LIPUT KULTTUURI-
ESITYKSEEN!**

TANSSITYÖPAJA
PE 24.2.2023 KLO 13-16

ILMOITTAUTUMINEN:
omalle työntekijälle
tai tuija.koivukoski@tuni.fi
Tutkimuksen toteuttaa
sosiaalityön opiskelija
Tuija Koivukoski.

Tanssikoulun nimi
Tanssikoulun osoite
Tanssikoulun ovikoodi

HALUATKO TIETÄÄ LISÄÄ? SKANNAA QR-KOODI!

LIITE 2. Linkki digitaaliseen tutkimustiedotteeseen

<https://sway.office.com/crPkK4yb2DBRbEKE?ref=Link>

LIITE 3. Tutkimustiedote

Hyppää mukaan tutkimukseen!

**Taideperustainen tutkimus yksin tulleiden kokemuksista
kotoutumislain mukaisissa tukipalveluissa**

TANSSITYÖPAJA

AIKA: Perjantai 24.2.2023 klo 13–16.00

PAIKKA: Tanssikoulun osoite

OVIKOODI: Tanssikoulun ovikoodi

OTA MUKAAN: Vesipullo ja mukavat liikkumiseen sopivat vaatteet (huom. sali voi olla viileä!)

ONGELMIA LÖYTÄÄ PAIKALLE? Yhteyshenkilönä toimivan sosiaaliohjaajan tiedot

Hei! Minun nimeni on Tuija Koivukoski. Olen aiemmin työskennellyt sosiaalityöntekijänä yksin tulleiden tukipalveluissa. Nyt opiskelen sosiaalityötä Tampereen yliopistossa. Yliopisto-opintoihin kuuluu tutkimuksen harjoittelu eli pro gradu -tutkielman tekeminen.

Tutkimuksessani haluan tietää, miten tanssi sopii palvelukokemusten tutkimiseen. Haluan myös tietää, millaisia kokemuksia sinulla on yksin tulleiden tukipalveluista.

Sosiaalityön lisäksi minua kiinnostaa tanssi. Aloitin tanssimisen hyvin nuorena. Olen irlantilaisen tanssin ja luovan tanssin ohjaaja. Tällä hetkellä tanssi on vain harrastukseni.

Kutsun sinut osallistumaan tutkimukseeni! Tässä tiedotteessa kerron sinulle lisää tutkimukseen osallistumisesta ja siitä, mitä tutkimuksessa tapahtuu.

Tutkimuksen tarkoitus

Haluan tietää, miten tanssi sopii palvelukokemusten tutkimiseen. Haluan myös tietää, millaisia kokemuksia sinulla on yksin tulleiden tukipalveluista. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää palveluiden kehittämistyössä sekä tanssia hyödyntävissä tutkimuksissa tulevaisuudessa.

Mitä tanssityöpajassa tehdään?

Tutkimus tapahtuu tanssityöpajassa. Työpajassa tanssitaan, liikutaan, pelataan ja keskustellaan. Sinun ei tarvitse osata tanssia ennestään! Työpajassa ei opetella askeleita tai mitään tanssilajia, vaan tanssi on vapaata tanssia. Tanssissa voit hyödyntää esimerkiksi kävelyä, juoksua, hyppimistä, hiipimistä tai makaamista - kaikkea mitä sinä jo osaat! Ohjeet tanssimiseen tulevat kuitenkin minulta. Harjoitusten välissä keskustelemme. Tarkoitus on myös pitää hauskaa!

Tanssiharjoitus voi olla esimerkiksi:

"Kuvittele, että olet menossa tapaamaan omaa työntekijääsi. On kova pakkanen, mutta aurinko paistaa kirkkaasti. Miten kävelet?"

Mitä tutkimuksessa tapahtuu?

- Tutkimus tapahtuu tanssityöpajassa perjantaina 24.2.2023 klo 13–16.00.
- Työpaja kestää noin 3h.
- Työpajassa on mukana noin 10 nuorta.
- Työpaja sisältää ohjattua tanssia ja keskustelua.
- Työpajassa puhutaan suomea.
- Videokuvaan tanssityöpajan: analysoin videon työpajan jälkeen.
- Nauhoitan tanssityöpajan yhteiset keskustelut: analysoin ääninauhan työpajan jälkeen.
- Työpajassa otetaan mahdollisesti valokuvia. Sinun luvallasi käytän valokuvia tutkimusraportissa.
- Tutkimuksessa tarjoan sinulle välipalaa.
- Sinulle ei makseta rahaa tutkimukseen osallistumisesta.
- Tutkimuksen jälkeen tukipalvelu tarjoaa sinulle ruokailun sekä lipun kulttuuriesitykseen.

Tutkimukseen liittyvät hyödyt ja riskit

Tutkimukseen osallistuminen ei sisällä riskejä. Tutkimuksesta ei aiheudu sinulle haittaa. Tutkielmaan osallistuminen ei vaikuta millään tavalla sinun oleskelulupaasi tai asiakkuuteesi tukipalvelussa.

Tietojen käsittely ja luottamuksellisuus

Työpajan jälkeen vain minä käytän videota, ääninauhaa ja mahdollisia valokuvia. Käsitelen sinun tietojasi luottamuksellisesti ja tietosuojalain mukaan. Kunnioitan sinun yksityisyyttäsi. Sinun henkilöllisyys jää vain tutkijan tietoon. Tuhoan video-, ääni- ja valokuvatiedostot heti sen jälkeen, kun tutkimus on valmis. Tutkimus valmistuu arviolta keväällä 2023.

Työpaja on täysin luottamuksellinen eli myös sinä olet täysin vaitiolovelvollinen. Tämä tarkoittaa sitä, että työpajaan osallistuvat henkilöt ja työpajassa puhutut asiat jäävät vain sinun tietoosi. Tietoja ei saa paljastaa ulkopuolisille.

Kirjoitan tutkimuksesta kirjallisen raportin, johon mahdollisesti liitän työpajan valokuvia. Kuvista ei pysty tunnistamaan sinua tai muita tanssityöpajassa olevia henkilöitä. Voit lukea raportin Tampereen yliopiston tutkimusarkistossa. Sinua tai antamaasi tietoa ei voi tunnistaa raportista.

Vapaaehtoisuus

Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista. Voit perua tai keskeyttää tutkimuksen milloin tahansa, ilman syytä. Jos keskeytät tutkimuksen, käytän sinun tietojasi tutkimusraportissa vain sinun luvallasi. Voit perua tai keskeyttää tutkimuksen ilmoittamalla siitä suoraan minulle tai pyytämällä yhteydenottoa tukipalvelun omatyöntekijäsi kautta.

Lisätiedot

Ota yhteyttä, jos haluat kysyä minulta lisää tutkimuksesta!
Vastaan mielelläni kysymyksiisi!

Tutkijan yhteystiedot

Tuija Koivukoski
tuija.koivukoski@tuni.fi

Sosiaalityön opiskelija
Sosiaalityön tutkinto-ohjelma, Tampereen yliopisto

LIITE 4. Suostumuslomake

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN

Taideperustainen tutkimus yksin tulleiden kokemuksista kotoutumislain mukaisissa tukipalveluissa

Olen saanut kirjallista ja/tai suullista **tietoa** tutkimuksesta. Tiedän, että voin esittää **kysymyksiä** tutkijalle.

Ymmärrän, että tutkija käyttää minun tietojani **luottamuksellisesti** ja kunnioittaa minun **yksityisyyttäni**. Henkilöllisyyteni jää vain tutkijan tietoon.

Osallistun tutkimukseen **vapaaehtoisesti**. Voin **keskeyttää** osallistumiseni tai **peruuttaa** tämän suostumuksen milloin tahansa, ilman syytä.

Annan luvan:

- ...tanssityöpajan **videointiin**.
- ...tanssityöpajan keskusteluiden **nauhoittamiseen**.

Haluan osallistua tutkimukseen.

Aika ja paikka

Tutkimukseen osallistujan nimi ja allekirjoitus

Tuija Koivukoski

Tutkijan nimi ja allekirjoitus

Tampereen yliopisto, sosiaalityön tutkinto-ohjelma

1. Rekisterinpitäjä ja henkilö, johon voi olla yhteydessä tietosuojaan liittyvissä kysymyksissä

Tutkielman tekijä: Tuija Koivukoski, tuija.koivukoski@tuni.fi

2. Tutkielman ohjaaja

Riikka Korkiamäki
Professori, sosiaalityö, Tampereen yliopiston Porin yksikkö

3. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Pro gradu -tutkielma: Taideperustainen tutkimus yksin tulleiden kokemuksista kotoutumislain mukaisissa tukipalveluissa.

Tutkielmaa varten sinulta kerätään vain tutkimuksen kannalta välttämättömät tiedot (nimi, sukupuoli, ikä ja aiempi koti/lähtömaa) sekä lupaa tanssityöpajan videointiin, keskustelujen nauhoitukseen ja mahdollisten valokuvien käyttöön tutkimusraportissa. Nimen avulla tutkielman tekijä pystyy identifioimaan oikean henkilön videolla, ääninauhalla ja valokuvissa aineiston analyysiä varten. Kaikki henkilötietosi ja yhteistyöorganisaatio anonymisoidaan tutkielmassa. Sinua tai muita tutkielmaan osallistuvia ei voida tunnistaa tutkimusraportista, mukaan lukien työpajassa mahdollisesti otettavista valokuvista.

4. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste:

Tutkielmassa henkilötietoja käsitellään EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetun yleisen edun ja tietosuojalain 4 §:n 3 kohdan perusteella.

5. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelykiellosta (EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohta) poikkeamisen peruste, kaksi vaihtoehtoa:

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja käsitellään tutkielmassa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan j-alakohdan ja tietosuojalain 6.1 §:n 7-kohdan perusteella.

6. Tietojen antamisen muut vaikutukset

Henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profilointiin. Henkilötietojen antamiseen ei ole lakiin tai sopimukseen perustuvaa velvollisuutta. Tutkimukseen osallistuminen ja tietojen luovutus sitä varten on täysin vapaaehtoista. Saatua tietoa tutkimuksesta, sinulta kysytään suostumusta tutkimukseen osallistumiseen. Tutkimukseen osallistumisen voi perua/keskeyttää milloin tahansa syytä antamatta.

7. Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät

Henkilötietojasi ei luovuteta ulkopuolisille, eikä niitä näin ollen myöskään siirretä EU-ETA:n ulkopuolelle. Henkilötietoja sisältävää aineistoa käsittelevät vain tutkielman tekijä ja tarvittaessa hänen ohjaajansa.

8. Henkilötietojen säilyttämisaika

Henkilötietoja (suoria tunnistetietoja kuten video- ja ääninauha) ja tunnistetonta litteroitua aineistoa säilytetään Tampereen yliopiston tietoturvalisessa One Drive -palvelussa, tutkielman tekijän henkilökohtaisella tilillä kaksivaiheisen tunnistautumisen takana. Mahdollista tulostettua tunnistetonta aineistoa sekä työpajassa otettuja paperivalokuvia säilytetään tutkielman tekijän kotona lukitussa tilassa. Tutkielma valmistuu arviolta kevään 2023 aikana. Henkilötiedot ja kaikki tutkielman tekijälle kertynyt aineisto hävitetään tietoturvalisesta välittömästi tutkielman valmistumisen jälkeen. Tutkielmaan osallistujalla on oikeus saada työpajassa mahdollisesti otettu oma valokuva tutkielman valmistumisen jälkeen.

9. Tutkittavan tietosuojalainsäädännön mukaiset oikeudet

Henkilötietojesi käsittelyn ajan sinulla on rekisteröitynä seuraavia tietosuojalainsäädäntöön kuuluvia oikeuksia, joista tutkimuksen yhteydessä voidaan poiketa vain lainsäädännön mukaisesti:

- Oikeus saada pääsy tietoihin
- Oikeus saada virheelliset tiedot oikaistua
- Oikeus tietojen poistamiseen ("oikeus tulla unohdetuksi") tietyissä tilanteissa
- Oikeus käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa
- Oikeus käsittelyn vastustamiseen tietyissä tilanteissa
- Oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle: tietosuoja.fi, puh: 0295666700, sähköposti: tietosuoja@om.fi

LIITE 6. Tanssi- ja liikeimprovisaatiotyöpajan suunnitelma

ALKULÄMMITTELY

1. Ruumiin ja mielen lämmittely

Toteutus: itsenäisesti, A-C piirissä, D vapaasti tilassa

Tavoite: oman ruumiin ulottuvuuksien hahmottaminen, fokus omaan ruumiiseen

Musiikki: musiikki mukaan kohdasta D: nuorten omia toiveita tai vaihtelevaa äänimaailmaa

Aika: 10 min

- A) Hengitykset: Levitä raajoja (pää, häntä, kädet, jalat) eri suuntiin voimakkaasti välillä supistaen ja välillä laajentaen. Ota mukaan haukotus ja mahdollisesti ääni. Tutki sitä ruumiisi ympärillä olevaa tilaa, johon raajasi ylettyvät. Tee itsellesi lisää tilaa fyysisesti ja henkisesti.
- B) Oman ruumiin herätys taputtelemalla eri ruumiinosat.
- C) Raajojen ja koko ruumiin ravistelut.
- D) Ruumiin skannaus eli eri ruumiinosat johtavat liikettä: jalkaterät ja jalat, lantio ja häntä, vatsa ja selkä, rintaranka ja hartiat, kädet ja sormet, pää ja kasvot. Lopuksi kaikki ruumiinosat tanssivat.

2. Tasotekniikka

Toteutus: itsenäisesti, salin poikki 1-2x/taso

Tavoite: tutustutaan eri tasoihin

Musiikki: esim. nuorten omia toiveita

Aika: 15 min

- A) Alataso (käärme)
- B) Keskitaso (apina)
- C) Ylätaso (lintu)
- D) Alhaalta ylös
- E) Ylhäältä alas

KÄSITTELYOSIO

3. Tärkeä asia

Toteutus: itsenäisesti, vapaasti tilassa

Tavoite: erilaiset liikelaadut, ryhmäytyminen, liiketutkimus. Vastaa kysymykseen: millaista apua ja tukea olet saanut?

Tarvikkeet: Dixit -kuvakortit

Musiikki: vaihtelevaa äänimaailmaa

Aika: tanssi 20 min, keskustelu 15 min

- A) Johdatus aiheeseen: Valitse mielessäsi yksi tärkeä aihe, johon olet saanut apua tai tukea palvelusta. Valitse seuraavaksi kortti, joka kuvastaa tätä aihetta. Älä näytä korttia muille. Vie kortti valitsemallesi paikalle salin reunalle.
- B) Kävely ja erilaiset liikelaadut tilassa. Kuvittele, että olet menossa tapaamaan työntekijääsi. Kävelet ulkona:

- Yhteinen pulssi
- Takaperin kävely
- Suunnanvaihdot
- Hyyt
- Kansantanssijuoksu ja pysähdykset
- Eri kulttuureille ominaiset kävelytyylit
- Kiirehtiminen tapaamiseen - missä tapaaminen on?
- Kävely tasaantuu ja mielesi palaa sinulle tärkeään asiaan.

C) Liiketutkimus: Saavut tapaamispaikkaan eli takaisin oman kortin luokse. Juttele työntekijäsi kanssa sinulle tärkeästä aiheesta. Tee lyhyt liiketutkimus sinulle tärkeästä aiheesta. Millaisia tunteita aihe sinussa herättää? Missä tunteet tuntuvat? Millaista liikettä niistä syntyy? Päätä tanssi sinulle mukavaan loppuasentoon.

E) Purkukeskustelu. Purkukeskustelu toteutetaan siten, että jokainen voi esitellä oman korttinsa ja kokemuksensa muille vapaassa järjestyksessä.

TAUKO

4. Unelmien palvelu

Toteutus: itsenäisesti, vapaasti tilassa

Tavoite: eri tasot, oman palvelupolun hahmottaminen, oman unelman määrittely. Vastaa kysymykseen: millaista apua ja tukea tarvitset lisää?

Tarvikkeet: valokuvia

Musiikki: vaihtelevaa äänimaailmaa

Aika: tanssi 15min, keskustelu 15 min

A) Johdatus aiheeseen: Valitse yksi valokuva, joka kuvastaa sitä, millaista apua ja tukea sinä tarvitset nyt, jotta voit saavuttaa oman unelmasi? Laita valokuva salin reunalle, älä näytä sitä muille.

B) Tanssi läpi oma palvelupolkusi. Tee lyhyt liiketutkimus valitsemastasi valokuvasta ja aiheesta. Päätä tanssi omaa unelmaasi kuvastavaan loppuasentoon.

Vaihe 1 alataso: Ajattele sitä hetkeä, kun tulit palveluun ensimmäisen kerran. Millaisia ajatuksia, kokemuksia ja tunteita sinulla oli silloin? Millainen liike kuvastaa kokemustasi palvelun alkuvaiheesta?

Vaihe 2 keskitaso. Ajattele hetkeä nyt. Millaisia ajatuksia, kokemuksia ja tunteita sinulla on tällä hetkellä? Millainen liike kuvastaa kokemustasi palvelusta nyt?

Vaihe 3 ylätaso. Ajattele omaa tulevaisuuttasi. Millaisia ajatuksia, toiveita ja unelmia sinulla on omasta tulevaisuudestasi?

C) Purkukeskustelu. Purkukeskustelu toteutetaan siten, että jokainen voi esitellä oman korttinsa ja kokemuksensa muille vapaassa järjestyksessä.

LOPETUS

5. Äänimaljarentoutus

Toteutus: makuulla, piirissä

Tavoite: rentoutuminen

Tarvikkeet: alustat

Musiikki: äänimaljat

Aika: 5 min

Rentoudutaan lattialla alustalla maaten.

6. Loppukeskustelu

Toteutus: piirissä istuen

Tavoite: palautteen anto

Tarvikkeet: alustat

Aika: 5min

Mitä haluat jakaa työpajassa kokemastasi minulle ja muille? Jaetaan kokemus yhtenä sanana tai lauseena.

7. Kiitollisuuspiiri

Toteutus: piirissä istuen, kaikki mukana

Tavoite: työpajan päättäminen

Tarvikkeet: alustat

Aika: 5min

Luodaan kiitollinen ja positiivinen ilmapiiri. Paketoidaan työpajassa koettu ja jaettu yhteiseen näkymättömään pakettiin. Heitellään yhteistä pakettia piirissä osallistujalta toiselle ja heitetään sen loppuksi yhdessä savuna ilmaan.

LIITE 7. Puhelinhaastattelun kysymykset

Kuulumisten vaihto, terveiset muusikolta ja perustelut toiselle haastattelulle:

- Työpajan pieneksi jäänyt osallitujamäärä.
- Keskitytään palvelukokemusten sijaan enemmän tanssi- ja liikeimprovisaation tutkimiseen menetelmänä.
- Suullinen suostumus puhelimesta.

Ennen työpajaa:

- Onko sinulla aiempia tanssikokemuksia? Millaisia?
- Mitä ajattelit aiemmin tanssimisesta?
- Mikä sai sinut tulemaan työpajaan, jossa oli tarkoitus tanssia?

Työpajan aikana:

- Miltä työpajassa tanssittu tanssi tuntui?
- Miten työpajassa tanssittu tanssi vaikutti sinuun? Esim. Missä tanssi tuntui?
- N2: Videolla näytti siltä, että jopa innostuit tanssista ja pääsit lentoon. Et odottanut sitä, että minä johdan, vaan lähdit itse liikkumaan ensin tai kokeilit erilaisia liikkeitä. Tulkitsenko sinua oikein?
- N1: Videolla näytti siltä, että halusit piiloutua ja suojelit itseäsi hupulla. Näytti siltä, että välillä sait liikkeestä kiinni ja välillä liike karkasi jonnekin ja jäit jotenkin avuttomaksi. Tulkitsenko sinua oikein?
- Tärkeä aihe: Miksi valitsit juuri tämän asennon tai paikan salissa? Miten tämä liike tai paikka kuvasti omia palvelukokemuksiasi? Mitä ajattelit meditaatioasennossa/ikkunan luona seisossasi? Millaisia tunteita tunsit ja missä ne tuntuivat? Pystyitkö pitämään ajatukset tehtävässä?
- Unelmien palvelu: Mitä ajattelit tanssin aikana? Pystyitkö pitämään ajatukset tehtävässä? Autoiko eri tasoilla työskentely sinua oman unelman/tarvittavan avun ja tuen määrittelyssä? Millä tavalla valitsemasi loppuasento kuvasti käsiteltävää asiaa?
- Autoiko tanssi omien palvelukokemusten käsittelyssä? Miten?
- Pystyisitkö kertomaan näistä palvelukokemuksista sanallisesti myös ilman tanssia tai liikettä?
- Voisiko tanssi mielestäsi toimia palvelukokemusten tutkimisessa, mikäli kielitaitosi olisi heikko tai käytössä ei olisi tulkkia?
- Millä muulla tavalla tanssia voisi mielestäsi hyödyntää palvelukokemusten tutkimisessa? (esim. virittävänä osiona, liikkeellisenä haastatteluna)

Työpajan jälkeen:

- Mitä tekisit työpajassa eri tavalla? Tulisitko työpajaan uudestaan?
- Muuttiko työpaja aiempaa kokemustasi tanssimisesta?
- Mikä oli mielestäsi parasta työpajassa tai mitä haluaisit tehdä lisää?